CİLT : 56/1 TOPLANTI : 9

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

40 ncı Birleşim

6 . 2 . 1970 Cuma

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	690
2. — GELEN KÂĞITLAR	690:691
3. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	692
1. — Orman Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/16; C. Senatosu 1/1043) (S. Sayısı : 1301)	**692,764:765**
4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	692
1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/3; Cumhuriyet Senatosu 1/1051) (S. Sayısı : 1288)	**692,708,766:768**
V. — Maliye Bakanlığı Bütçesi.	*692:695*
Y. — Gelir Bütçesi	*692,695:707,708:763*

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Bu birleşimde üç oturum yapan Genel Kurulda :

1970 yılı Bütçe kanunu tasarısının görüşülmesine devam olunarak :

Gümrük ve Tekel Bakanlığı,

Köy İşleri Bakanlığı,

Orman Bakanlığı,

Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü bütçeleri kabul olundu.

Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi görüşüldü ve açık oya sunuldu.

Geçen birleşimde görüşülmeleri tamamlanan :

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü;

Petrol Dairesi Başkanlığı ile,

Tekel Genel Müdürlüğü bütçeleri açık oya sunuldu ve kabul edildi.

Maliye Bakanlığı Bütçesinin tümü üzerinde görüşüldü.

Bugün 6 Şubat 1970 Cuma günü saat 11,00 de toplanılmak üzere Birleşime saat 3,45 te son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Eskişehir
Sırrı Atalay	*Ömer Ucuzal*

Kâtip
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Zerin Tüzün

SORULAR

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri'nin, Danıştay Dâva Daireleri Genel Kurulu ile 5 nci Daireden verilen iptal kararına dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/634)

2. — Cumhuriyet Senatosu Gaziantep Üyesi Salih Tanyeri'nin, Gaziantep gecekondu önleme bölgelerinde belediyenin yaptığı arsa dağıtımına dair yazılı soru önergesi, İmar ve İskân Bakanlığına gönderilmiştir. (7/635)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Rapor

1. — Cumhuriyet Senatosu Rize Üyesi Mecdi Agun'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/672) (S. Sayısı : 1318)

2. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Kâmil Karavelioğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/691) (S. Sayısı : 1319)

3. — Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan'ın, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/692) (S. Sayısı : 1320)

4. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın yaasma dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/693) (S. Sayısı : 1321)

5. — Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/694) (S. Sayısı : 1322)

6. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lûtfi Bilgen'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/695) (S. Sayısı : 1323)

7. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Alâeddin Yılmaztürk'ün yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komsiyonu raporu (3/699) (S. Sayısı : 1324)

8. — Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan'ın, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/700) (S. Sayısı : 1325)

9. — Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/704) (S. Sayısı : 1326)

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî üyeleri Mucip Ataklı ve Kadri Kaplan'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/711) (S. Sayısı : 1327)

11. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Muzaffer Yurdakuler'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/717) (S. Sayısı : 1328)

12. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/725) (S. Sayısı : 1329)

13. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/728) (S. Sayısı : 1330)

14. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Suphi Karamanın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/730) (S. Sayısı : 1331)

15. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lûtfi Bilgen'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/739) (S. Sayısı : 1332)

16. — Cumhuriyet Senatosu Bingöl Üyesi Arif Hikmet Yurtsever'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/760) (S. Sayısı : 1333)

17. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Kemal Turgut'un yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/765) (S. Sayısı : 1334)

18. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Emanullah Çelebi'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/794) (S. Sayısı : 1335)

19. — Cumhuriyet Senatosu Konya Üyesi Fakih Özlen'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/780) (S. Sayısı : 1336)

20. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/810) (S. Sayısı : 1337)

21. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/834) (S. Sayısı : 1338)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 11,00

BAŞKAN — Başkanvekili, Mehmet Ünaldı.

KÂTİPLER : Hüseyin Atmaca) (Denizli), Sami Turan (Kayseri)

BAŞKAN — 40 ncı birleşimi açıyorum.

3. — BAKŞANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Orman Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (M. Meclisi 1/16; C. Senatosu 1/1043) (S. Sayısı : 1301)

BAŞKAN — Orman Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanun tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporunun açık oylamasına geçiyoruz, küre dolaştırılsın.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/3; Cumhuriyet Senatosu 1/1051) (S. Sayısı : 1288) (1)

V. — Maliye Bakanlığı Bütçesi (Devamı)

Y. — Gelir Bütçesi (Devamı)

BAŞKAN — Sayın üyeler, bu sabah mesaisini bitirerek birleşime son veren Yüksek Heyetiniz Maliye Bakanlığı Bütçesi üzerindeki görüşmeleri tamamlamış, Maliye Bakanlığı bütçesinin bölümlerine kadar müzakere etmiştir.

Bölümlere geçilmesini oylarınıza arz ediyorum; bölümlere geçilmesini kabul edenler... Etmiyenler... Bölümlere geçilmesi kabul edilmiştir.

(A/1) Cari Harcamalar

Bölüm		Lira
11.000	Ödenekler Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	12 000
12.000	Personel giderleri Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	723 546 023
13.000	Yönetim giderleri Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	30 047 000
14.000	Hizmet giderleri Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	23 145 803
15.000	Kurum giderleri Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	1 575 625
16.000	Çeşitli giderler Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	13 233 500

(A/2) Yatırım harcamaları

23.000	Makina, teçhizat ve taşıt alımları ve onarımları bölümü toplamı Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	3 928 000

(A/3) Sermaye teşkili ve transfer harcamaları

I - Sermaye teşkili

31.000	Kurumlara katılma payları ve sermaye teşkilleri	1 094 000 000

BAŞKAN — Önerge var, okutuyorum.

(1) 1288 S. Sayılı basmayazı 28 . 1 . 1970 tarihli 31 nci Birleşim tutanağındadır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Tafsilâtı ve gerekçesini konuşmamda belirttiğim ve 6 Ocak 1970 tarihinde yürürlüğe giren 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleri ile Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanununun geçici maddesinde (Kanunun 7 nci maddesinde adı geçen tütün satış merkezlerinin kurulması için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra kabul edilecek olan ilk Devlet bütçesinden 100 milyon lira yardım) yapılmasına dair hükme rağmen bütçede buna dair bir fasıl açılmamış ve satış sistemini temelinden değiştirecek böyle bir yardıma Türk Tütüncülüğü için hayati bir zaruret bulunduğu, ancak meblâğın yüksekliği dolayısiyle bütçe tasarısında gayrikabili telâfi bir karışıklık husule gelme ihtimali de nazarı itibara alınarak Maliye Bakanlığı Bütçesinin (A/3) (Sermaye Teşkili ve Transferler bütçesinin) 31.130 bölümünden (450 000 000 liralık fasılda) 50 000 000 lira tenzil edilerek 31.131 numara ile Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleri ile Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanununun geçici maddesine uygun olarak kurulacak «Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birliklerine yardım» adiyle açılacak maddeye konulmasını saygı ile arz ve teklif ederim. 4 . 2 . 1970

Manisa
Doğan Barutçuoğlu

BAŞKAN — Bu okunan önerge; bölüm 31.130 madde numarasını taşıyan, sermayesine mahsuben İhracat ve Kalkınma Bankasına tahsis edilen 450 milyon liradan 50 milyonunun tenzil edilerek, bu meblâğın yeniden açılacak 31.131 maddesine «Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve bölge birliklerine yardım» maddesine ilâvesini talebetmektedir.

Hükümet ve Komisyon katılıyor mu bu önergeye efendim?..

Hükümet, Komisyon önergeye katılmıyor; önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Bölüm tekrar okundu)

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölüm		Lira
32.000	Kamulaştırma ve satınalmalar	3 140 000
	Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
	II - Transferler	
33.000	İktisadi transferler	1 821 000 000
	Başkan — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.	
34.000	Malî transferler	6 302 889

BAŞKAN — Bu bölümle ilgili bir önerge var okutuyorum.

Başkanlığa

1196 sayılı ve kabul tarihi 25 . 12 . 1969 olan Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ile ilgili Kanunun geçici maddesi gereğince bütçede 100 milyon lira bir yardım tertibi açılması derpiş edilmektedir.

Mezkûr kanunun 1970 yılı bütçesinin Türkiye Büyük Millet Meclisine sevkinden sonra çıktığı cihetle bütçede yer almamıştır. Kanunun ehemmiyetine binaen sene içerisinde gerekli aktarmanın yapılmasını temin maksadı ile Maliye Bakanlığı bütçesinin 34.230 ncu maddesinden 1 lira alınarak aynı bütçede 1196 sayılı Kanunla kurulacak Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birliklerine yardım adı ile yeniden açılacak 34.260 ncı maddeye konulmasını arz ve talebederim.

İstanbul
Erdoğan Adalı

BAŞKAN — Bu önerge bölüm 34.000 den, yani 6 milyar 372 370 889 liradan bir liranın tenzil edilerek aynı bölümde yeni açılacak 34.260 ncı maddeye bir lira konması ki, 1196 sayılı Kanunla kurulacak «Tütün Satış Kooperatifleri ve Bölge Birliklerine yardım» ismi ile açılacak 34.260 maddeye bir lira ilâvesini istemektedir.

Hükümet ve Komisyon katılıyor mu efendim?..

Önergeye Hükümet ve Komisyon katılıyor. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölüm 34.000 i kabul edilen değişiklikle birlikte oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölüm		Lira
35.000	Sosyal transferler	294 250 001

BAŞKAN — Bu bölümle ilgili bir önerge var, okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Maliye Bakanlığı Bütçesi (A/3) transfer harcamaları kısmında 35.822 N=Maddede de «Dernek, Birlik, Kurum, Kuruluş ve benzeri teşekküllere yardımlar» tertibinden 500 000 liranın Darülâcezeye verilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul
Mebrure Aksoley

BAŞKAN — Sayın Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya Milletvekili) — Bu önergedeki temenni, derneklere yardım faslındaki ödeneğin derneklere tevzii sırasında göz önünde bulundurulacaktır. Burada yapılacak muamele olmadığı kanısındayım.

BAŞKAN — Yani burada yapılacak bir muamele bulunmaması dolayısiyle Bakanlık katılmıyor.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya Milletvekili) — İştirak etmiyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon?.. Katılmıyor. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

35 nci bölümü tekrar okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Bölüm tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bölüm		Lira
35.000	Borç ödemeleri	3 154 167 792

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Maliye Bakanlığı Bütçesi hayırlı ve uğurlu olsun.

1970 yılı Bütçe kanun tasarısının birinci maddesine bağlı cetvellerde gösterilen giderlerin müzakeresi yapılmış ve kabul edilmiştir.

Şimdi birinci maddeyi yeniden okutup oylarınıza arz ediyorum.

1970 yılı Bütçe kanunu

Genel hükümler :

Madde 1. — Genel bütçeye giren dairelere cari harcamaları için (A/1) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 11 805 095 985 lira, yatırım harcamaları için (A/2) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 2 866 040 751 lira, sermaye teşkili ve transfer harcamaları için de (A/3) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 13 251 749 277 lira ki, toplam olarak 27 922 886 013 lira ödenek verilmiştir.

BAŞKAN — Sayın Melen, madde üzerinde söz mü istiyorsunuz?.. Buyurun.

FERİD MELEN (Van) — Muhterem arkadaşlar, Anayasamızın 226 ncı maddesine göre Devlet harcamalarının hepsinin bütçe ile yapılması lâzımdır. Bütçe dışında bir harcama yapılamaz. Halbuki, 933 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin Anayasa Mahkemesince iptali üzerine Hükümet bu boşluğu doldurmak üzere bir kararname çıkarmıştır. Bu kararnameye göre, Merkez Bankasındaki ithalât karşılıklarının bir kısmı bütçe dışında bu hizmetlere tahsis etmiştir. Merkez Bankasındaki ithalât karşılıkları ithalâtçılarındır. İthalât yapılıncaya kadar emaneten durur ve ondan ithalât yapıldıktan sonra kendilerine iade edilir. Bunun karşılık olarak alınmasının bir hususi sebebi de vardır. İthalâtı bir miktar pahalılaştırmak ve bir seviyeye getirmek ve antienfilâsyonu önlemek. Şimdi bu karşılıklar Devletin parası değildir. Bu karşılıklar şahısların parasıdır. Bu karşılıklar Merkez Bankasında emaneten durmaktadır. Halbuki, Hükümet çıkardığı kararname ile bu karşılıkları bütçe dışında teşvik için kullanmaktadır. Kararnamenin numarası 6/12586 dır. Birinci maddesinde; «İthalât rejimi kararının birinci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir» diyor. Bu maddeye göre alınan teminatın % 35 i ihracat projelerinin işletme kredisi ihtiyaçları ile ihracatı geliştirici ve destekleyici yatırım projelerinin finansman olan bu paralar şahıslara ait ve muayyen zamanda ithalât tahakkuk edince iadesi lâzım gelen paraları bu kararname ile hükümet, bu şekilde ihracat projelerinin finansmanı için kullanmaktadır. Bu bütçe dışında bir muameledri. Açıkça Anayasamıza uygun olmıyan bir muameledir, Anayasamıza aykırı bir tasarruftur. Hükümetin buna hakkı yoktur. Çün-

kü; yatırım projelerinin finansmanında kullanılacak - kullandığı takdirde - bu para; ithalâtçı bu parayı istediği zaman çaresiz o vakit Devlet yeni bir kanunla bunu karşılamaya mecbur olacaktır. Sayın Maliye Bakanının da dikkatine arz ediyorum; kendisinden evvel çıkarılmış bir kararnamedir. Açıkça Anayasaya aykırıdır ve bu türlü sarfiyat ve bu sarfiyattan doğacak zararlar bu sarfiyatı yapanlar tarafından tazmin edilmesi lâzım gelir. Bu sebeple Sayın Maliye Bakanının ve Yüksek Meclisin dikkatine arz ediyorum. Anayasa dışında bütçe dışı bir sarfiyat ile karşı karşıyayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Birinci maddeyi okunan bölümleri ile birlikte oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Y — Gelir Bütçesi :

Madde 2. — Genel bütçenin gelirleri, bağlı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 25 131 886 013 lirası normal kaynaklardan, 2 191 000 000 lirası da özel kaynaklardan olmak üzere 27 322 886 013 lira tahmin edilmiştir.

BAŞKAN — İkinci maddeyi okunan (B) cetveli ile birlikte oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Ödenekler toplamı ile tahmin edilen gelir arasındaki 600 000 000 liralık fark iç istikrazla karşılanacaktır.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — a) Birinci madde ile sarfına mezuniyet verilen ödenek üçer aylık devreler itibariyle tevzi olunur. Birinci ve ikinci üçer aylık tevziat birlikte yapılabilir. Maliye Bakanlığı ile ilgili bakanlık bu tevziatı tahsisat, liberasyon ve döviz durumunu ve umumi iktisadi şartları göz önünde tutarak tesbit eder.

b) Bakanlar Kurulu, tahsilât, liberasyon, döviz durumunun ve umumi iktisadi şartların elverişsiz seyretmesi halinde ödeneklerden bir kısmını mevkuf tutmaya yetkilidir.

Bu madde hükmü katma bütçeler hakkında da uygulanır.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Madde üzerinde söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; bir defa gündem dışı konuşmamda mâruzatta bulunmuştum. Bu sefer Bütçe Komisyonunda temas ettim bu konuya. Ama, bu madde görüşülürken yoktum. Yine Bayındırlık Bakanlığı Bütçesi görüşülürken aynı konu üzerinde mâruzatta bulunmuştum. Şimdi bu dördüncü madde evvelce beşinci madde idi. Geçen seneler bütçesinde bu beşinci madde olarak vaz'edilmişti. Burada; «Tevzi işini, ilgili bakanlık ile Maliye Bakanlığı müştereken tesbit eder.» diye bir hüküm vardır. Tatbikat şöyle oluyor; tabiî Maliye Bakanlığına Türkiye'nin her tarafından talepler geliyor. Katma Bütçeler ve saire birlikte. Bakanlıklar meseleyi buraya götürüyor. Maliye Bakanlığı umumiyetle Mart ayının sonlarına kadar mevzuu tetkik etmek suretiyle mutabakatını bildiriyor. ilgili Bakanlığa ondan sonra Sayıştay'a gidiyor. Vize muamelesine tabi oluyor. Sayıştay'dan da yine işlerin kalabalığı arasında ancak 15 güne kadar çıkıyor. Yani Nisanın 15 ine kadar yatırımcı daireler, elleri, kolları bağlı olarak kalıyorlar. Bunun şikâyeti sayısız. Geçen seneki maddede hatırlıyorum ki; «Maaş ve saire kısımları bunun dışındadır.» diye, bir kayıt vardır. Bu sefer onu da koymamışlar. Yani, maddeye göre eğer Bayındırlık Bakanlığı bünyesindeki bir dairenin en ufak bir harcama yapması mümkün değildir. Devlet dairelerinde maaşın dahi verilmesi mutabakat görmedikçe mümkün değildir. Bunu önleyici bir tedbir düşündüm. Ben maddeye ek bir fıkra tesbit edilmesini ve orada tesbit, tevzii ve vize işlemlerinin tamamlanmasına kadar hizmetlerin yürütülmesi için, «Bütçedeki ödeneğin onda birine kadarını harcamaya ilgili Bakanlık yetkilidir.» demek suretiyle işin devamına imkân hazırlanmasını istedim. Biraz evvel Sayın Maliye Bakanlığı yetkilileri ile yaptığım görüşmede bu tatbikat hatasının mevcudiyeti kabul ediliyor. Ama buna peşinen mutabakat bildirmek suretiyle idari yönden de imkân bulunabileceğini ifade ettiler. Ya bu hususu burada kesinlikle tesbit edelim veyahut da şimdi takdim etmekte bulunduğum önergemi lûtfen kabul edin. Çünkü hizmetler aksıyor. Bunun şikâyeti senelerdir devam eder.

Bunu arz etmek için yüksek huzurunuza geldim, bir de önerge takdim ediyorum.

BAŞKAN — Dördüncü madde ile ilgili önergeyi okutuyorum.

Senato Başkanlığına

1970 yılı Bütçe kanun tasarısının 4 ncü maddesi 1 nci fıkrasına aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarla.

Artvin
Fehmi Alpaslan

«Tesbit, tevzi ve vize işlemlerinin tamamlanmasına kadar, hizmetlerin yürütülmesi için, bütçedeki ödeneğin onda birine kadarını harcamaya ilgili bakanlık yetkilidir.

BAŞKAN — Bu önergeye Hükümet katılıyor mu efendim.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya Milletvekili) — Sayın Başkan, bu bir tatbikat meselesidir. Tatbikatta görülen aksaklıkları gidermek ve bunun tedbirlerini almak bizim de arzumuzdur. Bu bakımdan bu önerge ile bu maddeye bir ilâve yapılmasının lüzumlu olmadığı kanaatindeyim. Ayrıca, «Bakanlıklar onda birine kadar sarf etmeye mezundur.» tarzındaki bir ibare de zannediyorum kanunun mahiyetine uymaz. Zaten, Bütçe Kanunu mezuniyete yetki veriyor, bu bakımdan katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon?... Katılmıyor.

Önergeye Komisyon ve Hükümet katılmıyor. Önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Dördüncü maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Dairelerin, 30 . 6 . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanunun 19 ncu maddesine giren hizmetlileri ile aynı kanunun geçici 4 ncü maddesinde sözü geçen maaşlı memurları, bağlı (D) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Hayrat hademesine ait kadrolar da bağlı (S) işaretli cetvelde gösterilmiştir. 633 sayılı Kuruluş Kanununun geçici 3 ncü maddesine göre aylıklı kadrolara intibakları yapılanların (S) işaretli cetveldeki kadroları mülgadır.

3656 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince geçici mahiyetteki hizmetler için Bakanlar Kurulu kararıyle kadro alınabilecek tertipler, bağlı (E) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu kadrolar ertesi yıl bütçesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Bunların eldeki kadrolara ek olmaması şarttır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6. — 26. 5. 1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 29 ncu maddesi gereğince:

a) Gelir çeşitlerinden her birinin dayandığı hükümleri gösteren (C) cetveli,

b) Kanunla bağlanmış vatani hizmet maaşlarını gösteren (Ç) cetveli,

c) Gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye yetki veren kanunları gösteren (G) cetveli,

ç) Maliye Bakanlığı Bütçesinin 14.480 nci (İhtiyat ödeneği) maddesinden aktarma yapılabilecek maddeleri gösteren (F) cetveli,

Bu kanuna bağlıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Devlet gelirlerinin özel hükümlerine göre tarh ve tahsiline 1970 bütçe yılında da devam olunur.

Musul petrollerinden teraküm eden (100) milyon liralık hisseden 1970 malî yılı içinde tahsil edilecek kısmı, (B) işaretli cetvelin (Çeşitli gelirler) maddesine gelir kaydolunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye .. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum...

KASIM GÜLEK (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Oylamaya geçtim ama Sayın Gülek, daha evvel işaret buyursaydınız, memnuniyetle söz verirdim, çok mühim mi?...

KASIM GÜLEK (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Çok mühim olduğuna inanıyorum.

BAŞKAN — İnanıyorsunuz, buyurun Sayın Gülek.

KASIM GÜLEK (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Senatör arkadaşlarım, Musul petrollerinden gelen gelir fiktiv bir rakamdır. Lozan Muahedesi gereğince, bu Musul Petrollerinin Irak Devletine aidolanının onda biri bize gelecekti. Bu

yıllardır gelmez ve bütçemizde yer alır. Bunun mahiyeti hakkında lûtfen Sayın Bakan izahat verirse memnun oluruz. Eğer faydasız bir rakamsa buradan çıkaralım. Gelmesi imkân ve ihtimali de pek görülmemektedir. Olsa olsa üzerinde durularak Irak'tan tabiî gaz olarak, petrol olarak elde etmeye gayret etmelidir. Para olarak bunun gelmesine ben ihtimal görmemekteyim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Sayın Gülek, zaten bu maddeye kaydolunmuş değil, «kaydolunur.» diyor. Tabiatiyle Hükümet bu mevzuda tedbirlerini alır.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — 6 . 7 . 1931 tarihli ve 1838 sayılı Kanunun bâzı maddelerini değiştiren 11 . 6 . 1932 tarihli ve 2005 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince Millî Eğitim Bakanlığı tarafından idare edilecek okul pansiyonları ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı Sağlık okulları öğrencilerinden 1970 yılı içerisinde alınacak ücretler, bağlı (M) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 9. — 11 . 6 . 1932 tarihli ve 2005 sayılı Kanunun 3 ncü maddesi gereğince her yıl Bütçe Kanununa bağlanması gereken kadrolar bağlı (N) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 10. — 30 . 6 . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanun ve ekleriyle çeşitli kuruluş kanunlarındaki kadrolardan, bağlı (L) işaretli cetvelde gösterilenler 1970 bütçe yılında kullanılamaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 11. — 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 ncü maddesinin (a) ve (b) bendlerinde yazılı nisbet ve yevmiye miktarlarına ilişkin kayıtlayıcı hükümler uygulanmamak üzere bu madde ile aynı kanunun 34, 45 ve 50 nci maddeleri gereğince her yıl Bütçe Kanunu ile tesbiti gereken misil, nisbet ve miktarlar, bağlı (H) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Ancak, belediye hudutları haricinde vazife gören defterdarlık kontrol memurları için en az yevmiye miktarı, 25 lira olarak tesbit edilmiştir. Bunların maliye müfettişi ve hesap uzmanlariyle birlikte memuriyet merkezleri dışında tertibedilecek çalışmalara katılmaları halinde gündeliklerinin bu miktar üzerinden ödenmesine devam olunur. Ayrıca Harcırah Kanununun 37 nci maddesindeki asgari 4 lira yevmiye de 15 liraya çıkarılmıştır.

Harcırah Kanununun 29 ncu ve 45 nci maddeleri ile sözü geçen kanuna ilişik (1) ve (2) sayılı cetvelerdeki (475) liralık tutar (950) liraya, (2) sayılı cetveldeki 1 000 liralık tutar da 2 000 liraya yükseltilmiştir.

Yurt dışına ve yurt dışında uçakla yapacakları vazife seyahatlerinde Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları, Başbakan, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları ile resmî davete icabet suretiyle seyahat eden eşlerine ve kadro aylık tutarı 2 000 lira olan subay ve Devlet memurları, müsteşarlar ve elçilere Bakanlar Kurulu Kararına müsteniden yaptıkları daimî veya geçici vazife seyahatlerinde birinci, bunların dışındakilere turist sınıf üzerinden yol masrafı ödenir.

Ancak, yabancı memleketlerde görevli elçilerden diğer memleketlerde de temsil vazifesi verilmiş bulunanların yurt dışında yaptıkları vazife seyahatleri ile, elçilerden yurt dışında bir yere veya merkeze istişare maksadiyle çağrılanlara, kararname alınmaksızın birinci mevki üzerinden yol masrafı verilir.

Harcırah Kanununun 34 ncü maddesi şümulüne girenlerin yurt dışı yevmiyelerinde tatbik olunacak emsaller 4 . 8 . 1958 tarihinden evvel ödenen döviz miktarını geçmemek üzere Bakanlar Kurulunca tesbit olunur.

Harcırahın tesbitinde (H) işaretli cetvelde gösterilen tutar ve miktarlar nazara alınır.

BAKŞAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 12. — 7 . 6 . 1939 tarihli ve 3634 sayılı Millî Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun 36 ncı maddesi gereğince Millî Müdafaa mükellefiyeti yoliyle alınacak hayvanların 1970 bütçe yılı alım değerleri bağlı (O) işaretli cetvelde ve sözü geçen kanunun 38 nci maddesi gereğince alınacak motorlu taşıtların alım değerleri de bağlı (P) işaretli cetvelde, 5.1.1961 tarihli ve 237 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi gereğince kurumların satınalacakları taşıtların âzami satınalma bedelleri, bağlı (T) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 13. — Gider tertiplerinden yapılacak harcamalara ait formül, (R) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

BAŞKAN — Bu madde ile ilgili iki önerge var okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Demiryol ve liman inşaatlarında çalıştırılan işçilerin, resmî vasıta ve belediyelerce otobüs seferleri ihdas edilemiyen işyerlerine götürülüp getirilmesi için Bayındırlık Bakanlığı Demiryollar ve Limanlar İnşaat Reisliği elinde bulunan 4 aded 9 000 Kg. lık kamyon şasesi üzerine otobüs karoseri yaptırılma işini bütçenin (R) cetvelinin bölüm 23.00 makina ve teçhizat taşıt alımları ve büyük onarımları giderlerinden karşılanmak üzere Bayındırlık Bakanlığına 2337 sayılı Kanun gereğince alınacak taşıtlar cetveline aşağıdaki şekilde konarak bağlanmasını arz ve teklif ederim.

Sakarya
Osman Salihoğlu

Aded	Cinsi	Diferansiyel	Nerede kullanılacağı
2	9 000 Kg. lık kamyon şasesi üzerine otobüs karoserisi yaptırılması	4 X 2	Limanlar
2	9 000 Kg. lık kamyon şasesi üzerine otobüs karoserisi yaptırılması	4 X 2	Demiryollar

Sayın Başkanlığa

Yapı ve İmar İşleri Reisliğine bağlı il bayındırlık müdürlükleri ile yapı işleri bölge müdürlüklerinin taşıt ihtiyacı umumiyetle geçen yıl bütçe raporlarında tafsilâtiyle izah olunmuştur.

1969 yılı bütçesine ihtiyacı karşılamak amaciyle 3 860 000 liralık taşıt ödeneği konulmuşsa da bu ödeneğin % 50 si 1 930 000 lirası Maliye Bakanlığınca bloke edilmiştir.

Geri kalan 1 930 000 lira ile bâzı vasıtaların alınmasına teşebbüs edilmişse de bütçenin (R) formülünde maddi bir yanlışklık gögörüldüğünden bu vasıtalar da alınamamıştır.

Yapı ve İmar İşlerinin köy şehir ve kasabalarda çok dağınık işyerleri vardır. Yapılan işlerin keşfini, denetimini, kabulünü ve kesin hesaplarını zamanında yapmak, iyi bir murakabeye tabi tutmak, kaliteli iş elde etmek için hiç olmazsa asgari bir vasıtaya ihtiyacı vardır. 1970 teklif programlarında idarenin bu teklifi için ödenek verilmemişse de bir milyar 200 milyon lira civarında önemli yatırım yürüten bu teşkilâtın vasıta ihtiyacının biran önce karşılanması Yüksek Heyetinizin takdirlerine arz edilmiştir.

Bütçe yekûnunda bir artış da tevlidetmeden yatırım ödeneklerinden cüzi tenkisler yapılacak taşıt ödeneği tefriki programda hiç bir aksaklık yapamıyacaktır. Esasen idarenin vasıtası olmadığı sürece piyasadan kiralanacak vasıtalara her yıl daha çok para harcanmaktadır.

Bu bakımdan.:

22.111	Tarım sektörü ödeneğinden	500 000
22.831	Ortaokul - lise sektörü ödeneğinden	1 000 000
22.851	Öğretmen okulları sektörü ödeneğinden	1 000 000
22.911	Sağlık sektörü ödeneğinden	381 000
	Toplam	2 881 000

liranın düşülerek teklif bütçesinin 23.611 nci taşıt alımları maddesine 2 881 000 liralık ödenek konulmasını ve bütçenin (R) formülüne de

Adedi	Cinsi, (Nerede kullanıldığı)
67	Arazi binek (Jeep) 4×4 lük, Yapı ve İmar İşleri Reisliği,

İbaresinin ilâvesini yüksek takdirlerinize arz ederiz.

Cemalettin İnkaya
Balıkesir

Osman Salihoğlu
Sakarya

BAŞKAN — Bu önergeleri Hükümet ve Komisyon gördü mü? İştirak ediyorlar mı?

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya Milletvekili) — Sayın Başkan, ilk olarak okunan ve karoseri tadilâtını öngören önergeye katılıyoruz. İkinci önergeye katılamıyoruz. Çünkü taşıt alımı bir program işidir.

BAŞKAN — Yani, Sayın Salihoğlu'nun vermiş olduğu önerge değil mi efendim?

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya Milletvekili) — İkinci önergeye katılamıyoruz. Taşıt alımlarının programda derpiş edilmesi lâzımgelir. 1970 programında derpiş edilmesi lâzımgelir. 1969 programında bu ödeneğin kullanılamadığı anlaşılıyor. 1970 bütçesine de ödenek konulmamıştır. Bu ödeneğin bâzı yerlerden tenkisi suretiyle temin edilmesi isteniyor. Bunların arasında okul giderlerinden de iki milyon liralık bir tenzil yapılmasını istiyor önerge. Okul giderlerinden de tenzil yapılmasına da katılamıyoruz. Bu önergeye iştirak etmiyoruz.

BAŞKAN — Komisyon aynı fikirde mi?

BÜTÇE VE PLÂN KOMİSYONU ADINA RIFKI DANIŞMAN (Erzurum Milletvekili) — Evet.

BAŞKAN — Şu halde, birinci önergeyi yeniden okutup oylarınıza arz edeceğim.

(Sakarya Senatörü Osman Salihoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Okunan takrire Hükümet ve Komisyon iştirak etmektedir. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Takrir kabul edilmiştir.

İkinci takrire Hükümet ve Komisyon katılmamaktadır. İkinci takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Takrir kabul edilmemiştir.

Kabul edilen birinci takrirle birlikte 13 ncü maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler.... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 14. — (Geçen yıllar borçları) maddelerindeki ödeneğin yetmemesi halinde :

a) 1969 yılı Bütçesindeki tertibinde karşılığı bulunan borçlar, ilgili oldukları hizmet tertiplerinden bu maddelerine,

b) 1928 - 1968 bütçe yıllarına aidolup da Muhasebei Umumiye Kanununun doksanüçüncü maddesine göre zamanaşımına uğramamış ve karşılıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar, 1970 yılı Bütçesinin ilgili hizmet tertipleri veya (Aylık ve ücretler kesimleri hariç) (A/1), (A/2) ve (A/3) cetvellerine dâhil ödeneklerden (Geçen yıllar borçları) maddelerine,

Maliye Bakanlığınca aktarılacak ödenekten ödenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 15. — Kanunla tesbit edilen kadroya müstenit aylık ve ücret tertipleri ile bunlarla ilgili tazminat, ödenek ve emekli keseneği tertiplerinden maddelerarası aktarma ancak kendi aralarında yapılabilir. Bu tertiplerden başka maddelere ödenek aktarılamaz. Bu madde hükmü katma bütçeler hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 16. — Bütçe Kanununa bağlı (A/2) işaretli cetvelin (Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri) bölümüne dâhil tertiplerden (A/3) işaretli cetvelin (Kamulaştırma ve satınalmalar) bölümüne ve Bayındırlık Bakanlığı yatırım bütçesinden ödeneği bulunan bakanlık ve dairelere

ait (Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri) bölümünden kendi bütçelerindeki (Kamulaştırma ve satınalmalar) bölümüne aktarma yapmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 17. — Katma bütçeli idarelerin bütçelerini denkleştirmek maksadiyle, Maliye Bakanlığı Bütçesinin Hazine yardımı tertiplerine ödenek ve mukabili ilgili katma bütçenin (B) işaretli cetveline gelir kaydolunan miktarlardan bu maksada göre fazla olduğu tesbit edilen kısımlar malî yıl sonunda Maliye Bakanlığınca ilgili idarelere ödenmiyerek iptal olunur.

Söz konusu ödeneklerden her hangi bir sebeple yılı içinde nakden ödenmiyen kısımlar ertesi yıllarda ödenmek üzere bütçe emanetine alınabilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 18. — 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 83 ncü maddesinin 5077 sayılı Kanunla değişik (A) fıkrası da âmiri ita mutemetlerine (1 000) liraya kadar avans verilmesine ilişkin yetki 1970 malî yılı içinde (5 000) lira olarak uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 19. — Yıllık programlara ek yatırım cetvellerinde yer alan projeler dışında her hangi bir projeye yatırım harcaması yapılamaz. Proje ismi zikredilmiyerek ödeneklerin bir proje numarası altında toplu olarak verildiği hallerde; bu toplu ödeneklerin hangi projelerde kullanılacağına dair ilgili bakan tarafından onaylanmış programlarda gösterilen işler esas alınır.

Bu hüküm katma bütçeler için de uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 20. — Genel ve katma bütçeli idarelerle Kamu İktisadi Teşebbüsleri Maliye Bakanlığınca belirtilecek miktarları aşacak şekilde kredili mal ve hizmet alım - satımı yapamazlar.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bütçe işlemleri ile ilgili hükümler :

Madde 21. — 1970 bütçe yılı içerisinde Millî Savunma ihtiyaçları için Birleşik Amerika'dan askerî yardım yoliyle veya sair suretlerle fiilen sağlanacak malzeme ve eşya bedellerini bağlı (B) işaretli cetvelde bu adla açılacak bir tertibe gelir ve mukabilini Millî Savunma Bakanlığı Bütçesinde açılacak özel bir tertibe ödenek ve gider kaydetmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 22. — Katma bütçeli idarelerle genel bütçe dışındaki daire ve müesseselerin genel bütçeye dâhil dairelerce idare olunan her derecedeki yatılı okullarla yurt dışında kendi hesaplarına okutturacakları öğrencileri için bütçelerine konulmuş olan ödeneklerden gerekli miktarlarını, bağlı (B) işaretli cetvelde gelir ve bu öğrencilerin her türlü giderleri ile ödeneklerine harcanmak üzere, bağlı (A/1) işaretli cetvelde mevcut veya yeniden açılacak tertiplere ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Orman Genel Müdürlüğü Bütçesi üzerinde oylarını kullanmıyan sayın üyeler lûtfen oylarını kullansınlar.

Madde 23. — Yabancı devletler ve milletlerarası kurumlarla yapılmış veya yapılacak anlaşma hükümlerine göre Hükümetimizle bu devlet veya kurumlar tarafından müştereken sarfı mukarrer meblâğı, program ikraz anlaşmalarının hâsıl ettiği Türk lirası karşılıklarından ayırarak anlaşmalarda belirtilen hesaplara yatırılmak üzere bütçeye gelir, ödenek ve gider kaydetmeye ve bu şekilde hesaplara yatırılan miktarları anlaşmalara göre ilgili devlet veya kurumlarla Maliye Bakanlığı arasında varılacak mutabakat esasları dairesinde sarfa Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Madde 24. — Yabancı devletler veya uluslararası kurumlardan, yapılmış ve yapılacak anlaşmalar gereğince belli hizmetler, taahhütler, yatırımlar veya projeler için 1970 malî yılında elde edilecek imkânların Türk lirası karşılıkları ile malzeme ve hizmet bedellerini bir taraftan bütçeye gelir, diğer taraftan ilgili idareler bütçelerinin özel tertiplerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

1969 ve daha önceki yıllarda aynı maksatlarla temin edilmiş bulunan Türk lirası karşılıkları ile malzeme ve hizmet bedelleri hakkında da yukarda yazılı esas dâhilinde işlem yapılabilir.

Bütçe ihtiyaçlarına tahsis edilecek yardım ve kredi karşılıklarını (B) cetvelinde açılan özel tertibine gelir kaydetmeye ve harcanmıyan gelir ve ödenek bakıyelerini devretmeye Maliye Bakanı mezundur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 25. — Maliye Bakanlığı, yabancı devletler, uluslararası kurumlar veya yabancı banka ve kurumlardan istikraz suretiyle sağlanan imkânları ekonominin çeşitli sektörlerinde gelişmeyi artırmak amaciyle anlaşmalar hükümleri gereğince kamu ve özel sektör kurumlarına ikraz etmeye yetkilidir.

Maliye Bakanlığı, uluslararası kurumlarca kamu ve özel sektör kurumlarına verilecek krediler garanti edebilir.

1969 ve daha önceki yıllara ait krediler için de bu madde hükmü çerçevesinde işlem yapılabilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 26. — Türk parası karşılıklarından serbest bırakılmış olup da Hazine muamelesi olarak Devlet borçlarına karşılık harcanmış meblâğları bütçeye gelir, ödenek ve gider kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 27. — Yabancı devletler veya uluslararası kurumlardan anlaşmaları gereğince temin edilerek genel ve katma bütçeli idareler bütçelerinde yer alan proje kredisi karşılıklarından daha fazla kredi kullanma imkânı hâsıl olduğu takdirde fazla kredi imkânlarını ilgili idare bütçesinin (B) cetveline gelir ve gider bütçesinin ilgili maddesine ödenek kaydetmeye ve madde altındaki açıklamanın bu miktarlara göre değiştirilmesine Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 28. — 8 . 5 . 1961 tarihli ve 299 sayılı Kanunla tasdik olunan (Nükleer Enerji Sahasında Hukukî Mesuliyete Dair Sözleşme) nin 7 nci maddesi şümulü dâhilinde vukua gelecek hasar bedellerini karşılamak üzere gerekli ödeneği Başbakanlık Bütçesinde açılacak bir tertibe kaydetmeye ve tediye şart ve esaslarını tesbit etmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 29. — Devlet Plânlama Teşkilâtı Bütçesinin (A/2) işaretli yarıtım harcamaları cetvelinin etüt ve proje giderleri bölümünün 21.111 nci «Etüt ve proje giderleri» maddesindeki ödenekten bir kısmının Devlet Plânlama Teşkilâtınca lüzum görülen hallerde harcama amaçlarına uygun çalışmaların yaptırılması maksadiyle genel ve katma bütçeli dairelerin ilgili tertibine aktarılmasına ve bununla ilgili diğer işlemleri yapmıya Maliye Bakanı yetkilidir.

Devlet Plânlama Teşkilâtı, aynı amaçlarla diğer kamu teşekküllerine yaptırdığı hizmetlerin bedellerini peşin ödiyebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 30. — Genel ve katma bütçeli dairelere dış kaynaklardan ve ayrıca uluslararası anlaşmalar çerçevesinde bağış ve kredi yoliyle gelecek her çeşit malzemenin navlun ve ithalle ilgili her türlü gümrük vergi ve resimlerinin ödenmesi maksadiyle ilgili bütçelerinde yeniden açılacak tertiplere ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 31. — Millî Savunma Bakanlığı tarafından Jandarma Genel Komutanlığına veya Jandarma Genel Komutanlığınca da Millî Savunma Bakanlığı için cari malî yıl içinde ifa edilen müteferrik hizmetlerin bedellerini karşılamak maksadiyle ilgili iki bütçenin bölüm ve maddeleri arasında, varılacak mutabakat üzerine, karşılıklı olarak aktarma yapmıya Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 32. — Devlet kurum ve müesseseleriyle kamu tüzel kişileri, dernekler ve diğer kurumlar tarafından veya dış yardımlardan yaptırılacak bilûmum yapı, demiryolu, liman, hava meydanı ve akaryakıt tesisleri gibi tesisler ile bunların tesisat, proje ve benzeri işlerinin yaptırılması maksadiyle Bayındırlık Bakanlığı adına yatırılacak paralar (B) işaretli cetvelde açılacak özel maddeye gelir, diğer taraftan Bayındırlık Bakanlığı Bütçesinin (A/2) işaretli (Yatırım harcamaları) cetvelinde açılacak özel maddelere Maliye Bakanlığınca ödenek kaydolunur. Bu ödenekten yılı içinde sarf edilemiyen kısmı ertesi yıla birinci fıkra esasları dairesinde devren gelir ve ödenek kaydolunur.

Yukarda belirtilen Devlet Kurum ve müesseseleriyle, kamu tüzel kişileri, derneklerin ve diğer kurumların bu madde hükmüne göre yaptıracakları bütün işlerde ilgili kuruluşların ihale mevzuatını tatbike Bayındırlık Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 33. — 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 77 nci maddesi gereğince bütçeye konulan ödeneklerin, tesbit olunacak programa göre gerekli gördüğü takdirde ya doğrudan doğruya kullanmaya veya il özel idarelerine göndermeye Bayındırlık Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 34. — Genel bütçeli dairelerin geçmiş yıllarda çeşitli yollarla yurt dışından ithal ettikleri malzemeler dolayısiyle gümrük idarelerine borçlandıkları her türlü vergi ve resimlerinin öndenmesini teminen; bu dairelerin söz konusu borç miktarlarının, ilgili bakanlık masraf bütçesinin alâkalı tertiplerine ödenek kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir. Bu suretle kaydolunan ödenek bir taraftan gelir bütçesine irat ve öte yandan ilgili dairece mahsuben masraf kaydedilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 35. — Dış memleketlerden getirilecek malzeme karşılığı olarak 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 83 ncü maddesi gereğince açılmış bulunan kredilerin akreditife tahsis olunan miktarlarından; malî yılın son günü itibariyle bedeli muhabir bankaya transfer edilmek suretiyle çözülmüş bulunan kısma tekabül eden mal tutarları mahsup devresi sonuna kadar yılı bütçesinden mahsubedilir.

Bu hüküm katma bütçeler için de uygulanır..

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Hazine işlemleri ile ilgili hükümler :

Madde 36. — 1970 malî yılı içinde kısa süreli avanslar almaya, hesaplar açtırmaya, Hazinede birikmiş ve birikecek altınları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına devretmeye ve gerçek ve tüzel kişilerin Hazineye yatırmak

istiyecekleri paralar karşılığında en çok bir yıl vâdeli Hazine bonoları çıkarmaya Maliye Bakanı yetkilidir. Bu madde gereğince çıkarılacak Hazine bonoları 2,5 milyar lirayı aşamaz.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının, kanun gereğince Hazineye açacağı kısa vâdeli avansın nisbeti 1970 yılı genel bütçe ödeneklerinin % 15 ni geçmemek üzere uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 37. — Özel fonlardan :

a) 22 Ağustos 1960 tarihli ve 65 sayılı Kanunun 1 nci maddesine dayanılarak açılan (kambiyo karşılık fonu) hesabının aktarıldığı «Kambiyo karşılık fonu provizyon hesabı» na 1970 malî yılı içinde yatırılacak borç bakiyeleri,

b) 1567 sayılı Kanunun 6258 sayılı Kanunla değişik 1 nci ve 16 . 9 . 1960 tarihli ve 79 sayılı Kanunun 9 ncu maddelerine dayanılarak Bakanlar Kurulunun 2 . 6 . 1961 tarihli 5/1280 sayılı kararı gereğince tesis edilen «İstikrar fonuna» yatırılacak paraların net bakiyesi,

c) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasındaki NATO hesabından toplanan paralardan Maliye Bakanlığınca belirtilecek meblâğ,

ç) 16 . 9 . 1960 tarihli ve 79 sayılı Kanunun 5 nci maddesinin 1 nci fıkrası gereğince açılan «akaryakıt fiyat istikrar fonu» nun 10 milyon lirayı aşan kısmı,

Bütçeye gelir kaydolunur.

Kambiyo karşılık fonu hesabına yatırılması gereken borç bakiyeleri hakkında 6183 sayılı Âmme alacaklarının tahsil usulü hakkındaki Kanun hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 38. — Sermayeleri tesbit edilen limite ulaştıktan sonra elde edilen kârlar hakkında ne şekilde işlem yapılacağına dair kanunlarında bir hüküm bulunmıyan genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeli işletmelerin sermaye fazlası gelirlerini genel bütçeye irat kaydettirmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 39. — Kamu İktisadi Teşebbüslerinin, yönetim veya müdürler kurullarınca onaylanan 1969 yılı net kârları ile eski yıllar kârlarından ödenmiş sermayelerine mahsubedilmiyen miktarları bütçeye gelir ve yıllık yatırım ve finansman programları gereğince sermayelerine mahsup veya kendilerine ikraz edilmek üzere bütçeye ödenek ve gider kaydetmeye Maliye Bakanı yetkilidir.

Bu işlemler Damga Resmine tabi değildir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 40. — Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Pet kim, Petro - Kimya Anonim Şirketi, Petrol Ofisi, Türk Havayolları Anonim Ortaklığı, Ankara Çimento Sanayii Anonim Şirketi, yıllık programlarla öngörülen yatırımlarının finansmanı için Devlet Yatırım Bankasının yatırım ve işletme kredilerinden faydalandırılabiilr.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 41. — a) İktisadi Devlet Teşekküllerinin ve diğer Kamu İktisadi Teşebbüslerinin birbirlerine, Hazineye, Devlet Yatırım Bankasına ve T. C. Merkez Bankasına olan her çeşit borç ve alacakları ile dış borçlarını nakden veya hesaben tahsil ve tediye etmeye veya ettirmeye, gerektiğinde bu işlemler sonuçlarını bütçeye gelir ve mevcut veya yeniden açılasak tertiplere yeteri kadar ödenek - gider kaydetmeye.

b) 6 . 12 . 1960 tarih, 154 sayılı; 12 . 6 . 1963 tarih, 250 sayılı ve 26 . 7 . 1965 tarih 691 sayılı Tahkim kanunları ile 5 . 9 . 1963 tarih 325 sayılı Kanun ve 441 sayılı Devlet Yatırım Bankası Kanununun 27 nci maddesi gereğince doğan Hazine borç ve alacaklarını, yukardaki mahsup işlemlerinin yapılabilmesi için yahut yıllık yatırım ve finansman programı-

nın gereği olarak ya da küçük meblâğların hesaplardan tasfiyesi bakımından kısmen veya tamamen erken tahsil ve ödemeye;

Maliye Bakanı yetkilidir.

c) (a) ve (b) fıklarında belirtilen işlemler dışında; belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazince terkin ve tahkimi hakkındaki 691 sayılı Kanunun, bu kanuna bağlı cetvelde yazılı kuruluşlara (İller Bankası hariç) tahakkuk etmiş ve edecek taksit ödemeleri ve T. C. Ziraat Bankasının Tarım Satış kooperatiflerinden olan alacakları ile ilgili 250 sayılı Kanun hükümleri 1970 bütçe yılında uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 42. — a) Hazinenin iştiraki bulunan ortaklıklardaki Kamu İktisadi Teşebbüslerinin sermaye paylarını da satınalmaya veya Hazine paylarını devir veya satmaya, artırılacak sermaye paylarını taahhüdetmeye,

b) Kamu İktisadi Teşebbüslerinin iştiraki bulunan ortaklıklardaki sermaye paylarını Hazineye veya diğer kamu teşebbüslerine devrettirmeye ve artırılacak sermaye paylarını taahhüdetmeye,

c) Bu işlemler sonuçlarını bütçeye gelir, ödenek ve gider veya Hazinenin alacak ve borç hesaplarına kaydetmeye, bunlar arasında mümkün olan mahsupları yapmaya,

Maliye Bakanı yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 43. — Maliye Bakanlığı, genel bütçeye dâhil dairelerle katma bütçeli idarelerin, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin ve benzeri kurumların iş programları gereğince yer ve zaman esasına göre harcama plânları ve gelir tahsilât tahminleri hazırlamalarını istiyebilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Müteferrik hükümler :

Madde 44. — 1970 malî yılı içinde, Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin 27.09 pozisyonuna giren hampetrolün Millî Savunma veya Jandarma Genel Koumtanlığı ihtiyaçları için yabancı memleketlerden ithali ve yabancı memletketlerden ithal edilen veya yerli hampetrolden istihsal olunan ve Gümrük Giriş Tarife cetvelinin 27.10 pozisyonuna giren akaryakıt ve madenî yağların Millî Savunma ve Jandarma Genel Komutanlığı ihtiyaçları için ciheti askeriyeye teslimi Gümrük Vergisi, Belediye Hissesi, Damga Vergisi, Rıhtım Resmi, İthalde ve dâhilde alınan İstihsal vergileri ve Hazineye, katma bütçeli idarelere ve özel idare ve belediyelere ait her türlü vergi, resim, harc ve zamlardan ve ardiye ücretlerinden müstesnadır.

Ancak, Millî Savunma veya Jandarma Genel Komutanlığı ihtiyaçları için muafen ithal olunan hampetrolden elde edilen ürünlerin ciheti askeriyeye tahsis olunmıyan kısmı yukardaki istisnaden faydalanamaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 45. — a) 31 . 8 . 1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 13 ncü ve 64 ncü addelerinin her yıl Tarım Bakanlığı bütçesine ve aynı kanunun 35 nci maddesinin her yıl Orman Genel Müdürlüğü bütçesine konulacak ödenek miktarlarına ait hükümleri;

b) Ziraat Bankası Kanununda değişiklik yapılması hakkındaki 25 . 5 . 1955 tarihli ve 6617 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (ç) fıkrası hükmü;

c) 9 . 6 . 1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 37 nci maddesinin (a) fıkrası hükmü;

ç) 15 . 5 . 1957 tarihli ve 6954 sayılı Ziraat Odaları Birliği Kanununun geçici 3 ncü maddesi hükmü;

d) 13 . 7 . 1956 tarihli ve 6802 Gider vergileri Kanununun 66 ncı maddesi hükmü ile bu maddeye yeni bir fıkra ekleyen 1137 sayılı Kanunun 21 nci maddesi hükmü;

e) 18 . 2 . 1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Kara Taşıtları Vergisi Kanununun 17 nci maddesi hükmü;

f) Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 6972 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi hükmü;

g) 5 . 1 . 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 76 ncı maddesinin (a) bendi hükmü;

1970 bütçe yılında bu kanuna bağlı (A/1), (A/2) ve (A/3) işaretli cetvellerinin ilgili tertiplerine konulmuş miktarlar dâhilinde uygulanır.

h) Muhafazasına lüzum kalmıyan evrak ve vesaikin imha edilmesi hakkındaki 26 . 3 . 1956 tarihli ve 6696 sayılı Kanun hükümleri;

1970 bütçe yılında uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 46. — Adalet Bakanlığı merkez ve iller, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü taşra, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü merkez ve taşra teşkilâtına, Yargıtay'a, Yüksek Hâkimler Kuruluna ve Adlî Tıp Meclisine ait evrak ve vesaikin imhası 26 . 3 . 1956 tarihli ve 6696 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın hazırlanacak yönetmelikler esasları dairesinde yapılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 47. — 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun 344 sayılı Kanunla değişik 20 nci maddesinin (B) fıkrasında ifade edilen tahvillere yatırılacak yedek akçeler için maddede öngörülen % 40 lık limit 1970 bütçe yılında uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 48. — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 ncü maddesi ile Genel Bütçe Kanununda yer alması öngörülen «Katsayı» Genel Kadro Kanunu çıktıktan sonra, Genel Bütçe Kanununa ek bir kanunla tesbit edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 49. — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 195, 199, 202 ve 207 nci maddeleri 1970 malî yılında uygulanmaz. 2005 sayılı Kanunun pansiyon ücret indirimi hakkındaki 2 nci maddesi hükmü ile çocuk zammı ödenmesine dair olan 5049 ve doğum yardımı ödenmesine dair 5504 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına 1970 malî yılında da devam olunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 50. — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun malî hükümleri yürürlüğe girinceye kadar, 1970 malî yılı içinde 1108 sayılı Maaş Kanununun muaddel 13 ncü maddesinde yazılı senelik 15 günlük mezuniyet müddeti hizmet süresi 5 yıldan az olanlar için 20 gün ve fazla olanlar için de 1 ay olarak uygulanır. Yine bu maddede yazılı iki aylık sıhhi izin süresi zarfında bunlardan resmî tabipler tarafından gösterilen lüzum üzerine yatarak veya ayakta tedavi edilenlerin tedavi ücretleri ve tedavi edilmekte iken ölenlerin cenaze masrafları kurumlarınca ödenir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 51. — Sürekli görevle yabancı memleketlerde bulunan Dışişleri Bakanlığı idari memurlarının maaşlarına 212 sayılı Kanun hükümlerine göre uygulanması gereken ödeme misillerini, görevlerinin hususiyeti göz önünde tutulmak suretiyle ayrıca tesbite Bakanlar Kurulu yetkilidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 52. — Millî Savunma Bakanlığına muhassas lojmanların bakım, onarım, idame ve muhafazalarına dair olan 29 . 12 . 1960 tarihli ve 190 sayılı Kanun, Jandarma Genel Komutanlığı teşkilâtı için de uygulanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 53. — 12 . 3 . 1964 günlü ve 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ile mües-

seseleri ve iştirakler hakkındaki Kanunun geçici 8 nci maddesindeki 3 yıllık süre, 28.2.1971 tarihine kadar uzatılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 54. — Genel Kadro Kanunu çıkıncaya kadar Cumhuriyet Senatosu Bütçesinde ödeneği bulunmıyan ve Millet Meclisi Bütçesinin müşterek bölüm ve maddelerindeki harcamalarda âmiri italık yetkisi Millet Meclisi Başkanlığına aittir.

Millet Meclisi mesaisini aksatmamak kayıt ve şartiyle, Cumhuriyet Senatosunun hizmetlerini yerine getirebilmek için ne miktar memur ve hizmetlilerin daha Cumhuriyet Senatosuna ayrılacağına, iki Meclisin Başkanlık Divanlarının aralarında mutabık kalmaları suretiyle karar verilir. Bunlar hakkında da 3 ncü ve 4 ncü fıkra hükümleri uygulanır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı emrinde bulunan memur ve hizmetlilerin niteliklerinin tayin ve tesbitinde bütün yetki ve tasarruflar Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına aittir.

Genel Kadro Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra Millet Meclisi Bütçesindeki ödeneklerden lüzumlu miktarlar müşterek Başkanlık Divanı kararı ile Cumhuriyet Senatosu Bütçesinin ilgili bölümlerine aktarılır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 55. — Teşkilât Kanunu ve bütçesi çıkıncaya kadar Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı harcamaları, Sanayi Bakanlığı Bütçesindeki tertiplerinden yapılır. Ve bu harcamalar Sanayi Bakanlığı sarfiyatı olarak gösterilir. Sanayi Bakanlığı teşkilâtına dâhil kadrolardan iki Bakanlık arasında varılacak anlaşma ile tesbit edilecek olanlar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının emrine tahsis edilir.

İki bakanlık arasında varılacak anlaşmaya göre her tertipte Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığına ayrılacak ödeneklerin âmiri itası Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 56. — Teşkilât kanunu ve bütçesi çıkıncaya kadar, 4951 sayılı Kanuna dayanılarak Köy İşleri Bakanlığına bağlanmış bulunan dairelerin müstakil tertiplerindeki ödeneklerden ve müşterek tertiplerin ilgili bakanlıklar ile varılacak anlaşma ile Köy İşleri Bakanlığına ayrılacak paylardan yapılacak harcamalarda ita âmiri Köy İşleri Bakanıdır.

Bağlanan dairelerin kadroları ve ilgili bakanlıklarla yapılacak anlaşma suretiyle Köy İşleri Bakanlığına tahsis edilen kadrolar, Köy İşleri Bakanının emrine intikal eder.

Sanayi Bakanlığı Bütçesindeki köy elektrifikasyonu için Etibanka yardım ödeneğinin âmiri itası Köy İşleri Bakanıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 57. — 4951 sayılı Kanuna dayanılarak, Başbakanlığa bağlanmış bulunan Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kuruluşuna dâhil kadrolardan bu bakanlık ile Başbakanlık arasında varılacak anlaşma ile tesbit edilecek olanlar, Başbakanlık emrine tahsis edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 58. — Teşkilât kanunu ve bütçesi çıkıncaya kadar Orman Bakanlığı harcamaları Tarım Bakanlığı Bütçesinde yer alan müstakil tertiplerden yapılır. Ve bu harcamalar Orman Bakanlığı sarfiyatı olarak gösterilir. Harcamalarda âmiri ita Orman Bakanıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 59. — Gençlik ve Spor Bakanlığı teşkilât kanunu ve bütçesi çıkıncaya kadar, Gençlik ve Spor Bakanlığı harcamaları, Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinin ilgili tertiplerinden yapılır ve bu harcamalar Gençlik ve

Spor Bakanlığı sarfiyatı olarak gösterilir. Harcamalarda âmiri ita Gençlik ve Spor Bakanıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı kuruluşuna dâhil olup, 4951 sayılı Kanuna dayanılarak Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlanmış dairelerin kadroları, Gençlik ve Spor Bakanlığı emrine tahsis olunur.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 60. — 1169 sayılı Kanun gereğince katma bütçeli hale getirilen Adana, Ankara, Eskişehir, ve İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kadro Kanunu kabul olununcaya kadar :

a) Halen mezkûr akademilerde asıl, ek görev ve vekâleten hizmet gören profesör, doçent, asistan, öğretim görevlisi, lektör ve bilûmum memurların maaşları işgal etmekte oldukları Millî Eğitim Bakanlığına ait kadrolardan ödenmiye devam olunur.

b) İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri katma bütçesinin (A/1), (A/2) ve (A/3) cetvellerine mevdu ödeneklerin sarfına âmiri ita Millî Eğitim Bakanıdır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 61. — Bu kanun 1 Mart 1970 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabule dilmiştir.

Madde 62. — Bu kanunun,

a) Kendi Meclisleri ile ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları,

b) Sayıştayla ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları,

c) Diğer hükümlerini Maliye Bakanı,

Yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, 1970 yılı Bütçe kanun tasarısı üzerindeki görüşmeler maddeleriyle birlikte bitmiştir, Tüzüğümüze göre; «tasarının tümü üzerinde lehte ve aleyhte konuşacak olanların adedi ikiden fazla ise, bir lehte ve bir aleyhte söz verilir» der. Ama, bütçe tatbikatında Tüzüğün bu hükmü bir teamül hukuku ile bertaraf edilmiştir. Şöyle bir teamül yerleştirilmiştir.

Bütçe Kanun tasarısının müzakeresi bittikten sonra tümü üzerinde grup sözcülerine söz veriliyor.

Şimdi müzakerelerin daha salim bir şekilde cereyanını teminen programımıza göre öğleden sonraki mesai saatimiz 14,30 a bırakılmıştır. Saat 14,30 da tekrar toplanmak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 12,25

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 14,30

BAŞKAN — Başkanvekili, Mehmet Ünaldı.

KÂTİPLER : Hüseyin Atmaca (Denizli), Sami Turan (Kayseri)

BAŞKAN — 40 ncı Birleşimin ikinci Oturumunu açıyorum. Birleşime devam ediyoruz.

4. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/3); (Cumhuriyet Senatosu 1/1051) (S. Sayısı : 1288) (Devam)

BAŞKAN — Sayın üyeler Orman Genel Müdürlüğü Bütçesinin oylanmasına açık oylarını kullanmıyan sayın üyeler lûtfen kullansınlar efendim. Oylama devam ediyor.

1970 yılı Bütçe kanun tasarısının tümü üzerindeki grup sözcülerinin isimlerini sıra ile okuyorum: Sayın Hıfzı Oğuz Bekata C. H. P. Grupu adına, Sayın Fehmi Alpaslan G. P. Grupu adına, Sayın Fahri Özdilek Millî Birlik Grupu adına, Sayın Ziya Termen A. P. Grupu adnıa.

Söz sırası Sayın Bekata'da. Buyurun Sayın Bekata, C. H. P. Grupu adnıa.

C. H. P. GRUPU ADINA HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Sayın Başkan, değerli senatör arkadaşlarım;

1970 bütçesinin Senatodaki görüşmelerini bugün bitireceğiz. Bu münasebetle C. H. P. Grupu adına, bütçenin tümü ile ilgili son konuşmayı yapacağım.

Bütçe ve Hükümetin çalışmaları üzerinde çok söz dinlediğinizi ve yorulduğunuzu göz önünde tutarak, teferruata inmiyeceğim. Yalnız anasorunlara değinmekle yetineceğim.

İlk sözümüz, 1970 bütçesinin büyük ve cefâkeş Türk halkına hayır ve uğur getirmesi dileğidir. Hükümete, halka gerçek hizmet yolunda başarılar temenni ediyoruz.

Sayın arkadaşlarım, her senatör ve milletvekili; her şeyden önce yalnız memleketi ve milleti için çalışmayı kabul eden, inançlarına göre içinde yer aldıkları partileri gaye değil, bu hizmetin vasıtası sayan samimî insan olma durumundadır.

Şu halde aslolan kişilerin, partilerin, ya da parti iktidarlarının değil, memleketin ve milletin yararıdır. Bu itibarla, tenkidlerimizde bize hâkim olan düşünce, başlangıç noktamız ve varacağımız sonuç işte budur.

Arkadaşlarım, 1969 bütçesiyle Hükümetin eline 26 milyar 662 milyon lira vermiştik. 1970 bütçesi ile ise geçen yıldan 2 milyar 291 milyon lira fazla olarak, 28 milyar 953 milyon 480 bin lira vermekteyiz.

Şimdi, bütçe görüşmelerinde Hükümete soruyoruz : Geçen yıl bu para ile neler yaptın, neler elde ettin? Bu yıl neler yapacaksın, neler elde edeceksin? Diye...

Hükümet çalışmalarının, sosyal - ekonomik bünyemizdeki etkisi nedir ve böylece halkımızın yüzü ne ölçüde gülmüştür? Diye...

Bunu sormak ve eleştirmek bizim denetim görevimizin başında gelir.

Buna doyurucu cevap ve hesap vermek de Hükümetin baş görevidir.

Değerli arkadaşlarım; bu münasebetle önce önemli bir nokta üzerinde duracağım :

Bütçe görüşmelerinde geleneksel bir yanlışın içindeyiz. Bütçe, Hükümetin çalışma programı kaynağı olduğuna göre, beklenir ki, Meclislere bütçedeki rakamların anlamını Maliye Bakanı; bir yıllık Hükümet çalışmalarını ve memleketin genel durumunu ise Başbakan arz etsin.

Her bakan, kendi bütçesinde ilk sözü alarak, geçen yıl bu kürsüde şu tenkid ve tavsiyeler yapılmıştı. Bunlardan şunları yerine getirdik, şunları şu nedenle yapamadık, diye önce karşılaştırmalı bir hesap versin.

Bütçe görüşmelerinin Hükümetçe bu sorumluluk anlayışı içinde ele alınmadığı bir yana,

Parlâmentoda suni ve zoraki bir formalite havasına büründürmek ve geçiktirmek usulü yürütülüyor.

Bu ise, kısır bir yoldur; verimli, etkili ve faydalı sonuç vermemektedir. Oysa Parlâmentonun en büyük görevi, bütçenin, yani Devlet gelirleriyle giderlerinin ve buna dayanan Hükümet çalışmalarının denetimidir.

Bu çok önemli gördüğümüz yanlış müzakere usulüne Senatonun ve Hükümetin dikkatini bilhassa çekmek istiyoruz.

Değerli senatörler; bütçe görüşmelerinin böyle verimli bir açıdan ve karşılıklı değerlendirilmesi yolu tutulursa, nasıl ilgi çekici olacağına ve geleceğe ışık tutacağına birkaç uyarıcı örnek vermek istiyorum.

Geçen yıl Maliye Bakanı, yüksek huzurunuzda 1969 yılı bütçesinin samimî ve gerçekçi bir bütçe olduğu teminatını, Hükümet adına verdi. Ve; «1969 bütçesi 1 milyar 200 milyon açık gösteriyorsa da bunun 600 milyon lirası iç borçlanma ile karşılanacak ve 600 milyon lirası da kadro tasarruflariyle kapatılacaktır. Böylece bütçe açık vermiyecektir, bütçe denktir» dedi.

Buna karşı C. H. P. Sözcüsü olarak yine bu kürsüden, bütçenin denk ve samimî olmadığını, yıl sonunda 4 milyar 726 milyon lira açık vereceğini izah ettim.

Bugün anlaşılmıştır ki; 1969 bütçesi, yıl içinde 2,5 milyar liralık bir kısıntı yapılmasına rağmen, ayrıca 2 milyar 550 milyon liralık açık vermiştir.

Bundan şu iki netice çıkar:

1. Demek ki 2,5 milyarlık kısıntı yapılmasa imiş 1969 bütçesi Maliye Bakanının, «Bütçe açıksız kapanacaktır.» diye resmî ve kesin teminatına rağmen, bizim tahminimize uygun olarak 5 milyar açık verecekti.

Görülüyor ki, 1969 bütçesinin gerçek ve gerçekçi olmadığı sabittir.

2. 1969 bütçesinden 2 milyar 550 milyon lira kısıntı yapılabilmiş. Bu ölçüde kısıntı yapılabilen bir bütçenin samimî olmadığı da meydana çıkmıştır.

Başka bir örnek vereyim :

Geçen yıl Maliye Bakanı yine bu kürsüde; «1969 yılı içinde 25 milyar 461 milyon 800 bin lira gelir elde edeceğiz» dedi.

Biz de yine bu kürsüde, bu gelir rakamı şişirilmiştir, ancak 22 milyarlık bir gelir sağlıyabilirsiniz, dedik.

Bugün anlaşılmıştır ki, bizim dediğimiz doğru çıkmış ve Hükümet 1969 yılı içinde toplıyacağını resmen iddia ettiği gelirde ciddî hata yapmış ve eline 2 milyar 360 milyon lira civarında noksan para geçmiştir.

Arkadaşlarımı yeni Maliye Bakanı da 29 Ocakta huzurunuzdaki konuşmasında bunu kabul etmiş ve sebebini de şöyle açıklamıştır:

«Bunun sebebi; ithalât üzerinden alınan vergilerde tahmin edilen gelişmenin sağlanamamış olmasıdır.»

Geçen yılki Maliye Bakanının, sağlanacağını resmen temin ederek, bütçeye koyduğu gelir tahmininin, doğru ve gerçekçi olmadığını bir yıl sonraki Maliye Bakanı böylece açıklamış oluyor.

Bu örnekleri çoğaltabiliriz: Şu halde son vergi kanunu ile 1970 bütçesine 2 milyar 300 milyon lira getireceği iddia edilen vergi tahmininin ne ölçüde doğru ve gerçekçi oluduğunu da ancak yıl sonunda göreceğiz, demektir.

Değerli arkadaşlarım; görülüyor ki, geçen yıl Maliye Bakanı, o anı geçiştirebilmek için Yüce Senatoya ve Meclise doğru bilgiler vermemiş.

Bunun sorumlusu kim?

Gerçekten bundan mahcubolması gereken, kendi kendisini aldatan Hükümettir. Ama zararı memlekete dokunmuştur.

Çünkü, buna diğer nedenler de eklenince şu neticeler çıkmıştır: Bu yüzden Devlet Hazinesi kurumuş; Hazinenin nakit açığı 5,5 milyarı bulmuştur.

Devlet borçları ödenmemiş ve Hükümetin itibarı zedelenmiştir.

Kamu sektörünün finansman ihtiyaçları tam karşılanamamış ve bu ekonomimize olumsuz etkiler yapmıştır.

Piyasaya kâğıt para arzı artmış ve paramızın değeri süratle düşmüştür.

Arkadaşlarım; bütçenin samimî, denk ve gerçekçi olmadığını bile bile; Türkiye Büyük Millet Meclisi huzurunda resmen (samimidir, denktir, gerçekçidir) iddiasında bulunan bir zihniyetin; memlekete samimî, dengeli ve gerçek hizmetlerde bulunması güçtür.

Devlet adamlarının en önde gelen vasfı, ciddî olmaktır. Yeni, Maliye Bakanını bu ciddî davranışın çabası içinde görüyoruz. Sayın Erez'in, bu tutumunu beğenerek, aslında yetersiz bulduğumuz huzurunuzdaki 1970 toparlanma bütçesinin uygulanmasında son derecede titiz davranmasını temenni ediyoruz.

Çünkü Sayın Bakanın, mükemmel bir bütçe olduğu iddiasına rağmen, 1970 bütçesinin de bugünkü bozuk ekonomik ortamda önemli açık vermesi ve gelir tahminlerinin de yanlış çıkması mümkündür.

Değerli senatör arkadaşlarım; şimdi memleketin başlıca gerçekleri üzerinde kısaca duracağım.

Hükümet Devletin en çok yükünü ve mihnetini çeken Türk toplumunun durumunu iyi görmeli ve anlamalıdır.

Her yıl, bir önceki yılı aratan hayat pahalılığının ağırlığı altında bulunan halkımızın, Hükümetin tedbirsizliklerinin körüklediği bu pahalılık üzerine, yine Hükümetin basiretsizliklerinin doğurduğu bütçe açıklarını kapatmak için eklenen yeni yeni milyarlık vasıtalı vergiler getirilmesine rızası yoktur ve tahammülü kalmamıştır.

Üstelik, halkı büyük ölçüde tedirgin eden bu vasıtalı vergi tedbirleri gerçekte bir temel tedbir değil, acısının büyüklüğüne rağmen bir yamadır.

Maliye Bakanı da 8 gün önce huzurunuzdaki konuşmasında bunu itiraf etmiş ve «vasıtalı vergiler genellikle âdil olmıyan vergiler arasında yer alır» demiştir.

Böyle olunca; Hükümet, çaresizlik içinde bunalmış sade vatandaşın günlük yaşama ihtiyacından zorla kesilerek, sosyal adaleti çiğniye, çiğniye 5 - 10 kuruş daha toplamayı bir yana bırakıp, her yıl 3 milyar liraya yakın vergi kaçıranların, vergi kaçakçılarının üzerinde cesaretle yürüyebiliyor mu?

36 milyar 500 milyon liralık tarım gelirlerinden gelen, 250 milyonun ne kadar az olduğunu görerek, gerçek Devlet hakkını alma cesaretini gösterebiliyor mu?

Sağlam ve sürekli vergi kaynaklarını harekete geçirebiliyor mu? Yani, gerçek bir vergi reformunu göze alabiliyor mu?

İşte gelir yönünden mesele budur.

Arkadaşlarım; bütçenin gider bölümüne gelince; 29 milyarlık bir bütçenin 13 milyarını cari tüketim harcamalarına ayıracaksınız. Yıl içinde bu rakamı ek ödenekler vererek daha da büyüteceksiniz. Devlet israfını önlemiyeceksiniz ve tüketim harcamalarındaki bu artışın yatırımları eksilterek baltalamasına göz yumacaksınız. Sonra bütçenin 8 milyar lirasını, sermaye teşkili ve trasfer harcamaları adiyle, aslında kalkınma niteliğinden uzaklaştırılmış olan Devlet borçlarına, Devlet sektörünün açıklarına ve bâzı iltimaslı özel sektöre dağıtacaksınız;

Ancak 7 milyarı yatırımlara ayrılacak, bu da gereği gibi ve gerekli yerlerde kullanılmıyacak.

Böyle bir bütçe ile ne plâna, ne de Türkiye'nin büyük ihtiyaçlarına uygun süratli kalkınma başarılamaz.

Hükümet, bu sorunu çözmeyi cesaretle göze alabiliyor mu? İşte mesele bu.

Çok değerli arkadaşlarım, Türkiye iktisaden geri kalmış bir memleket koşulları içindedir. Böyle bir yurtta munhasıran kalkınma hızına ait kuru rakam, ancak kalkınma edebiyatına bel bağlıyan hükümetleri avutur.

Gerçek kalkınma, millî gelirin âdil ölçülerde vatandaşa dağılmasına ve toplumda refahın dengesine bağlıdır.

Aksi halde, kalkınma nutuklarına rağmen, ortam, toplumun büyük kısmında sefaleti artırır.

Şimdi bu ölçüyü Türkiye'ye uygulayalım. Nüfusumuzun ortalama % 70 i tarımdan geçiniyor. A. P. iktidarı döneminde bu kesimde çalışanların yani tarımdan geçinenlerin durumu ne olmuştur?

Plâna göre, tarım sektöründeki hedef % 4,1 siyle yok ettiğine göre, tarımda ilerlemiş değiiken senelerdir elde edilen ortalama ancak % 1 dir.

Bu % 1 i de her yıl % 3 nüfus artışı fazlaliz, gerilemişiz demektir.

Tarım ürünlerinin fiyatları yerinde saydığı, yani ele geçen de artış olmadığı halde, bu alanda çalışanların tükettikleri her maddenin ve kullandıkları her vasıtanın fiyatı çok artmıştır.

Görülüyor ki, nüfusumuzun % 70 ini bulan; ve 9 milyonu orman içi köylüsü olmak üzere tamamen ilkel bir hayat süren 24 milyon insanın millî gelirden ve kalkınmadan dengeli bir

pay almadığı bir yana, sefaleti ve sıkıntısı daha da artmıştır.

Arkadaşlarım; işte bu yüzden değil midir ki, Hükümet köylüye buğday dağıtmaya zorlanıyor.

Köylü, bankaya olan borçlarını ödiyemediği için değil midir ki erteliyoruz.

Ve artık her yıl dışardan buğday satınalmaya mecbur kalıyoruz.

Hükümet, 9 milyonluk orman içi köylüsünün sosyal ve ekonomik kalkınmasına ciddî bir şey katmadığı gibi, kanunun emrettiği yardım ödeneğini bile ayırmadığı için değil midir ki, kupkuru bir çıplak suç affından medet umar hale gelmiştir.

Toprak ana, üstündekileri besliyemediğinden değil midir ki, şehirlere akını durduramıyoruz.

Şehirlere gelenleri barındıramadığımız için değil midir ki, gecekonduları önliyemiyoruz.

Yurt dışına yüzbinlerce evlâdımızı gönderdiğimiz halde, açık ve gizli milyonlarca işsizden yakamızı kurtaramıyoruz.

Öyle ise bu çıkmazdan nasıl çıkacağız?

Hükümet, bir toprak ve orman reformunu cesaretle ele alabiliyor mu? İşte birinci mesele bu.

Arkadaşlarım; gerçek kalkınma bir anlamda, dışa muhtacolmayı önliyen, üreterek kalkındıran anasanayie kavuşmak demektir.

Hükümetin kendini kaptırdığı ambalâj sanayii ile, montaj sanayii ile bu mümkün olabilir mi?

Neden sanayide dışa bağlılıktan kurtulamıyor ve avuç açıyoruz?.. Bundan.

Neden ihracatımız azalırken ithalâtımız artıyor?.. Bundan.

Neden dış ticaret açığı büyüyor?.. Bundan.

Neden her yıl iç ve dış borçlarımız milyarlarla çoğalıyor?.. Bundan.

Bu ve benzeri nedenler yüzünden sanayide plân hedefine uygun bir kalkınmaya da ulşamadık.

Buna rağmen Hükümet, İktisadi Devlet Teşebbüslerini, kanunların kendisine verdiği yeniden düzenleme vazifesini bile yapmamak suretiyle ihmalde devam ediyor.

Bu yüzden bugün bunlar birer gayri İktisadi Devlet Teşebbüsleri haline getirilmişlerdir.

Bu müesseselerin 1970 cari masraflarını da kendi kaynaklarından karşılamaya imkân yoktur.

Ve yalnız 1970 senesi içinde yeniden 6 milyar lira borçlanacaklardır.

Bugünkü değeri ile 160 milyarlık bir millî varlık olan İktisadi Devlet Teşebbüslerini bu durumdan kim kurtaracaktır?

Özel sektör ise kendi başına buyruk ve kendi çıkarında. Ne kuruluşu, ne fiyatı, ne kalitesi uluslararası bir rekabete dayanacak halde değil.

İşte bizim, Ortak Pazarın geçiş dönemine acele girmekten duyduğumuz ciddî endişenin sebebi bu.

Buna rağmen Hükümetin, hiçbir hazırlık yapılmadan, işi bir olup bittiye getirmesindeki sorumsuzluğu anlamak mümkün mü?

Bu hazin örnekler pek çok.

Hükümet, bütün bu sorunların üstüne, bu sorunları kesin olarak çözmek azmi ile ve cesur tedbirlerle eğilebiliyor mu? İşte mesele bu.

Değerli senatörler; bütün bu ve benzeri örneklerin hazin anlamını; bunların vardığı sonuçları, yani topluma ne getirip ne götürdüğünü de Yüce Senatonun önüne birkaç cümle ile sermek suretiyle belirtmeye çalışacağım.

Tarım sektöründe plân hedeflerinden % 75 geride kalındığından; gerçek bir kalkınmadan ve millî gelirden hissesini alamıyan 24 milyon köylümüzün ilkel bir hayat içinde ve sosyal adalet dışı yaşadığı meydandadır.

Geri kalan nüfusun büyük kısmı ise memur, öğretmen, işçi, küçük esnaf, yani dar, yada değişmez gelirli vatandaş, her gün artan hayat pahalılığının yükü altında ezilmektedir.

Öyle ise bu memlekette kalkınmadan ve artan millî gelirden arslan payını kimler alıyor?

Resmî Devlet belgelerinde bunun cevabını buluyoruz :

Tarımda plân hedeflerinden çok geride ve üreten anasanayide de geride kalmamıza karşılık ticaret, konut, inşaat sektörlerinde plân hedeflerinin üstüne çıkılmıştır.

Şu halde plân, dengeli bir millî kalkınma plânı olmaktan çıkarılmış, bir özel kalkınma plânı haline sokulmuştur. Bu yüzden artan millî gelir, sayılı insanlar arasında paylaşılmaktadır.

Demek ki, kalkınma bir denge bozukluğu içine girmiştir; ekonomik hedeflerinden saptırıl-

mıştır ve Ortak Pazarın geçiş dönemine girme münasebetiyle yapılan incelemeler sonunda, A. P. İktidarı süresince Türk ekonomisinde böyle bir sınava dayanacak hiçbir ciddî hazırlığın yapılmadığı bir kez daha sabit olmuştur.

Değerli arkadaşlarım, sonuç şudur :

Adalet Partisi İktidarı yanlış yoldadır. Plân anlayışı ve uygulayışı yanlış; dengeli kalkınma anlayışı yanlış; bütçe, vergi, kredi, fiyat, ücret politikası yanlıştır.

İşte bütün bu yanlışlar yüzündendir ki, sade vatandaş Türkiye'deki gelişmeden hakkı olan âdil payı alamamakta ve ortaya sosyal ve ekonomik ciddî bir bunalım çıkmaktadır.

Hükümetin tuttuğu bu yol, plân esprisine olduğu kadar, Anayasanın sosyal Devlet ilkesine de aykırıdır.

Buna rağmen Hükümet, vasıtalı vergilere mütemadiyen zam yapmak suretiyle, esasen geçinme imkân ve takatini çoktan yitirmiş dar ve sabit gelirli vatandaşın belini daha da bükerek, onlardan yeni yeni vergi alma yolunu tercih etmektedir.

İnsanlık haysiyetine yakışan hayat ve refah devleti vaadinin uygulanması bu mudur?

Hükümet, Türk toplumu içinde insanımızı böylesine farklı, dengesiz ve adaletsiz bir ortama sürüklemekle ekonomik huzursuzluğu sosyal huzursuzlukla kamçılamakta ve çok tehlikeli bir varlık düşmanlığına da yol açmaktadır.

Değerli arkadaşlarım; Hükümetin bu yanlış tutumu yüzünden :

Varlıklı, varlığının gönül rahatını duyamadığı ve yarından emin olamadığı için huzurunu yitirmiştir.

Sade vatandaş, geçinemediği, insan gibi yaşıyamadığı, geleceğe umutla bağlanamadığı; sosyal ve moral çöküntünün tehdidi altına girdiği için huzursuzdur.

Köylü, ilkel hayattan yakasını bir türlü kurtaramadığı için huzursuzdur...

Yani Türkiye huzursuzdur.

Öyle ise sorabilir miyiz : Adalet Partisi İktidarının Türk Milletine yaptığı (Huzur ve refah devleti) va'di nerede kaldı?

Çok değerli senatörler, yüksek huzurunuzda ibret verici birkaç gerçeği de söyledikten sonra, konuşmamı bağlıyacağım.

Yapılan bir eleştiriye göre, Türkiye'de 3 milyon insan pamuk tarlalarından günlük nafakasını güçlükle çıkarıyor.

Fakat bu pamukları alıp satmakta birleşen 117 kişinin her biri yılda ortalama 3,5 milyon lira kazanmakta.

Türkiye'de 4 milyon vatandaş, tütün tarlalarında döktüğü alın teri karşılığında zor geçiniyor.

Ama bu tütünleri paraya çevirmekte işbirliği yapan 91 kişiden her biri senede ortalama ikibuçuk milyon kazanıyor.

Böyle örnekler pek çok.

Bu bir iç sömürü değil midir?...

Hükümet, bunu temelinden çözecek tedbirleri ve bir kooperatif politikasını cesaretle ele alabiliyor mu?

Sanayi ve ticaret alanlarındaki yanlış tutumdan ve yanlış kredi politikası yüzünden doğan sömürü ise canlı örnekleriyle meydanda,

Hükümet bunların üzerine cesaretle gidebiliyor mu?

Şimdi bir de dış sömürüyü görelim :

Arkadaşlarım; millî menfaatlerimizle ve egemenliğimizle çatışmıyan, memleketin kalkınmasına yararlı ve gerçek zaruret ölçüleriyle sınırlı olan ve kârı bir dış sömürü mahiyetini almıyan yabancı sermayenin aleyhinde bulunmak güçtür.

Fakat lûtfen eldeki bâzı rakamlara göre, şu duruma bakınız :

Bir müessese Türkiye'ye 4,5 milyon yabancı sermaye getirmiş, üçbuçuk yılda dışarıya 20 milyon kâr aktarmış.

Bir başka müessese 1,5 milyon getirmiş. Dört yılda 20 milyonluk kârı dışarıya kendi memleketine götürmüş...

Görülüyor ki, yabancı sermaye memlekete getirdiğinin kat kat çoğunu dışarı götürmekte ve buna resmen izin verilmektedir.

Bu bir dış sömürü değil de nedir?

Şimdi neden madenlerimizin ve petrollerimizin üzerine titrediğimizin içyüzü daha iyi anlaşılıyor mu?

Sayın Mesut Erez de bu konuda 29 Ocak 1970 günü Senatoda şu sözleriyle durumu kısmen açıkladı ve : «Yaptığımız tetkiklerde, yabancı sermayenin yarattığı katma değerin % 30 ile % 40 ını transfer ettiği ve bakıyesinin yurt içinde kaldığı görülmektedir.» dedi.

Arkadaşlarım, ayrıca Hükümet, Türk ekonomisini tarımda ve endüstride ciddî hazırlıklar yapmadan, Ortak Pazarın geçiş dönemine itiyor. Bu alanda, yeni yeni ciddî büyük sorunlarla da yakında karşılaşacağız.

Değerli senatörler, Hükümetin izlediği dış politika üzerindeki görüşlerimizi, Dışişleri Bakanlığı bütçesinde dile getirmiştim.

Burada bir tek cümle söyliyeceğim :

Hükümet, dış politikada, hepimize güven veren ağırbaşlı bir tutum içinde değildir. Bu yüzden ciddî endişeler duymaktayız. Hükümet T. B. M. M. tatmin etmediği için yarın kamu oyuna açıklamalar yapacak mı onu da göreceğiz.

Hükümetin idari tutumu üzerinde de durmalıyız.

Türkiye'de her hangi bir işin aracısız yapılabileceği kanısı vatandaşta kalmamıştır.

Bu yüzden Türkiye Büyük Millet Meclisi her gün senatörden ve milletvekilinden iltimas istiyen vatandaşlarla dolup boşalmaktadır.

Devlet daireleri bakanlıklar, önüne nüfuzlu aracıyı katan, çoğu Adalet Partili vatandaşın işgali altındadır. Bakanlar bu iltimas tavassutları yüzünden gündüzleri çalışamaz hale gelmişlerdir.

Personel Kanunu efsanesi, memuru oyalamaktan ileri götürülememiştir.

Öğretmenlerin gerçek dertlerine eğilmek varken, onlara gözdağı vermek yolu tutulmuştur.

Gençliğin ve üniversitelerin sorunları gereği gibi ele alınmamıştır.

Emniyet ve asayiş konusu endişe verici olmakta sürüp gitmektedir.

Kişiler ve bölgelerarası adaletsizlik müzmin bir hastalık halindedir.

Bu tutumu ile Hükümet, ekonomik hayatta beceriksiz, sosyal hayatta memleketi bunalımlara sürükliyen, siyasi hayatta gücsüz, idarede bocalıyan bir duruma girmiştir.

Bu yüzden değil midir ki, «İstanbul'da ve İzmir'de parasına, Ankara'da dayısına ve öteki illerde kuvvetine dayanmıyan insan bu memlekette rahat yaşıyamaz» sözü almış yürümüştür.

Hükümet, etkisini yitirmiş, bütün bu olanlara ve olaylara ilgisiz bir yabancı gibi memleketin gidişini kayıtsız seyretmektedir.

Aydındaki, gençlikteki, öğretmendeki, memurdaki hulâsa memleketteki çeşitli rahatsızlıkların ve huzursuzlukların gerçek nedeni işte budur.

Değerli Senatör arkadaşlarım; öyle ise bu memleket nasıl kurtulacaktır? Aradığı huzuru nasıl bulacaktır? Bunun cevabını da yeni bir açıklama içinde vererek sözlerimi bitireceğim.

Arkadaşlar; geri kalmış bir ülke olarak, dünyanın huzursuzluk nedenlerinden bize düşen payın ağırlığını taşıyan Türk toplumu, çok yönlü ve gelişen bir uyanışın içindedir.

Halkımız, Türkiye'nin anadâvalarını, yurt ve dünyanın gerçeklerine uygun olarak cesaretle ele alacak yöneticiler istiyor.

Gençlik, heyecanla bağlanabileceği bir millî ülkü aramaktadır.

Unutmamalıdır ki, bütün tedbirleri biran önce alınmazsa, ilkel bir hayat süren insanların çoğunlukta bulundukları bir ülkede halkın süratle uyanışı birçok ciddî sorunlar doğuracaktır.

Ve artık şu iyi anlaşılmıştır ki; toplumların bir idarei maslahatla avutulması mümkün, ama uzun süre aldatılmaları imkânsızdır.

Çok sevgili arkadaşlarım; dünyanın ve Türkiye'nin sorunları açık ve ortadadır :

Türkiye'nin anadâvalarına teşhis koymak ve bunları çözüm çarelerine kavuşturmak için bir Kurucu Meclis topladık, 1961 Anayasası bunun ifadesidir.

Bu Anayasa, sosyal ve ekonomik bir karakter taşır; sosyal adalet ve sosyal güvenlik temeline dayanır; milliyetçi, devrimci ve demokratiktir.

Yani Anayasada Atatürkçülüğün sosyal ve ekonomik yönleri işlenmiş, böylece 1961 Anayasası, Atatürkçülüğün bir devamı olmak hüviyetini de kazanmıştır.

Bu millî ve Atatürkçü karakteriyle yeni Anayasamız Türk aydınına ve gençliğe yeni bir millî ülkü getirmiş olmak değerindedir.

İşte buna göre Hükümeti yönetenler inanırlar ve bağlanırlarsa ve bunu samimî tutumlariyle gösterirlerse, Türkiye'de birleştirici ve tarihî bir görev yapmış olurlar.

Arkadaşlarım; Türkiye'de, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Hükümetin ve politikacının

hangi yolda yürüyeceği, hangi anailkeleri benimsiyeceği, hangi ülkülerin peşinde gideceği bu Anayasada yazılmıştır.

Böyle olunca yapılan işleri kişisel ve keyfî takdirlere değil, bu mehenk taşına vurarak değerlendirmek doğru ve yerinde bir ölçü olur.

1961 Anayasası, yalnız 1961 den önceki siyasi düzeni değil, asıl ekonomik ve sosyal düzeni değiştirmek amaciyle hazırlanmıştır.

Bu demektir ki, yeni Anayasamız gerçekte bir düzen değişikliği ihtiyacından doğmuştur.

Öyle ise hükümetlerin baş görevi, Türk toplumunu bu yeni Anayasa düzenine çabuk kavuşturmaktır.

Söz buraya gelmişken her hangi bir anlayışsızlığa veya kasdî yorumlara meydan ve imkân vermemek için, açık ve kesin olarak belirtmeliyiz ki, Cumhuriyet Halk Partisinin düzen değişikliği hareketi, Türkiye'de işte bu Atatürk'çü yeni Anayasa düzenini tam gerçekleştirmek içindir.

Bu nedenledir ki, Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz artık bu bozuk düzen değişmeli, derken Türkiye'yi sosyal adalete ve sosyal güvenliğe kavuşturacak olan yeni Anayasanın, sosyal ve ekonomik ilkeleri süratle gerçekleştirilmelidir, diyoruz. Yani iki kelime ile Anayasa tam uygulansın, istiyoruz.

Çünkü Türkiye'de bugünkü siyasi hayatın oturduğu hukukî temel bu Anayasadır. Değerli arkadaşlarım, bu Anayasayı gerçekleştirme yoluna samimî olarak girilirse, Türk toplumu arasında husumet kalkar, nifak tohumları yeşermez, inancındayız.

Bunun için de memleketteki Anayasa dışı düzeni, Anayasa içi düzen haline getirmek şarttır.

Bunu Anayasa istiyor, işte düzen değişikliğinin anlamı budur.

Memleketin başına bâdireler açmamanın ve kurtuluşun yolu da bu yoldur.

Bu yapılmazsa elbette bir gün iktidardan gidersiniz, ama millî vicdanda iyi hâtıra bırakamazsınız.

Değerli arkadaşlarım, açıkça söyliyeyim ki, bütün görüntüleriyle bugün Türkiye rahat değildir.

Güvensizlik var, nifak var. Kanun hâkimiyeti zayıflamıştır. Modern Devlet ve idare anlayışı yok. Ekonomik ve sosyal kalkınma halka ve sosyal adalete aykırı. Enflâsyonun ta içindeyiz, develvasyon ise ekenomimizin kapısını zorluyor. Dış politika birleştirici değil. İç politika bölücü.

Hükümetin bu tutumu yüzünden, demokrasi içinde anarşi gelişiyor.

Memleket ciddî şekilde husursuzdur.

Buna rağmen, Hükümet, bütün partilerin üzerinde birleşecekleri asgari müşterek aramakta samimî değildir.

Çünkü, asgari müşterek Anayasanın kendisidir. Ona sarılıp onu gerçekleştirmek varken, ve Hükümet bütün bu huzursuzlukların nedenlerini kendinde arıyacağı yerde, bizzat Anayasayı itham etmektedir.

Bu durumda nasıl elbirliği edeceğiz?

İşte Türkiye'nin bugünkü görünüşü bu. Ve işte bu tablo bugünkü iktidarın eseridir.

Bunları, Hükümeti tarihî sorumluluk duyguları içinde, uyarmak için söylüyoruz.

Bugünkü yanlış tutumda direnen Hükümete ve 1970 bütçesine bütün bu sebeplerle beyaz oyu veremiyeceğiz.

Bütçenin memlekete hayırlı olmasını yürekten diler, Grupum ve şahsım adına Yüce Senatoyu engin saygılarla selâmlarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Orman Genel Müdürlüğü Bütçesine oy kullanmıyan sayın arkadaş var mı efendim?... Yok. Oylama işlemi bitmiştir. Sayın Alpaslan G. P. Grupu adına.

G. P. GRUPU ADINA FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; görüşlerini tamamlamak üzere bulunduğumuz 1970 bütçesi üzerinde G. P. Grupu adına son konuşmamı yapmak üzere yüksek huzurunuzda bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım; Yüce Senato, geceli gündüzlü çalışma yaparak 1970 bütçesini 10 gün içinde incelemiş ve incelemelerini tamamlamıştır.

Bu müzakerelerde gerek bütçenin tümü, gerek bakanlıklar ve katma bütçeli idareler bütçeleri üzerinde, gruplar, sözcüler aracılığı ile görüşlerini ortaya koymuşlardır. Sayın üye arkadaşlarımız da, zamanın verdiği imkân ölçüsünde müzakerelere katılarak şahsi görüşlerini açıklamışlardır.

Müzakereleri büyük bir dikkatle ve vazife duygusu içinde izliyen Güven Partisi Grupu, hemen her hizmet bütçesinde, görüşlerini ve tenkidlerini yapıcı bir tutumla ortaya koymayı vazife saymış ve sözcü arkadaşlarımız bu hususta büyük gayret sarf etmişlerdir.

Bütçe görüşmelerinin başından sonuna kadar, büyük bir olgunluk içinde cereyan etmiş olduğunu ve bundan memnunluk duyduğunu arz etmeyi vazife sayıyoruz. Bu Meclisin mensubu olarak Yüce Senatomuzun bütün üyelerine saygı duygumuz bundan dolayı bir kat daha artmıştır.

Müzakereleri tarafsız bir tutumla yürüten Başkanlık Divanına da teşekkür etmeyi borç biliriz.

Aynı suretle, görüşmeleri kamu oyuna ulaştırmak için büyük çaba harcamış olan TRT vazifelilerine ve basın mensuplarına grupumun şükranlarını sunuyorum.

Muhterem arkadaşlar; 10 günden beri devam eden müzakerelerde, siyasi ortam, memleketin umumi durumu, iktisadi, malî, sosyal meseleleri, Hükümetin icraatı, plân ve bütçe uygulamaları oldukça geniş şekilde incelenmiştir.

Çeşitli görüş açılarından ele alınan bu meselelerin büyük bir kısmı, bu müzakereler sonunda daha da aydınlığa kavuşmuştur.

Meselelerimizin aydınlığa kavuşması, aynı zamanda. Güven Partisinin, dert ve dâvalarımız hakkındaki teşhislerinin ve bunlar için gösterdiği çözüm yollarının isabetini de ortaya koymuştur.

Sözcülerimiz tarafından gerek bütçenin tümü üzerinde, gerek hizmet bütçelerinde ileri sürülen görüşlerde değişiklik olmamıştır. Bu görüşmeler aksine, bilgi, tecrübe, iyiniyet ve memleketseverliğin eseri olan görüş ve kanaatlerimizi kuvvetlendirmiştir. Bu sebeple, kapanış konuşmamızda bunları özetlemek suretiyle tekrar hatırlatmak faydalı olacaktır.

1. İncelenmesini bitirmek üzere olduğumuz 1970 bütçesi, 1969 seçimlerinden sonra da devam eden ve siyasi, iktisadi ve içtimai alanlarda temel politikasında fazla bir değişiklik olmadığı görülen Adalet Partisi iktidarının yeni İktidar dönemindeki ilk bütçesidir.

Neticelerini saygı ile karşıladığımız seçimler, Adalet Partisi iktidarında, şimdilik, hissedilir bir zihniyet değişikliği meydana getirmediği cihetle, yeni bütçenin tanzimine hâkim olan görüşlerde de önemli bir değişiklik olmamıştır. Bu sebeple, bir derlenme ve toparlanma ihtiyacı içinde hazırlanmış olmakla beraber, 1970 bütçesinin umumi karakterinde, bundan evvelkilere kıyasla fazla bir farklılık görülmemektedir.

2. Bunun gibi, 1970 bütçe yılına girerken ortamda da bir değişiklik olmamıştır.

Seçim öncesi döneminin huzur bozucu olayları, seçimden sonra ve şu son günlerde de devam etmiştir.

Kanun dışı hareketlerin, taşkınlıkların, yıkıcı, bölücü faaliyetlerin seçimle birlikte sona ereceği ümidine düşenlerin bu ümitleri boşa çıkmıştır. Aşırı ve yıkıcı faaliyetler devam ediyor. Kanunsuz boykotların, yürüyüşlerin, gösterilerin hızı bir türlü eksilmemektedir. Resmî bina ve fabrika işgalleri, kaba kuvvet hareketleri nerede ise alışılır hareketler haline gelmek üzeredir.

Asayişsizlik olayları, yurdun çok yerinde vatandaşın kuşkusuz yaşamasına imkân vermiyen bir hadde ulaşmıştır.

Küçük fakat azgın bir aşırı solcu azınlık Anayasa ve millete karşı ihanet içindedir. Bunların millî müesseselerimize sızma gayretleri artmıştır.

Bakanlıklar bütçelerinde ortaya konan örnekler, memleket huzurunu bozan olayların, şikâyetlerimizi haklı gösterecek bir seviyede olduğunu açıkça gözler önüne sermiştir.

Buna karşılık, ilk vazifesi memlekette huzur ve güveni sağlamak olan iktidarın tutumunda bir değişiklik görmüyoruz.

Hukuk ve kanun hâkimiyetini sarsan bu olaylar karşısında Hükümet, dün olduğu gibi, bugün de mazeret aramak yolundadır ve yetkilerinin yeterli olmadığını iddia etmektedir.

Kanaatimizce, asayişsizliğin, huzur bozucu olayların, aşırı yıkıcı faaliyetlerin artmasında, büyümesinde mevzuattaki boşluklardan çok, iktidarın beceriksiz tutumu rol oynamıştır.

Bu tutumun değişmediğini görmek çok üzücüdür ve endişelerimizi artırmıştır.

Bu arada, bu tehlikelere nihayet teşhis koydukları halde, bunlarla açıktan mücadele etmeyi göze almıyan tavizci partilerin tutumları da bu husustaki endişelerin büyümesine sebebolmaktadır.

3. Bütçe Komisyonunda ve Senatomuzda cereyan eden müzakereler, büyük çabalar harcanmış olmasına rağmen, âhenkli ve istikrarlı bir kalkınma yolunda olmadığımızı meydana çıkarmıştır.

Gerçekten, kalkınma plânlarımızın son dört yıllık uygulama neticelerini gösteren rakamlar, plânın öngördüğü yılda % 7 oranındaki kalkınma hızına ulaşıldığını göstermekle beraber, bu artışın, sektörler, bölgeler, zümreler arasında plânın tâyin ettiği ölçüde uygun bir surette gerçekleşmemesi, âhenkli bir kalkınmanın tahakkuk etmesine engel olmuştur.

Ticaret, inşaat, ulaştırma, konut gibi alanlarda plân hedeflerinin ötesine gidilirken, tarım ve sanayi gibi sektörlerde gelişme, plân hedeflerinin altında kalmıştır.

Özellikle tarımda alınan neticeler üzücüdür. Son üç yılda tarımda gerçekleşen büyüme oranı, nüfus artışı oranının altında kalmıştır.

Nüfusumuzun % 60 dan fazlasının geçim kaynağını teşkil eden tarımımızın bu durumda kalması, köylümüzün büyük kısmı ile, son yıllarda millî gelir artışından faydalanmak şöyle dursun, daha da fakirleştiğini göstermektedir.

Biz bunun tamamının hava şartlarından doğduğu kanısında değiliz. Bunun yanıbaşında, çalışmalarımızda eksiklik olduğuna inanıyoruz. Tarım için fedakârlıklar yapılıyor. Ancak tarıma ayırdığımız kaynakların verimli surette kullanılmadığını da görüyoruz.

Temennimiz, makina, gübre, tohum, sulama, zirai mücadele için ayrılan imkânların en verimli şekilde kullanılmasının, geniş ölçüde bir eğitim meselesi olduğu, her gün daha belirli bir surette ortaya çıkıyor. Bu sonuçlar, tarımda eğitim meselesini ön plâna çıkarmıştır. Ayrıca Adalet Partisi iktidarının uyguladığı yanlış fiyat politikası, köylümüzü büsbütün perişan etmiştir. Fiyatlar, maliyetler ve hayat pahalılığı artarken, zirai mahsullerin satış fiyatlarının aynı ölçüde yükselememesi, köylümüzün elinden kalan paranın her yıl biraz daha azalmasına sebebolmuştur.

Bu politikaya devam edilmesinin ve köylümüzün sefalet ve perişanlığına seyirci kalınmasının vahîm neticeler doğuracağına inanıyoruz.

4. Sanayide ilerleme, eski yıllara kıyasla daha hızlı olmakla beraber bu alanda da henüz plân hedeflerine varılamamıştır.

Ayrıca, kalkınmamızın sürükleyici sektörü olarak ele alınmış olan sanayiimizin plân ölçüleri içinde süratle gelişmesi için alınması gereken tedbirler vardır. Geçmişte yapılan hatalar yüzünden sanayiimiz, henüz bütünü ile içe dönüktür. Bir kısmının madde ve malzemesi dıştan tedarik edilmektedir. Maliyetlerimiz yüksektir. Dış rekabet gücü yoktur. Sanayiin bu yönde gelişmesi dış ödeme güçlüklerinin artmasına sebebolmaktadır. Bu alanda alınması gereken rasyonelleştirme tedbirleri henüz yeterli hale getirilememiştir.

5. Bölgelerarası dengesizlik artmış olarak devam etmektedir. Yurdumuzun az gelişen bölgelerine, özellikle Doğu bölgemizde son yıllarda yapılan yatırımlarda artış olmakla beraber, henüz dengesizliği ortadan kaldıracak seviyeye çıkılamamıştır.

Hükümet programında bölgeler arasındaki dengesizliğin ortadan kaldırılacağına dair olan taahhütlerin, 1970 kalkınma programında ve 1970 bütçesinde inikâsını görmedik.

6. Millî gelirlerin artmasında temel teşkil eden tarım ve sanayi alanlarında hedeflerin gerisinde kalınmış olmasına karşılık, bina inşaatında, ticaret, ulaştırma gibi alanlarda plân hedeflerinin ötesine gidilmiştir. Bu durum, kaynaklarımızın plânlı dönemde bile yerinde kullanılmadığını ve israf edildiğini gösterir.

7. Geçen dönemde izlenen bütçe, vergi, para, kredi, dış ticaret politikası istikrarlı kalkınma yoluna girmemizi engellemiş ve ekonomimiz bu yüzden dalgalanmalar ve sarsıntılar içine girmiştir. 1970 bütçe yılına girmek üzere olduğumuz günlerde bu sıkıntılar had bir safhaya girmiştir.

Kaynaklar ile harcamalar, arz ile talep, üretim ile tüketim arasında denge sağlanamaması sürekli fiyat artışlarına, para değerinin düşmesine sebebolmuştur. Artan hayat pahalılığı ve geçim darlığı büyük vatandaş kütlelerinin sıkıntısını artırmıştır.

8. 1949 yılında bütçe açığı, geçen yıl da işaret ettiğimiz gibi, devam etmiş ve 1 milyar

750 milyon gibi rekor sayılacak bir seviyeye ulaşmıştır.

Geçmiş yılların birikmiş açıkları ile birlikte, 5,5 milyara ulaşan bütçe ve Hazine açıkları yüzünden Hazine, düzenli ödeme yapmak gücünü kaybetmiştir.

9. İktisadi Devlet Teşekkülerinin açıkları ve artan kredi ihtiyaçları için Merkez Bankası kaynaklarına daha fazla müracaat olunmak suretiyle bütçenin açık finansmanı yolu genişletilmiştir.

Bunun neticesinde talep tazyiki artmış, fiyatlar ve ithalât talepleri yükselmiş, dış ödeme dengemizdeki açık büyümüştür.

10. 1969 yılı içinde kredi hacmının, evvelki yıllara kıyasla hızla büyümesine karşılık mevduattaki artış kredinin çok gerisinde kalmıştır. Aradaki farkın büyük bir kısmı Merkez Bankası kaynağından beslenmiştir.

Bunun yanında, kredinin dağılışındaki düzensizlikler devam etmiştir.

11. Son yıllarda döviz taleplerimizin beklenen seviyeye ulaşamaması özellikle ihracatın Plân hedeflerinin altında kalması, dış ödemeler meselesini ciddî bir problem haline getirmiştir.

Bu yüzden 1969 yılında ve 1970 yılında döviz imkânlarına bağlı olarak ithalât miktarlarının tâyin ve tesbitinde plân tahminlerinden ayrılmak mecburiyetinde kalınmıştır.

1968 yılında 540 milyon Dolâr olarak programlanan ihracat % 8,1 eksiği ile 496 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.

1969 yılında, 575 milyon dolâr olarak programlanan ihracat, şükrana değer bir gayret harcanmasına rağmen, plân hedefinin 25 milyon dolâr altında kalmıştır.

Çeşitli sebeplerle büyüyen ithalât ihtiyacı karşısında ihracatımızın aynı tempo ile artırılamaması ve ithalât artışını kovalıyamaması sebebiyle Türkiye'nin dış yardım ihtiyacı, plânda tahmin olunduğu gibi, 1975 te ortadan kalkmıyacak ve Türkiye uzun yıllar dışarıdan yardım kredisini aramak zorunda kalacaktır.

Ekonomimizin dışa bağlılığını azaltmak bakımından büyük önem taşıyan ihracatın geliştirilmesi ve bünyesinin değiştirilmesi için yapılan çalışmaları yetersiz görüyoruz.

12. İşçi döviz gelirinde bir önceki yıldaki duraklamaya karşılık, 1969 yılında önemli bir artış olmuştur. Ancak yapılan tetkikler, gelen dövizin işçilerimizin tasarruflarının tamamına tekabül etmediğini göstermektedir.

Halen 130 milyon dolâra ulaşan bu dövizlerin bâzı tedbirlerle 100 milyon daha artırılması mümkündür.

Turist dövizlerinde artış kaydedilmekle beraber; dışarıya gidişlerin artması sebebiyle bu kaynak dış ödeme güçlüklerimizin azalmasına yardım edecek bir hale gelememiştir.

13. 30 Eylül 1969 tarihi itibariyle dövizle ödenecek dış borcumuz faizi ile birlikte 2 milyar 386 milyon dolâra baliğ olmuştur. Son yılda borç artışı 140 milyon dolârdır.

Dış borç konusunda önemli gördüğümüz cihet, önümüzdeki bir kaç yıl içinde ödenecek borç ve faizinin çok yüksek oluşudur.

1970 de 208 milyon, 1971 de 165 milyon, 1972 de 153 milyon dolâr borç ödenecektir.

Ödenecek dış borçlarla birlikte önümüzdeki yılda dış ödeme açığımız 345 milyon dolâra ulaşacaktır.

Buna karşılık Amerika ve Konsorsiyum üyesi memleketlerin bir kısmında yardımların azaltılması yolunda bir eğilim başlamıştır. Bunun Konsorsiyum çalışmalarını güçleştirmesi mümkündür. Konsorsiyum Başkanının geçen ay verdiği demeç bunu gösteriyor. Bu durumda gereken gayret harcanmadığı takdirde dış ödeme meselemiz daha ciddî bir noktaya gelebilir.

14. Kısa hatlarla tasvire çalıştığım ortam içinde incelemekte olduğumuz 1970 bütçesi bir derlenme ve toparlanma ihtiyacı içinde hazırlanmış olan bir bütçe olmakla beraber, bu amacı gerçekleştirme hususunda yeterli olabileceği şüphelidir.

1970 bütçesi ile Hükümet, T. B. M. M. den 28 milyar 891 milyon lira ödenek istemiştir. Bu miktar 1969 yılının tahmin olunan fiilî harcamalarından 3 milyar 350 milyon fazladır.

Yıllık programda 1970 bütçesinin geliri 26 milyar olarak hesabolunmuştu. Buna göre, 2 milyar 650 milyan liralık bir ek finansmana ihtiyacolacaktır.

Hükümet bunun 600 milyon lirasını istikraz ile, geriye kalan 2 milyar 350 milyon lirasını da yeni vergi tedbirleri ile karşılıyacağını beyan etmiştir.

Ancak, bütçe açığının bu seviyede kalacağı şüphelidir. Önümüzdeki yıl uyygulanacak olan Personel Kanununun gerektirdiği 2 - 3 milyarlık ek kaynağın karşılığını bütçede bulmaya kanaatimizce imkân yoktur. Hükümetçe gösterilen karşılığın bir kısmı nazari mahiyette bir karşılıktan ibarettir.

Ayrıca, hizmet bütçelerinin kaçınılmaz ihtiyaçlarından bir kısmı için geçen yıllarda olduğu gibi, bu yıl da bütçeye ödenek konulmamıştır. Hizmet bütçelerinin komisyonda müzakeresi sırasında bunlar meydana çıkmıştır. Son birkaç yıldan beri her yıl, 1 milyarın üstünde ek veya olağanüstü ödenek alınmıştır. Bu durum da dikkate alınırsa, bu bütçenin açık verecek bir bütçe olmaktan kurtulamıyacağı neticesine varılır.

Bir derlenme ve toparlanma bütçesi olarak takdim edilen bütçenin, bundan evvelkiler gibi açık vermesinin doğuracağı neticeler meydandadır. Her şeyden evvel, bozulmuş olan istikrarın yeniden sağlanması amacına ulaşılmasına imkân olmıyacaktır. Yeniden açık finansmanına gidilmesi, istikrarın şartlarının gerçekleştirilmesini büsbütün güçleştireceğine şüphe yoktur.

Sayın Başbakan geçen yıl bu kürsüden yaptığı konuşmada, muhalefetin bütçe açığını açık artırmaya çıkardığından şikâyet etmiş ve 1969 bütçesinin denk olarak hazırlandığını ve iyi uygulandığı takdirde denk olarak kapanacağını temin etmişti.

Netice maalesef böyle olmadı. Muhalefet haklı çıktı. Yıl içinde 2,5 milyarlık ödenek kısıntısı yapılmış olmasına rağmen bu bütçe, 2 milyara yakın büyük bir açıkla kapanmaktadır. Bu netice karşısında Sayın Başbakanın 1970 bütçesi için daha ihtiyatlı davranacağını sanıyoruz.

15. Hükümet programında izleneceği beyan olunan malî politikanın esasları ile mutabıkız. Bu esastan hareket edilerek ek finansman ihtiyaçlarının vergi tedbirleri ile karşılanması esas itibariyle yerinde bir karardır. Plânlamanın da tavsiye ettiği üzere, vergi reform gelişmelerini hızlandırmak, vergi zıyaını önliyecek etkili tedbirler uygulamak, vergi dairelerini, vergi inceleme teşkilâtını güclendirmek, vergi kazasını ıslah etmek, Kamu İktisadi Teşebbüslerini düzenlemek, israfı önlemek, hizmetlerin verimliliğini artırmak, murakebeyi kuvvetlendirmek gibi tedbirlere ihtiyacolduğunu yıllardan beri müdafaa ediyoruz.

Bugün içinde bulunduğumuz güçlük, bu tedbirlerin yıllardır ihmal edilmesinden doğmuştur. İstikrarın bozulmasına, para değerinin düşmesine ve Türk parasının üzerinde yeniden ameliyat ve bir ayarlama yapılmasının kaçınılmaz hale gelmesine başlıca âmil kanaatimizce Hükümetin bu alandaki ihmali ve cesaretsiz tutumu olmuştur.

Bu sebeple yeni Hükümetin durumu takdir ederek programında buna yer vermiş olmasını memnuniyetle karşıladık.

Bununla beraber, getirilen vergi tedbirleri, Gider Vergisine ve diğer vasıtalı vergilere bir katına kadar zam yapmak üzere Hükümete yetki verilmesini istemekten ibaret kalmıştır.

Anlaşıldığına göre, bu yıl 2 milyarın üstündeki ek finansman ihtiyacı bu vergilere yapılacak zamlarla karşılanacaktır.

Vasıtalı vergilerin, mutlak olarak adaletsiz vergiler olduğunu iddia etmiyoruz. Ancak, düşünülen zamların Sözcümüz Melen'in bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmada da belirttiği gibi, fiyatları ve maliyetleri yükseltmek suretiyle bir maliyet enflâsyonu doğuracağı ve hayat pahalılığını bir kat daha artıracağı muhakkaktır.

Enflâsyon baskısını ve geçim sıkıntısını azaltmak için tedbirler düşünmek zorunde olduğumuz bir dönemde, ters yoldan gidilerek bunların kamçılanması doğru değildir. Bu sebeple bu tedbirleri yerinde görmüyoruz.

16. Dengeli bir iktisadi gelişmeyi sağlamak üzere millî gelirin daha ahenklik bir surette dağılması ve çeşitli tedbirlerle refahın yaygın hale getirilmesi ve tabana indirilmesi amaciyle mutabakat halindeyiz. Hükümetin programında bunu gerçekleştirmek üzere çalışma ve va'dinde bulunmasını da memnuniyetle karşıladık. Fakat, incelediğimiz bütçe, bütün gücümüzle bu istikamete yöneldiğimizi gösteren bir hüviyette değildir. Sosyal adaleti gerçekleştirmenin, refahı tabana indirmenin yolları vardır. Sağlık ve eğitim alanlarında bâzı tedbirler alınması, köy hizmetleri için bütçelere bir miktar ödenek konulması, bu amaca varmak için hiç şüphesiz yeterli olamaz.

Uygun bir gelişme hızını elde etmek de yalnız başına bu hedefe yaklaşmak için yeterli değildir. Her şeyden evvel kalkınmanın dengeli olması lâzımdır. Ekonomide denge sağlanması ve istikrarın korunması şarttır.

Yurdun çeşitli bölgelerinin ve vatandaş zümrelerinin millî gelir artışından âdil bir pay almasının şartı da budur.

Son yıllarda yatırımlarda, kalkınma hızında memnunluk veren bir gelişme elde edilmiş olmakla beraber, ekonomide denge ve istikrarın sağlanamamış olması, başta köylümüz olmak üzere, esnaf, memur ve işçilerimizin bu gelişmeden yeteri kadar pay almalarını engellemiştir.

İktidarın izlediği tarım politikası, fiyat politikası, kredi politikası, vergi politikası, bütçe politikası refahı tabana indirme amacı ile bağdaşamıyacak istikametlere yönelmiştir.

Bir derlenme ve toparlanma bütçesi olarak takdim edilen bütçede bu politikalarda köklü bir değişiklik yapılacağını gösterir ifadelere de rastlamadık.

Cesur tedbirler istiyen tarım fiyat politikalarında önemli bir değişiklik görmüyoruz. Bütçe açıklarını karşılamak üzere başvurulan vergi tedbirleri tersine yönelmiştir.

Bütçelerde fırsat eşitliğini sağlamak üzere eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetler için ayrılan ödenekler, bu dengesizliği ortadan kaldırmaya yeterli değildir.

Bu şartlar içinde Hükümetin refahı tabana indirme hususundaki politikasının başarıya ulaşması elbette mümkün olamaz.

17. Devlet idaresi ve idari metotlarımız köklü bir ıslahat ihtiyacı içindedirler. Bugünkü haliyle Devlet idaresi, vatandaşa gereken huzuru verememektedir.

Kırtasiyecilik, partizanlık, iltimas, taraftar kayırma usulleri Devlet teşkilâtını zayıflatmaktadır.

Mahallî idareler ve belediyelerimiz,, kendilerine düşen hizmetleri yürütecek malî güce sahip değillerdir.

Millî Eğitim, ilkokuldan üniversiteye kadar cidî bir ıslahat ihtiyacı içinde bulunuyor.

Devlet personel rejimi tam bir karışıklık içindedir. Geçen dönemde Adalet Pertisi İktidarı bu ıslahatı gerçekleştirmek için esaslı bir çaba harcamamıştır. Aynı ilgisizliğin bu dönemde tekrarlanmasından endişe ediyoruz. Bunu haklı gösteren sebepler de yok değildir.

18. Tarım, sanayi, ulaştırma, çalışma alanlarında köylerimizin kalkınması konusunda, orman köylerinde çözüm bekliyen çok önemli sorunlarımız bulunduğunu bütçe müzakereleri daha belirgin surette ortaya çıkarmıştır. Bilhassa gençliğimizi ilgilendiren ve süratle çözülmesi gereken meseleler tesbit olunmuştur.

Muhterem arkadaşlarım; 18 madde halinde özetlediğimiz izahat ile A. P. İktidarınca izlenmekte olan iktisadi ve sosyal politika ile bu politikanın olumsuz neticeleri ve 1970 Bütçesinin özelliklerini ortaya koymaya çalıştık.

Bu izahatın ışığı altında vardığımız netice şudur; 1970 Bütçesi, Hükümet tarafından da itiraf ve kabul olunduğu gibi, bizi iktisadi ve malî alanda derlenme ve toparlanmağa zorlıyan bir ortamda hazırlanmıştır. Ekonomide bozulan dengeyi ve istikrarı yeniden kurmak ve korumak iddiasını taşıyan bu bütçe, bâzı gayretler harcanmış olmasına rağmen, bir istikrar bütçesi olmaktan uzaktır. Yatırımlarda ve hizmetlerde fedakârlıklar yapılmadan bütçenin açıksız kapatılması imkânsızdır. Bu yılın ek finansman ihtiyacını karşılamak üzere, öncelikle başvurulması düşünülen tedbirler Hükümet Programında va'dolunan istikrar ve refahı tabana indirme politikasının gerçekleşmesini sağlıyacak mahiyette tedbirler değildir. Bu tedbirler aksine fiyatları artırmak ve geçim şartlarını ağırlaştırmak suretiyle ekonomideki dengeyi ve istikrarı, geçim sıkıntısı çeken zümreler aleyhine, daha da bozacaktır.

Geçen dönemde, iktidarca izlenen neticeleri belli fiyat, para, kredi, dış ticaret politikalarının değişeceği hakkında, Hükümet Programında geniş taahhütlere gidilmiş olmasına rağmen, tatbikatın buna dair bir işaretini göremiyoruz.

Bu sebepler, izlenmekte olan malî, iktisadi ve sosyal politikayı ve bu politikanın bir vasıtası olacak 1970 Bütçesini olumlu karşılamamıza imkân vermemektedir.

Bu itibarla grupumuz, bu bütçeye kabul oyu verme kararına varamamıştır.

Bununla beraber, uygulamanın yararlı bir istikamet alması hususunda partimiz, Hükümete yardımcı olacaktır.

Bütçenin aziz millletimize hayrılı ve uğurlu olmasını Allah'tan diler, Senatomuzun Sayın

Başkanı ve değerli üyelerini şahsım ve grupum adına saygı ile selâmlerız. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Orman Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısının açık oylamasına 133 sayın üye iştirak etmiş, 119 kabul, 14 ret, tasarı Yüksek Heyetinizce kabul edilmiştir.

Sayın Özdillek, Millî Birlik Grupu adına;

MİLLÎ BİRLİK GRUPU ADINA FAHRİ ÖZDİLEK (Tabiî Üye) — Sayın Başkan, değerli senatörler, Sayın Hükümet erkânı; 1970 Bütçesi hakkındaki görüşlerimizi, Millî Birlik Grupu adına, söz alan arkadaşlarım açıklamışlardı.

Grupumuz, Adalet Partisinin iktidarda bulunuşunu bir mesele sayıyormuş diye beyanda bulunuldu.

Biz, partilerin iç bunalımlarına karışmak ve bundan faydalanmak gibi bir tesir altında değiliz. Her hangi bir partilinin tabiî senatörler arasında yer almasına imkân yoktur.

Biz, Adalet Partsinin kuruluşunu desteklemiş ve kuruluşun demokratik bir düzenin icabı olduğu Anyasa maddesinin tahkimine gönül bağlamış bir grup olarak partiyi yadırgamamaktayız. Biz, yalnız İktidar Partisinin değil, diğer partilerin de her türlü tutum ve davranışlarını düşünce ve görüşlerimize aykırı buldukça bunu açıklama çabasına girişmekten geri kalmamayı hedef saymaktayız.

Geçen yıl, arz ettiğimiz gibi Millî Birlik Grupu, iktidar ve muhalefet partilerinin çatışmasındaki yarışa katılmak değil, demokratik, sosyal hukuk devletinin yerleşmesi ve 1961 Anayasası gereklerinin yerine getirilmesi yönündeki siyasal mücadele nedenine ve milletimizin devrimci bir ruh ile uygar milletler seviyesine ulaşması çabası fikrine dayanırız.

Biz, devrimlere ve Anayasaya aykırı düştüğüne kaani olduğumuz her konunun üzerine gitmekten geri kalmıyoruz.

Bu görüşün karşısında olanların bizimle çatışacağı normaldir.

Memleket sorunlarının aksak yönleri, tevarus edilen mazinin derinliklerinden gelmektedir. Fakat, bugün şartlar bu sorunların süratle ortadan kaldırılmasını ve zamanın icaplarına uyar bir tarzda tatbik sahasına konulmasına bizi zorlamaktadır.

Biz; yıllardan beri sürüp gelen olumsuz ve tutarsız iktisadi ve sosyal politikanın yarattığı huzursuzluğu, haksızlığı, eşitsizliği Anayasanın emrettiği tedbirlerle önlemiye çalışmamızı mümkün kılmak ve tedbirlerine girişilmesini sağlamak için cehdediyoruz.

İktisadi durumumuz iç açıcı değildir.

1970 bütçesinde açık görülmektedir. İktisadi Devlet Teşekküllerinin açıkları da ayrı bir faktör olarak ortada bulunmaktadır.

Hazine açığının buna eklenmesi iktisadi zorlanmaya ayrıca bir ağırlık vermektedir.

Bütün bu hallere bir çâre bulunmasını mümkün kılmak üzere getirilen ve getirilecek olan vergiler âdil bir seviyede tevzi edilemezse, sürekli fiyat artışları yüzünden hayat pahalılığı başı boşluğunu muhafaza ederse, iktisadi huzurun kurulacağını sanmak ve buna bel bağlamak hayal olur.

Vergiler, üzerinde dikkatle durulması gereken bir mekanizmadır. Bu hususu tatbik sahasına sokarken maliyetleri ve fiyatları yükseltmiyecek bir çıkar yol üzerinde durulmak ihtiyacı vardır.

Şimdiye kadar yapılageldiği tarzda Vasıtalı ve Vasıtasız vergiler arasında dar ve sabit gelirliler aleyhine bir tatbikata girişilmekten kaçınılmak lüzumu göz önünde bulundurulmalıdır.

Diğer taraftan, hayat pahalılığının alınacak iktisadi tedbirler ve sıkı bir murakabe yoliyle ve makûl mücadele yoliyle önüne geçilmeli, her türlü ihtiyaç maddelerinin fiyat istikrarı temin edilmelidir.

Yanlış yargılara sebebolacak tarzda plân uygulamalarını kıymetlendirmekten kaçınmalıyız.

Hedefe ulaşıldığı ve hattâ hedefin aşıldığı ifadeleriyle, söylentilere meydan bırakmıyacak ölçülerle ortada görülmek bir çok ahvalde bu tarzı hareket düşünenleri kısa bir müddet sonra tesiri altında bulundurabilir.

Meselâ hedefin aşıldığı ve aşılamadığı sektörler vardır. Bunlar cesaretle ifade edilememiştir.

Henüz hedefe ulaşamamış olan tarım ve sanayi bölümlerindeki açıklığı diğer kabarık rakamlarla karıştırmak yerine, hastalık ve aksaklığı teşhis ve giderilme çarelerini kıymetlendirmek daha çok takdir toplıyan hareketler telâkki edilebilir.

Sayın senatörler, tahminlere göre, 1970 bütçesi 2 milyar 350 milyonluk yeni finansman tedbirleri ile tamamlanacaktır.

Hükümet bütçe açığını 600 milyon lira olarak göstermekte ve bunu iç istikraz ile kapatacağını tasarlamaktadır.

Bütçe açıkları birkaç yıldır 600 milyon ile 900 milyon arasında seyretmiş ve 1969 yılında 1 milyar 750 milyon liraya yükselmiştir. Bu açıklar plân hedeflerine varmaktaki gecikme ve yatırımdaki aksamayı göstermez mi?...

Vergilerle açığı kapatmaya gidilirken, bakanlıkların tahakkuk eden bütçelerinde israftan kaçınarak oldukça mühim tasarruflara da gidilebileceğini göz önünde tutmakta fayda vardır.

Sosyal yönümüzde de, sosyal hukuk Devleti gereğinin idamesi, kişinin Anayasa ve kanunlar himayesindeki hak ve hukukunu koruyabilmesini her şeyden önce idarenin, tarafsız bir tutum ve davranış içinde bulunması ile mümkündür.

Hükümet kanunları tatbikte çekingen ve kararsızlık içinde görülüyor, görülmemelidir.

Partizanlık, kayırma ve savsaklama ile işin geciktirilmesine mâni olunmalıdır.

Şehirlerde ve şehirler dışı bölgelerde aşayişsizlik almış yürümüştür. Bunlarla mücadeleyi artırarak halkın huzur ve güveninin bozulmamasına dikkat edilmek icabetmektedir.

Buna iktisadi huzursuzluktan ve her geçen yıl artan işsizlikten ileri gelen durumu da eklemek dikkatle üzerinde durulmasını icabettiren bir hâdise olarak ortaya çıkar.

Örnek vermek lâzımgelirse; 1968 yılı programında 59 numaralı tablo ile, 1969 yılı programındaki 158 numaralı tablodaki açıklamaları karşılaştırırsak; işsizlik nisbetinin 1968 yılında % 12,8 görülmesine mukabil, 1969 yılında % 22,6 ya yükseldiği görülür. Bu miktarın artmasının doğurmakta olduğu huzursuzluğu da zikretmekten kendimizi alamadık.

Sayın senatörler adalet, insanların yaşama gücünün bir değer unsuru ve başlıca medeni gıdasıdır. Bu değerin, vicdanlarda makes bulabilmesi, kişilerin bu mânevi gıdadan yararlanabilmesi, ancak o memlekette hak ve hukukun gerçek anlamı ile tahakkuk etmesine bağlıdır.

Böyle bir memlekette Devletin itibarı ve kişilerin Devlete güveni var demektir.

Mevcut mevzuat, sosyal gelişmeye uymıyan kanunlar memleketimizde adaletin süratle ve güvenle gerçekleşmesine imkân vermemektedir.

Reformist bir zihniyetin gereklerini yerine getirmek zarureti içinde bulunuyoruz.

Her biri birer Anayasa kuruluşu olan Anayasa Mahkemesi Danıştay organlarının demokratik, sosyal hukuk Devleti niteliğinde yerleşmesi ve gelişmesindeki önemli rolleri milletçe kabul etmek ve Anayasa kuruluşlarının kararlarına karşı saygılı bulunmak ve gereklerinin yerine getirilmesi zaruretine inanmış olmak lâzımgelir.

Kuvvetler ayrımı ilkesinin gereklerine inanmak, bu kuruluşlara karşı saygılı olma görevini tahmil eder.

Biz, Anayasanın öngördüğü kuralların vücut verdiği bu kuruluşlara karşı inanç ve saygımızı bu vesile ile tekrar belirtmek isteriz.

Sayın senatörler, huzuru tesis ederken, diğer taraftan kanuna saygı için eğitime de ehemmiyet verilmelidir.

Bu arada eğitim düzeninin ilköğretimden itibaren üretici yetiştirecek vasıfta olmasına ve teknik gelişmeye kaydırılmasına ve dinamizme kavuşturulmasına işaret etmek isteriz.

Plâna dâhil edilmemiş ve plânlı bir gayrete lüzum görülmemiş müspet ilim ve çağ dışı eğitim kurumlarının üzerinde ısrarla durulmamasını önemli görmekteyiz.

İstikbalimizin ümitlerini ve bekçilerini yetiştirmekle görevli öğretmenlere gereği olan kıymeti vermeyi ve onları geçim ve istikbal endişesinden kurtarmayı vazife saymalıyız.

Huzura kavuşturulacak öğretmenin gençlerimize güzel bir örnek olmasını ve onun vatanseverliğinden şüpheye kapılmamasını göz önünde bulundurmayılız.

Türkiye'nin sorunlarına ışık tutmakla görevli üniversitelerimizin verimliliğini artıracak, içinde derse devam edecek öğrenciyi asrın bilgi hazinesinden istifade ettirecek bir seviyeye ulaştırabilmek için alınacak tedbirlere süratle girişilmesini faydalı bulmaktayız.

Bu yıl da gençlik, gereği kadar şahsiyatine kavuşturulamamanın etkisi altında bırakılmış ve bunun karşılığı bâzı çıkışlara girmiştir.

Yöneticilerin basiretli tedbirler alanları kadar, alamıyanları da olmuştur. Bu yüzden hâdiseler büyümüştür.

Bâzı çevrelerin gençliği, modası geçmiş sol fikirlere kendilerini kaptırdığı şeklindeki suçlaması doğru değildir.

Modası geçmiş fikirler üzerinde ilmî yönden durularak bu düşünceleri salim bir mecraya sokmak mümkün olabilir.

Araştırma ve gelişme devresinde olan tahsil çağı varlıklarımızı, yarının vatan idarecileri halinde bulunamaz gibi görmek veya böyle bir kanaat tanımak yanlıştır.

Bâzı yetkililerin sözlerinde yer alan, gençliği, küçümseyici düşünceler, ilerisi için tehlikeli buhranlara sebebolabilir. Bunların tutumu yüzünden, aşırı sağcılar türedi gibi düşünceler ve böylece bir muvazene kuruldu gibi avunmalar doğru değildir.

Birinde fikrî tekamül, diğerinde muhafazakâr düşünce daima ayrılığa ve neticede çatışmaya gidişi körükler.

Genç yaşında emperyalistlere ve saldırganlara karşı muhtelif cephelerde çarpışan bir insan olarak diyebilirim ki;

Türk gençliğinin büyük kütlesinin bağımsızlık ve emperyalist davranışlara karşı mücadele eder görülmesi ve bu hususdaki hassasiyetine haksız ithamlar atfetmek yanlıştır.

Hepimizin bu çağlarda geçirdiğimiz, günün aktüel mevzularına karşı hassasiyetimizin, vatan hizmetinde faydalı bir unsur olarak çalışmamıza engel olmadığını hatırlarsak, gençliğin gösterdiği bugünkü tutumları onlara karşı şüpheci olmaya ve onları ayırıcı ve bölücü çarelerden medet umarlar gibi sanmaya hakkımız olmasa gerekir.

Onları toplumdan itme duygusu yerine, topluma kazandırıcı; küçümser görme yerine, uyarıcı hizmetlere hız verilmesinin faydalarını hatırlatmak isteriz.

Bu yüzden gençliğe vatanseverlik ruhunu veren ve çağdaş uygarlık yarışı içinde hazırlanma yeteneğini aşılıyacak öğretmenlere karşı da olumsuz tutumlara girişilmemesini tavsiyeye değer buluruz.

Eğitim kademesinin her kolunun muhtacolduğu reformların kanuni ihtiyaçlarını karşılamakta gecikilmeden, Bakanlığın mahkeme kararlarına saygı duyacağından emin olamak isteriz.

Sayın senatörler, mâzide uygulanan ve Türkiye için yararlı olmaktan çok, zararlı olduğu artık aşikâr bulunan düşmanlıklar üzerine müesses dış politikanın yerini, çok yönlü, komşu ve büyük devletlerle dostluk ve iyi münasebetler üzerine bina edilmiş bir politikadan yana olduğumuzu bir defa daha belirtmek isteriz.

Böyle bir dış politika yanında; Kıbrıs konusunda, tutarsız ve devamlı aldanmalara sürüklenmekten kurtulamıyan politikamızı bugün ilgi ile izliyecek bir haldeyiz.

Bu mevzuun millî haysiyetimize uygun bir halde çözümlenmesinin temininde alâkalıların hassasiyetini üreteceklerini ümidetmekte ve beklemekteyiz.

Sayın senatörler, ulusal idareye ve halkın olğunluğuna inanılan bir ülkede, ulusun kaderi ile son derece ilgili bir anlaşma gizlenmemeliydi.

İkili anlaşmalar ile alâkalı son temel anlaşmanın Meclislerden geçmemesini ve halka açıklanmamasını iyi bulamadık.

Senatodaki İkili Anlaşmalar ile alâkalı olarak Dışişleri Bakanı tarafından yapılan gizli konuşmaların bâzı kısımlarının bir gazetede aynen açıklanmış olmasını, Hükümette vazifeli bulunma ciddiyeti ile bağdaştıramıyoruz.

Grupumuz, Hükümetin bu tek taraflı tutumunu kınarken, bu görüşmelerin gerçek tarafları aksettiren konuşmalar olmadığının açıklanmasını da bir vazife sayıyor.

Sayın senatörler,

Millî varlığımızın temeli olan, Millî Savunma politikasının en âli menfaatlerimize sıkı bağlılığından ötürü, millî politikamızın açıklıkla ortaya çıkmasının, zorunluğuna önemle işaret etmek isteriz.

Kaynağını tarihinden, yeni Türk Devletinin kuruluşundan ve büyük önderin düşüncelerinden alan bugünkü, «Yurtda sulh, cihanda sulh» anafikrine dayanarak yürütülen çok ince ve hassas politika, sulhu ayakta tutabilme, harbe hazır olma lüzumunu bize her an hatırlatması lâzımgelen bir keyfiyet olarak göz önünde bulunmalıdır.

Çok taraflı dostluklarla üzerinde yaşadığımız coğrafi durumumuzun ilişkilerine dayanan

bir politikanın izlenmesini gerektiren durum göz önünden kaçırılmamalıdır.

Güçsüzlüğü affetmiyen bir coğrafya üzerinde bulunuyoruz. Bunun içindir ki, millî politikanın hedefleri, top yekûn kalkınmanın hedefleri olmakta, teknolojik ekonomik, kültürel ve moral kalkınmanın en yüksek seviyede ve mutlaka gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

Gücümüze dayanan bir barış politikası, ancak güçlenecek zamanı sağlıyacak bir barışa bağlı bulunmaktadır.

Bütün bu çabalar ve kaynaklar, güçlenmeye harcanacağından millî güvenlik için muhtacolunan imkânların sağlanması üzerinde durulmalı, millî imkânları aşan durumlarda ise, ittifakların imkânlarından yararlanmaya çalışılmalıdır. Bu şartlar altında dahi ittifaklar, müttefikler ile uygulayacağımız savaş doktrinlerinin Türkiye'nin ulusal politika ve çıkarlarına uygun olarak yönetilmesine bizi mecbur kılmaktadır.

Sayın senatörler,

Dış ticaret, bütçemizin kapatılmasında büyük bir imkân olan, işçi dövizlerini, yeteri kadar değerlendirmek hususundaki düşüncelerimizi açıklamakta fayda mülâhaza ediyoruz :

Dış ülkelerde çalışan işçilerin kazanarak yurda gönderdikleri dövizlerin, satınalınan fiyattan daha düşük bir fiyatla ithalâtçılara satılacak yerde, yurda döndüklerinde onlara iş sahası sağlıyacak sanayi yatırımlarının finansmanında kullanılmasını ve aynı ilkenin Sosyal Sigortalarda toplanan fonlar için de uygulanmasını tavsiyeye değer buluruz.

Ulaştırma işlerimiz de plâna rağmen senelerden beri politikası tesbit edilemediğinden, ulaştırma sektöründeki keşmekeş ve haksız rekabet ve koordinasyonsuzluk bütün hızı ile devam ettiğinden, bunun millî ekonomimizdeki zararları da her gün artmaktadır.

Sayın senatörler;

Her maddede artış olduğu gibi mesken, arsa, kira ve yapı malzeme fiyatları büyük bir hızla artmakta ve üretici olmıyan bu sektöre yatırımda süratle çoğalmaktadır.

Kanuna rağmen, gecekondu yapımı ve önlenmesi bir çözüme bağlanamamıştır. Bu alanda gerekli tedbirleri zamanında almıyan Hükümet, çok önemli olan bu konuların çözümünü bir çıkmaza sürükler görünüyor.

Sayın senatörler,

15 Mart 1961 ve 205 sayılı bir Kanunla tesis edilmiş olan Ordu Yardımlaşma Kurumunun 7 yıllık hesabında, 223 milyon küsur lira nakit sermaye topladığı, bu müddet zarfında 25 milyon liraya yakın emeklilik yardımı, 6 milyona yakın ölüm yardımı yaptığı ve 7 büyük sanayi müessesesine ortak olduğunu görüyoruz.

Son yıllarda işçilere, öğretmenlere, adalet mekanizması mensuplarına ve Tarım Bakanlığı camiasına şâmil olmak üzere yardımlaşma kurumu tesisi için çalışmalardan bahsediliyor.

780 küsür bin miktarına baliğ olan memur ve bu statüde bulunanlara şâmil bir yardımlaşma kurumu vücuda getirilmesine Hükümet olarak girişme zamanının gelmiş ve geçmiş olduğuna dikkatinizi çekmek isteriz. Böyle bir yardımlaşma kurumu teessüs ederse küçük mevduattan her yıl milyonlarca lira birikmeyi ve bunu şimdi küçük, ilerde büyük sanayileşme tatbikatına girişmeyi bir tutamak ve bir vesile sayamaz mıyız?

Böylece memurlarımızın sosyal ve iktisadi durumlarını teminat altına almış ve istikbal kaygusundan kurtarmış olamaz mıyız?

Sayın senatörler,

Gerek bütçe müzakereleri ve gerekse diğer çalışma zamanlarımızda Hükümet icraatı mevzuunda, ortaya atılan düşünce, teklif ve tenkidler hemen kürsüden cevaplandırılarak işin bitirildiği kanaatine varılıyor.

Sözcülerin ortaya attıkları fikirlerini, tarafgir bir tutum ve malûmat değil, tetkika değer olup olmadıklarını dikkate almakta fayda yok mudur?

Bâzı teklifleri hemen cevaplandırmak yerine alâkalı elemanlar marifetiyle tetkik ettirerek münasip bir zamanda sözcü dolayısiyle Umumi Heyete açıklamak suretiyle bunların tekrarına yer verilmemiş ve böylece zaman israfından kaçınılmamış bir vaziyet mütalâa edilmez mi?

Tenkid veya söz konusu edilmemiş mevzuların benimsenmemiş olduğunu sayarak böylece, «Biz hiç faydalı bir hizmet yapmadık mı?» gibi bir ezgi altında bulunmaya da yer yoktur.

Sayın Senatörler,

Hizmet topluma faydalı oldukça yararlı, faydası mahdut bir zümreye inhisar ettikçe tenkid mevzuu olmaktan uzak tutulamaz.

Hükümet bu devrede, derlenme ve toparlanma ile vazifeye devam edeceğini beyan etmişti.

Biz yapılması lâzımgelen hususlar üzerinde icraya teklif ve aksak giden işleri açıklamak suretiyle düşüncelerimizi bildirme ve tenkidlerimizi yapmaktayız.

Tenkid ettiğimiz ve bâzı aksaklıkları hâlâ mevcudolan, bakır kompleksi, çinko, kurşun izabe tesisleri, tersane projeleri, tarım sektöründe ihracata dönük mahsuller yetiştirilmesi, bölge hayvancılığına gelişmiş bölgelerde ağırlık verilmesi, tohumluk projesi, gübreleme projesi, tarımda makinalaşma, yaş sebze ve meyva projesi, turizm, madencilik ve köy hizmetlerine dönük programlarla hiç reaksiyon görmemiş olan alüminyum sanayii, Üçüncü Demir Çelik Sanayii tesisleri ile kâğıt projeleri gibi faaliyetleri takdir ve teşvik etmekten de geri kalamayız.

Sayın senatörler,

Bu yıl, bütçe müzakerelerini takibetmedeki alâka geçen yıllara kıyas ile azalmış görülmektedir. Bunu bir üzüntü mevzuu olarak zikretmek isteriz.

Buna karşılık, bakanlıkların bütçeleri üzerinde konuşulduğu sırada muhtelif sözcülerin ortaya attığı fikirler üzerinde bir yakınlaşmaya ulaştığımız da gözden kaçmamaktadır.

Bunun en belirgin işareti de parti farkı olmaksızın bir çok hatiplerin tasvip görmesidir.

Bu hususu demokrasimiz için hayırlı bir gelişme telâkki ettiğimizi beyandan zevk duyarız.

Mâruzatımın sonuna gelmiş bulunuyorum.

Millî Birlik Grupu, arzına çalıştığım bu ışık altında bütçeyi kıymetlendirmektedir ve kıymetlendirecektir. Oylarını buna göre kullanacaktır.

Grupum adına saygılarımı sunar, Bütçenin Türk Milletine hayırlı olmasını dilerim. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Adalet Partisi grupu adına Sayın Termen.

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA ZİYA TERMEN (Çanakkale) — Sayın Başkan, muhterem senatör arkadaşlarım; uzun günlerden beri, 1970 malî yıl Bütçesi üzerinde, Yüce Heyetiniz bütçe çalışmaları yaşamıştır ve bugün bu faaliyetin sonucu halinde, bütçenin Senato istikametindeki tetkiki ameliyesi nihayet bulacaktır.

Adalet Partisi grupu olarak biz, yazılı bir metin halinde bütçenin bu son görüşmesinde bir fikir silsilesi ortaya koymanın yerine, vâki müzakerelerin ortaya koyduğu sonuçları objektif bir anlamda, objektif perspektifte değerlendirmek, Hükümet, partisinin bu topluluktaki çoğunluk grupu olarak, tenkidlerden gelen özleri Hükümetin istifadesine sunulacak yönlerde yeniden takdim etmek, izhar etmek ve tenkidin özünde yanlış görüş veya bir siyasi anlamdan gelen kasıt mevcut ise, bunları da tatlı dille belirtip, arz etmek suretiyle partimizi ve Hükümeti müdafaa eylemek üzere söz almış bulunuyoruz.

Siyasi parti grupu sözcüsü arkadaşlarımız, son noktayınazar halinde 1970 bütçesi üzerindeki görüşlerini lûtfetmişlerdir. Uzun konuşmayı, C. H. P. sayın sözcüsü Bekata yapmıştır. Konuşmamda anamuhalefet partimizin görüşü olması hasebiyle, Sayın Bekata'nın iradettiği meselelere, temas eylediği meselelere, tenkidi hedef aldığı konulara fazlaca yer vereceğim.

Sayın Bekata, konuşmalarının ilk kısmında.. «Bütçe müzakereleri, yani bu görüşmeler, Parlâmentoda suni ve zoraki bir formalite havasına büründürülmek ve geçiştirilmek usulü içinde cereyan etmiştir» buyuruyorlar. Konuşmama, bu fikirlerinden ilham alarak, bu fikirlerinin bizim tarafımızdan kabul edilmiyen yönlerini ortaya koymak suretiyle başlamak istemekteyim.

Bütçe müzakerelerinin her yıl Avrupai anlam içinde, çok uzun zaman hacmı ölçüsünde, siyasi parti görüşlerinin alabildiğine vüsat ifade eder anlamda kıymetlendirildiği ve bir müzakere anlayışı ve değeri ortaya koyduğu, zabıtlar tarihimizden bellidir. Türkiye'de, Parlâmento hayatında, kanaatimce en iyi işliyen konu, hattâ ve hattâ bilhassa bütçe müzakereleridir. Her siyasi parti, sözcüsü vasıtasiyle inandığı meseleleri, doğru bulduğu ve yanlış bulduğu yönleri, en geniş anlamlarla ortaya koyabilmektedir. Muhalefetin bu beyanlarına karşılık iktidar grupları ve Hükümet sözcüleri de gerekli cevapları veriyor. Bu itibarla Sayın Bekata'nın, «Bütçe müzakereleri bir olup bittiye getiriliyor» şeklinde ortaya sürdükleri fikir, kanaatimce herşeyden önce kendi tutu-

mumuzu ve artık tam Avrupai anlam içerisine girmiş bulunan bütçe müzakereleri uslübumuzu, rencide eden bir beyandır. Biz A. P. Grupu olarak, Sayın Bekata'nın bu istikameteki tenkidlerini kabullenemiyoruz. Sayın Bekata, A. P. iktidarlarının yıllık bütçelerle, halkın yüzünü güldürücü istikamette bir şey getirmediğini ifade etmişlerdir. Sayın Bekata eski bir parlömanterdir, eski bir arkadaşımızdır. Yıllık bütçe ile milletin yüzünün gülmesi hali, milletten alınan kadar millete hizmet verme muvazenesini ortaya koyar ki, bu memlekette bilhassa Cumhuriyet idaresinden beri hükümetler, halktan alabilme imkânı içinde elde ettikleri varlığı, halka hizmet olarak vermenin içinde yaşamışlardır. Atatürk çağından bugüne kadar, Türkiye'de görev veren bilcümle hükümetler, kendi yağı ile kavrulan anlam içinde varlığa paralel bir gider nizamını ortaya koymuşlardır. Bu itibarla, eğer 1965 ten beri iktidara gelen A. P. iktidarı, Türkiye bütçe imkânları ile halkın yüzünü hizmetle güldürmiyorsa - kendi beyanlarıdır - burada meselelere bakış açısını tesbit etmek gerekir. Biz bu iktidarın Türkiye'ye hakiki hizmeti getirdiğini, vaktiyle açılan hizmet bulvarına girmiş olarak, bulvarda en samimî gayretlerle koştuğumuzu gören, bilen bu gidişimize inanan bir siyasi topluluğuz. Devletin imkânları kadar Devlete yeni imkânlar kazandıran ve halka bir içtimai mukavelenin gereği halinde, halktan aldığı vergiyi halka hizmet olarak inikas ettiren bir Devlet anlayışı ve Hükümet uygulaması halinde, vazife veriyoruz.

Eğer halkın yüzünün gülmediğini Sayın Bekata bugün burada tesbit ettikleri anlamda iddia ediyorlarsa, bu yüz gülmeyişteki sırrı, hizmetler istikametinde değil, Türkiye'de yıllardan beri yürütülen siyasi mânanın, yanlışlığında aramak çok daha isabetli olacaktır. İftiharla belirtilmelidir ki, birinci bütçe konuşmamda da arza çalıştığım üzere, Türkiye artık mesut iklimlere yön alan bir Devlet nizamına, hayatına erişmiştir. Çok küçük bütçelerle halka ve bilhassa 40 bin köye dönemiyen iktidarların çağı, gerilerde kalmıştır. Şimdi, Devletin bütün imkânlarını müsavi bir anlayış içinde köylü, şehirli tefriki yapmaksızın İstanbul'un Şişli'sine yapılan hizmet kadar, Çorum'un veya Ardahan'ın veya Hatay'ın veya Kastamonu'nun bir köyüne de hizmet götürmenin görev anlayışı içinde olan bir iktidarız, kaldı ki, bu hizmeti bize yeni Anayasa emretmektedir. Yeni Anayasanın seyyanen bütün yurda hizmet dağıtımı görüşü A. P. iktidarı tarafından daha evvelki iktidarlardan aldığı nümuneye yeni ekler katmak suretiyle yola sokulmuştur. Ve hizmette, bugünkü iktidar hiçbir kusur içinde değildir. Bugünkü, iktidarın kusuru olarak muhakkak C. H. P. li arkadaşlarımız bir noksan görmek isterlerse, bugünkü Hükümetin milletin ihtiyaçları muvacehesinde normal ölçülerin de dışına taşarak ve Sayın Hıfzı Oğuz Beyin bütçe açığı verdi diye, rakamların gidiş sebeplerinde arayıp, plânın dışında bir hizmete koşan iktidarın gayretine bağlamak, kanaatimce yerinde olacaktır. C. H. P. sayın sözcüsü, «... yeni vergilerin getirilmesine milletin rızası yoktur.» buyurdular. Arz üzerinde, bu tarihe kadar bütün milletler iktidarlarına karşı, Türkiye'nin şu son yıllarda iktidara karşı gösterdiği müsamahayı, göstermiş değildir. Türk halkında gelişmeye, kalkınmaya, ileri ve medeni bir Devlet olma, mamur, müreffeh bir toplum ve Devlet hayatı yaşama azmi muhakkaktır. Vergi konusunu halkın sırtına gaddar mânada koyan Hükümetlerin hareketleri merduttur. Ancak, vergiyi halktan yine halkın saadeti için alıyorsa, almak ıstırarında kalıyorsa ve bu ıstırarı samimî anlam içinde milletine söyliyerek almakta ise, bu nevi hükümetlerin faaliyetinin tenkid istikametinde acı bir lisana hedef yapılarak didiklenmesi, eleştirilmesi, kanaatimce isabetsizlik kaydeder. Biz halktan aldığımızı halka vermiyen yanlış, olumsuz, keyfi istikametlere sarf eden bir Hükümet miyiz ki, - milletin esasen vergi vermekte olan adedi 35 milyonun 3,5 - 4 milyonu civarında olduğuna göre - diğer kısmın her yönden fakir, çelimsiz, gelişmemiş yoksulluk ifade eyliyen, perişanlık sunan mânası bir an evvel kalkındırmak üzere bu 3,5 - 4 milyonluk mezkûr kütleye yeniden vergiler koymakta ıstırap duymuyor muyuz ki, bize yeni vergileri bir başkakacağı halinde sayın C. H. P. li sözcü arkadaşımız beyan eylerler?... Vasıtalı verginin, adaletsiz bir mâna taşıdığını sayın Vekilimiz de geçen gün beyan ettiler. Ancak, direkt vergiyi âdil anlama bağlıyan Hükümet, vasıtalı vergiyi, mükeyyefat maddeleri varlığı yüksek insanlar üzerine tahmil edilen bir vergi anlayışını, ezcümle monopol

problemlerini ele almak suretiyle yürütmekte bulunmaktadır ki, bu hal, bilinen en mâkul yoldur. Ya emisyona gideceksiniz, ya büyük dış krediler temin edeceksiniz, - yüksek faizli ve gayesiz - yahut bu memleketin dişli çarklarının dönmesinin temini uğrunda varlıklıya biraz daha kemer sıkmayı tavsiye edeceksiniz. Adalet Partisinin yaptığı budur. Ve bunu bir atfa bağlamak istiyorum; Sayın Bekata'nın Sayın Genel Başkanı da, 1962 Koalisyon Hükümetine ilk geldiği zaman, ilk beyanları Türk Milletinden «kemer sıkmak» olmuştur. Kalkınmaya bağlı amaçlarda «kemer sıkma» zarurettir. Fakat burada Adalet Partili bir sözcü sıfatiyle ben şu hususu arz edeyim ki, «kemer sıkma» nın, kemerdeki diş olarak bir takati, bir ölçüsü vardır. Biz, Türk Milletinin mahviyetkâr, gelişmiş kütlesinin gelişmemişlere hizmet alanında A. P. Hükümetinin ihdas edeceği yeni ve mâkul vergilere de rıza göstereceğine inanıyoruz ve bunun nerede bitmesi lâzımgeldiğinin de takdiri içindeyiz. Memleketimizin bütçesi 29 milyar civarındadır. Bu bütçe rakamı, 29 milyarlık bu bütçe rakamı, bir Batı büyük şirketinin, sermayesini ifade edebilecek ölçü taşır. Cumhuriyet idaresine çok küçük bütçelerden başladık. Devletimiz her yıl, görünmiyen anlam içerisinde, daha ilerilere doğru, daha yüksek standartlara doğru yükseliyor. Bugünkü 29 milyarlık bütçemiz 40 sene sonra muhakkak ki, 100 milyar civarında bir neticeye ulaşacaktır. Çünkü Türkiye'de bütçeyi yaratan potansiyel, daima ve gözle görülür şekilde, (grafik standartlarında bunu rahatça müşahade ediyoruz), yükselmektedir. Geçen gün arz ettim, 1935 yılında bütçesi 214 milyon liralık bir Devletmişiz. Varidatı bu kadar, masarifatı bu kadar. Çok enteresandır, Millî Birlikçi arkadaşlarıma bilhassa arz etmek isterim, Hava Kuvvetlerine o 1935 yılında tefrik olunan para, 5 milyon liradır. Paranın değerini 20 defa tenezzül kaydeden anlam içinde eşit mânaya vurduğumuzda, bu, 100 milyon liraya tekâbül eder. Bugün 100 milyon lira, sadece Türk Hava Kuvvetlerinde elektronikli beyin cihazları ile işliyen, en son tip iki aded, jetin bedelidir. Adalet Partisi iktidarı, ne daha büyük imkânlara mâlik iken memleketi durduran bir siyaseti uygulamakta olan bir iktidardır, ne de imkânsız olan seviyelere, mahdut mebdelerden, menşelerden hareket ederek, zorlayıcı bir politikayı benimsiyen bir iktidardır. A. P. iktidarı, periotlar ortadadır, 1923 ten 1970 e kadar gelen zaman şeridinde, Devletin büyümesi ile mütenasip neticeleri ortaya koyan bir gelişim içindedir ve onun için diyoruz ki, Türkiye'nin malî meselelerini, bütçe imkânlarını, vergi zaruretlerini ele alan sayın muhalefet, bu adalet ölçüsü içinde, bu seyir grafiğinden hüküm çıkartarak tenkidlere gelmeli, erişmelidir. Eğer bugün memlekette çiğ mânada, reel mânada hiç el sürülmemiş, vergiye müstahak olması gerekirken vergi alınmamış bir yön varsa, bunu Adalet Partisi elbette ihya edecektir. Az takdire mâruz kalmış bir gelir ele alınmışsa, bunu normale yükseltmenin yoluna, elbette Hükümet olarak girecektir. Bunları tabiî karşılamak lâzım. İktidar, A. P. ne, ebedi mânada bâki değildir. Yarın Adalet Partisi düştüğü zaman, bir başka parti, ezcümle kendileri geldiği zaman, aynı zorluklarla karşılaşacaklardır. Memleketin büyümekte olduğunu tabiî görerek, bütçenin büyük gayretlere ulaşmasını tabiî karşılamalı ve bu bütçenin büyümek mecburiyetinde olan bütçenin gelir kaynaklarını da ezcümle vergi olarak, âdil mantığa raptetmelidir. Devletimizin 29 milyarlık bütçesinin...

BAŞKAN — Sayın Termen bir yanlışlık olmasın 28 milyar civarında. 27 milyar 922 milyon küsuru var. Yani 28 milyar civarı. Zapta yanlış geçmesin.

A. P. GRUPU ADINA ZİYA TERMEN (Devamla) — Evet teşekkür ederim, 28 milyar bende de öyle Sayın Başkan. Bunun 13 milyar kadarı cari harcamalara gidiyor. Cari harcamalar, Devletin mutlak mânada, mahiyyen gider ifade eden gider yönünü sunan bir harcama yönü ki, bunun kısıtlanması, bir miktarının düşürülmesi her Hükümet için idealdir.

Fakat cari harcamalarda yapılacak, kısıntı, memleketin sosyal anlamda birtakım sarsıntılara mâruz kalmasını intacedecektir. O halde statükoyu bozmamak, vatandaşların oldukça mesut bir nizam içindeki hayat seyirlerine müdahale etmiyen bir Hükümet durumuna gelmek, zarurettir. Yatırımların küçük oluşu, cari harcama giderlerinin ve diğer üçüncü yön giderinin, büyüklüğünden neşet ediyor. Yoksa Türk Devletinin 28 milyarlık bütçesinin 15 milyarını yatırımlara verebilmek, elbette gayedir,

idealdir. Fakat buna imkân bulamıyorsak, bizden sonra gelecek hükümetlerin de bulacağını düşünmemek gerekir. Çaresiz bir yöndür. Devletin büyüme hacmının yanında, cari giderleri sabit tutabilmek, hünerdir. Zatî giderlerin şişmesine mâni olucu tedbirleri almak, bu devletin, bir gün mesut olmasını intacedecektir. Millî gelirin âdil ölçülerde dağıtılmaması keyfiyeti, parlâmento kürsülerimizde, daimi tenkid mevzuudur. 1 500 küsur lira olan, fert başına düşen gayrisâfi hâsıladan, fert başına düşen miktar, bugün, iki misline yükselmiştir. Plânlı devre içinde gayrisâfi hâsılanın yükselmesinin yanında, fert başına düşen gelir dağılımının da yükselmekte olduğunu, memnuniyetle görüyoruz. Demin arz ettiğim gibi, devletin büyümekte olan nizamının içinde, bunlar, detay konulardır.

Sayın Bekata toprak reformu yapmıyan iktidarımızdan da bahsetti. Gayet iyi hatırlıyorum, bu konuyu kısa olarak cevaplamak isterim, Sayın Ekrem Alican bir gün 1967 bütçesi idi galiba, Sayın İnönü'nün Başvekil Yardımcısı iken, toprak Kanununun hazırlık olarak ikmal olduğunu ve bunu Sayın İnönü'ye teslim ettiğini, fakat 11 ay müddetle Sayın İnönü'nün, bu Toprak kanunu tasarısını çekmecesinde kilitli olarak muhafaza eylediğini beyan etti. Meclis zabıtlarında o yılki bütçe müzakerelerinde bu husus Alican'ın beyanı olarak ortadadır. Şimdi, kendi iktidarlarında, her şeyi hazırlanmış bir tasarının, İnönü gibi tecrübeli bir Devlet adamının Başvekillik yaptığı bir tarihte çekmeceye 11 ay kilitlenmesinin sebepleri, bizce de henüz mevcuttur. Toprak reformu Türkiye'de yapılması zor olmıyan fakat, yapıldığı takdirde Türkiye'ye zirai hâsıla olarak mühim bir konu getirmiyecek olan, sadece şeklî bir reformdan ibarettir. Biz toprak reformunun, topraksız köylüye Devlet arazisi başta olarak değıtılmasının taraftarı bir siyasi partiyiz. Ancak, bunun dışındaki konunun, mer'i Anayasaya zıt düşen, paradoksal haller ortaya koyan bir anlamı vardır ki, bu anlamın ötesinde, bir de, uygulama realitesi mevcuttur. Oda, bütün dünyada, toprak, büyük mesahalara doğru birleştirmek ve kültürün, makinalı sistem içinde ele alınmasını öngören anlayışın hâkim bulunmak mevkiinde olmasına rağmen, bizim toprak reformunu istiyen sayın muhaliflerimiz, Türkiye'de toprağın, bilâkis küçülmesini emreden bir tabiî neticeye yönelmesini talebetmektedirler ki, realite, bütün dünya gidişatı, bu durumdadır. Amerika'da dün Ortak Pazar toplantısından gelen bir arkadaşımız söyledi, elma ağaçlarını söken her elma fidancısı ziraat erbebına, beher elma başına yüz dolâr prim verildiği, - sökülen elma ağacı başına. - bir çağı yaşıyoruz. Meseleleri empoze ederken, muhakkak eski anlamlarda değil, yeni ekonominin gereklerine girilmek suretiyle hükme bağlamak yerinde olur. Toprak reformu Türkiye'de şart değildir. Türkiye'de topraksız köylüye toprak vermek hedef ve şarttır. Bu iş ise, Devlet topraklarından başlıyarak yapılabilir. Büyük mülk sahiplerinden zorla almak, gayri mümkün olduğu kadar, parasını şu bütçe giderinde eda edip de kredi ile toprak verme işlemini de, Sayın İnönü de başaramamıştır. Biz de bu konunun müşkülâtını müdrik olarak kenarda tutuyoruz. Bu konunun nihai alana erişmesi kanaatimizce zor olacaktır.

Dışa bağlılıktan kurtulamıyan Hükümet vasfımıza da kısaca temas etmek isterim.

Türkiye madem ki kalkınmaktadır, Türkiye madem ki kalkınmaya muhtaçtır, kalkınmanın ne demek olduğunu evvelâ, tesbit şarttır. O tesbitin içinde en büyük birinci faktör olarak endüstriyel gelişim, zirai gelişim alanında, dışarıdan, büyük makina mübayaası, tezgâh mubayaası problemi, kalkınmanın ilk büyük unsuru olarak karşımıza çıkar. O halde, normal Devlet ithalâtının dışında, bir de Türkiye'yi kalkındırma mecburiyetinin gerektirdiği ithalât anlayışı hâkimdir ki, ve şu anda câridir ki, Türkiye daima dışarıya büyük yatırım fonlarında, bilhassa el açmaya, mecburdur. Bu el açmayı, «el açma» tâbiri olarak kendi beyanları olarak istimal ettim. Hakikatte bu el açma değildir. Bütün dünyada bugün, devletler, yekdiğeri ile gayet büyük, ekonomik problemler içinde ortak partner anlayış içine girmiş mânada, yaşıyorlar. Yugoslavya, komşusu Romanya'ya Tuna üzerinde kurduğu santralden elektrik veriyor. Yugoslavya Güney hududunda Arnavutluk santrallerinden cereyan alıyor. Şimdi birbiri ile mübadele gibi görünen bu konuda, netice, hizmete dayanmaktadır. Bu el aç-

ma değildir. Ona yardıma muhtacolma, onun imkânına nail olma meselesi olarak mütalâa edilemez. Bugün Türkiye, kalkınma konusunda, eğer bütçesi imkân verse, süratli bir kalkınmanın gereğini plânladığı takdirde, yalnız bütçesi kadar ithalât yapmak zorunda kalacak bir devlet durumuna düşecektir. Hem mahdut bütçe içinde yaşıyacağız, hem kalkınmayı Anayasa emrediyor diye mecburen ele alacağız; bizim bu bütçe içindeki kalkınmamızı gayri kâfi görüyor diye, muhalefetin hitaplarına mâruz kalınacak, bu çeşitli vuruşların birbirleri ile muamelesini daire içine sokup, anlaşmalı bilyalar gibi müzakere etmek ve bir mantıkî, ilmî neticeye bağlamak, zarurettir.

Türkiye Cumhuriyet idaresinden bugüne kadar kalkınmayı hedef alan plânlarda yaşamıştır, iradelerde yaşamıştır. Türkiye'nin kalkınma mecburiyeti bittiği güne kadar, Türkiye, yatırımcı bir devlet vasfına riayete mecburdur. Yatırımlar ise memlekete birtakım dış mubayaaları ve borçlanmaları gerektirecektir. Devletler borçtan korkmazlar. Saçı bitmemiş yetimin şu kadar yıl sonra, şu kadar milyon borçlu olarak doğacağı matematiği, yanlış görüştür, ters perspektifdir. Çocukların borçlu doğması mühim değildir. Yatırımların hedefi bu memleketin yaşama standartlarına ve ekonomisine gelir sağlıyacaksa, bu gayet tabiî olarak, ihtiyar olunacaktır. 30 yıllık vâdenin ilk 10 yılı faizsiz, faiz miktarı 3,5 - 4 bir işe giriliyorsa ve bu yatırım fizibilite raporlarında, kendisini altı senede, on senede, onbeş senede amortize edecek şekilde gösteriliyor ve matematiği kâr ortaya koyabiliyorsa, bu borçlanmalar, ister halkından istikraz suretiyle olsun, isterse Batıdan küçük faizli şekillerle olsun, yapılacaktır. Bütün devletlerin uygulamaları bu merkezdedir. Büyük bir Devlet olan Rusya dahi İtalya ile yaptığı iki büyük anlaşmada ve Amerika ile yaptığı bir anlaşmada, karşılıklı anlayışa girmişler ve Rusya borçlu hale gelmiştir. Rusya'nın borçlanması, fakirliğine veya müstakbel Rus çocuklarının emperyalist devletlerin kasalarına borçlanmalarına yorumlanamaz, atfolunamaz.

Sayın Bekata, «Toplumun durumu hazindir» dediler. Türk toplumunun durumunu hazin görmeyi ifade olarak değiştirmek gerekiyor. Türk toplumunda bâzı olumsuz hâdiseler, realiteler vardır. Ama «Türk toplumunun durumu hazindir» tâbiri, ağır tâbirdir. Türk toplumunu, iktidarımız, çok mesut, güleryüzlü, ferah fahur alıp da bu hale getirmedi. Türk toplumunda eğer ekonomik anlamda bir huzursuzluk, bir kifayetsizlik, bir seviye olarak, standart mâna olarak, yaşama üstünlüğü ve miktarı olarak, bir olumsuz seviye, rakam, mevcut ise, bu eski mebdelerden gelen sebeplerle devam eden, bir sonuçtur. Fakat gittikçe düzelen, hazin değil, bilâkis daha mesut iklimlere yönelen, bir cemiyet hayatı içindeyiz. Pahalılığın bulunması hali, bilmem 150 liraya pabuç, 1 000 liraya ev kirası, 6 liraya kiraz, 3 liraya soğan almak hikâyesi, Türk Milletinin hazin bir millet haline getirilmesinin vesilesi ittihaz olunmamalıdır. Bunlar ârızî konulardır; biraz sonra arz edeceğim, para değeri meseleleri ile ilgili tezahürlerdir. Türk Devletini her halde Cumhuriyetin kuruluşu yıllarındaki Devletten ve halkını 1930, 1940, 1950, 1960, 1970 yılları olarak hep kendisinden evvel gelenden daha iyi nizama gittiğini görmek, usul olmasa bile, iyimser bir tutum olmak icabeder. Yıllarca evvel politika kürsülerinde Anadolu'da, 10 bin aded kasketli, zağlı açık, yırtık, yama içinde, ayağı çarıklı insan toplulukları görüyorduk. Bugün Türkiye'de siyasetle iştigal edenler seçim meydanlarında, politikacıları dinliyen halkımızın, bir dış görünüş olarak, büyük seviyeye ulaştıklarını müşahede etmelidirler. Kaldı ki, köylerde sobayı bilmeyip ocakta odun yakan ve aydınlatmak için çıra kütüğü yakan köylerimizde, bugün elektrik görüyoruz, 17 köydeki elektriği 450 ye ulaştırmış mevkideyiz, yarın belki bu 4 500 olacaktır, 15 bin olacaktır. Elektrik görüyoruz, bunları söylemek istemiyoruz. Ama, Türkiye'de tıpkı birkaç yıl evvelki bir bütçe konuşmasında da misal olarak arz ettiğim gibi, evimizde, gözlerimiz önünde büyüyen çocuklarımızın neşvünemasını nasıl gözle göremiyorsak, Türkiye'nin içinde yaşamamıza rağmen, Türkiye'nin gelişmekte olduğunu ve bilhassa köy ünitesinin çok değişik bir yeni nizama yönelmiş bulunduğunu da görmemiz icabeder. Köy gelişmektedir, köylü gelişmektedir.

Sayın Bekata, konuşmalarının bir yerinde; «Şu halde plân dengeli bir millî kalkınma plânı olmaktan çıkarılmış, bir özel kalkınma plâ-

nı haline sokulmuştur. Bu yüzden artan millî gelir, sayılı insanlar arasında paylaşılmaktadır» demektedirler. Bu, biraz sonra kendilerinin iddia ettikleri düzen değişikliği fikrinin, öncüsü bir fikir halinde söylenmiştir. Türkiye'de millî gelir, bir zümrenin elinde eriyen bir millî muhassala olarak, devşirilmiş, kaçırılmış, çalınmış bir hak halinde mütalâa edilmemelidir. Millî gelirden fert başına düşen pay, yükseliş olarak ortadadır. Kallı ki, köylü, şeker fabrikaları probleminde bu sektörden pancar ziraati yolu ile, her yıl, vaktiyle yaşadığı yıllara kıyasla, eski 10 yılda alamadığını bir yılda sadece pancardan alan bir yöne girebilmiştir. Pamuk böyledir, çay böyledir, tütün böyledir, buğday böyledir. Her konuda eski yıllara kıyasla, millî gelirin dağıtılışında, fiyatların muvazeneli ve âdil rakamlara erişmesi dolayısiyle halka inikâs eden para, miktar olarak, değer olarak, yüksekliğe doğru yol almaktadır. Bir zümrenin eline millî gelirin kaptırıldığını öne sürmek, sırf düzen değişikliği fikrini savunabilmek için, Sayın Bekata'nın tecrübesine zannımca pek uygun düşmiyen, bir hücum ve bir izah şeklidir ki, ben bu konuşmamda Sayın Bekata'nın bu takdirine ilişmeye mecburiyet hissettim. Çünkü, aslı yanlıştır.

Türkiye'deki kredi uygulamalarına kısaca temas etmek istiyorum. Kredi, dünyanın her yerinde, Rusya'daki kolhozlar misali, sadece vatandaş olmanın ve bir tarlanın listeli işçisi bulunmanın gereği olarak verilmek muamelesi ötesinde, bütün demokratik ülkelerde, liberal ekonomi uygulayışını baş tacı yapan memleketlerde, kredi mevzuu kavî, değişmez esaslara bağlıdır. Varlığı olan kredi alır. Varlığı olmıyan, kredi alamaz. Çünkü, krediyi veren, bankadır; kredi müesseseleridir. Bunlar verdiği parayı yani, muvakkaten, faiz karşılığı ihracettiği, sattığı parayı, kavî esasa bağlamak kanuniliği içindedirler. Türkiye'de tefeciye soyulan köylüden bahsederken, tefecinin bankadan ucuz faizle para alıp, yüksek faizle köylüye verdiğini anlatırken, köylünün kendi vüsatı kadar para almasını ortaya koymak lâzımdır. Onun dışındaki ihtiyaçları için, eğer tefeciye el açıyorsa, bu, Hükümeti ve kredi müesseselerini drekt olarak ilzam eden hâdise değildir. Londra'da, Brüksel'de kredi nasıl inşa görüyorsa, Türkiye'de bu usul caridir. Kaldı ki, Türkiye'de köylünün tefeciye soyulması meselesini de Adalet Partisi iktidarı, ihdas etmiş değildir.

«Türkiye huzursuzdur.» şeklindeki beyanlarına da kısaca temas edeceğim. Türkiye'de huzur hakikatte vardır. Fakat, Türkiye'ye huzursuzluklar hediye eden, politika merkezleri vardır. Problem, huzurlu bir Türkiye'yi yaratmayı hedef alıyorsa, problem bu hedeflere samimî anlamda yürümek gerektirir. Sayın Bekata'ya şu hususu arza mecburum. Yeni Anayasayı katıksız olarak bizden hiçbirimizin dâhil bulunmadığı bir Mecliste, kendileri yapmışlardır.

Yeni Anayasanın gölgesinde Adalet Partisi Türk Milletinden aldığı itimatla, teveccühle, iktidara gelmiştir. Biz, yeni Anayasaya sarılmış bir iktidar halinde, görev vermenin zaruri anlamındayız. Fakat kendi Anayasalarını yavrusunu yiyen kurt misâli, hemen Adalet Partisinin kuruluşundan 5 sene sonra iktidara gelmesinde değiştirmeyi hedef alan ve bir düzen değişikliği espirisini ortaya atan kendileridir. A.P. Düzen değişikliğinin Anayasa değişikliği mânasına geldiğinin idraki içindedir. Türk milleti de bu anlam içindedir. Şimdi Anayasanın teknikte işleyiş olarak değiştirilmesi, muktazi noktalariyle, Anayasanın, sistemin aslına ekonomik mânada Devletin bünyesine ve Devletle halkın mukavelesinin ekonomik anlamlı bir yeni anlayışa bağlanmasına, A. P. taraftar değildir. Yani A. P., gidişatın kötü noktaları üzerinde değişikliğe taraftardır. Fakat bunlar Anayasa meseleleri değildir. Siz C. H. P. li sayın arkadaşlarımız olarak kendi eseriniz olan Anayasanın üzerinden beş sene geçmeden, düzen değişikliği yoliyle, ekonomik anlama girer mânada, bir düzen değişikliği, Anayasa değişmesi teklifi, temennisi içindesiniz. Adalet Partisi ile Halk Partisinin Anayasa konusundaki durumları, ortadan bir hattı fasıl geçirilerek belirtilmelidir. Düzen değişikliği Halk Partisi istiyor. Anayasa değişikliği demek olan o istikametteki değişikliğe, taraftar değiliz. O halde hâdiselere bakış açılarımız başkadır. Ve hâdiseleri hedefler olarak seçip yürüyüş yolundaki uslûplar, keza başkadır. Biz muhafazakâr, tutucu bir an-

lamda, bu Devletin bir müddet daha bu nizamda yaşamasını ve tabiî kader olarak, ekonomik görüş olarak, istikbâlde milletin hangi yola girmesi gerekli ise, bizim teslim aldığımız mânayı, tıpkı bir bayrak yarışı misali tekrar çocuklarımıza teslim etmemiz sonunda düşünülmelidir, ele alınmalıdır, anlayışındayız. Biz, bugün, düzen değişikliği taraflısı değiliz. Devlette var olan, Devlet çıkarlarında mevcut bulunan yanlışlıkarın, halk idare içinde, cari metotlarda mevcudolan bozuklukların, düzelmesinin taraftarıyız. Bu itibarla, Türkiye'de huzursuzluğu Anayasa meselesine bağlarken, Anayasa meselesi kendi eseriniz olması dolayısiyle, bu yönden girmek bize hoş gelmiyen, fakat size de Adalet Partisi İktidarı müddetince usul olmuş olan, bir yön teşkil etmektedir. Bir memlekette huzurun devamı için aslolan, kanun saygısıdır. Kanun devletini kurmuş olan bir devlet, kanuna saygılı vatandaş topluluğuna kavuştukça, o devlet, huzur içindedir. Geçen yıl da Sayın Madanoğlu, huzursuz Türkiye'den bahsettiler. Devletlerin huzuru, şahısların huzuru gibi, bir günde, bir gecede, beş dakikada değişmez. Türkiye'de huzursuzluk yaratan problemler vukubulmuştur. Türkiye'de huzursuzluk yaratan, meseleler eldedir. Türkiye'de ki, huzuru daha iyi hedeflere götürmek için, her şeyden evvel, ruhlarımızdan huzura kavuşmak lâzımdır. Ve politika hayatını ebedi bir görev, ihtirasla sarınılması gereken bir görev telâkki etmemek, gerekir. Biz C.H.P. si ve A. P. si olarak, iki büyük parti sıfatımızla, bu memleketi kurtarmanın politikasına tıpkı rahmetli Adnan Bey zamanında Sayın İnönü ile bahar havası diye yâdettiğimiz anlamda, bir yeni iklime girmemiz istikameti sonu da, Türkiye'yi, emin olunuz 10 günlük bir çalışmanın ötesinde, huzura kavuşmuş bir memletek haline getirmenin gücü, iktidarı, tecrübesi içindeyiz. Ama meseleyi, halatı iki baştan germek suretiyle çatırdatmak, huzursuzluk yaratıyor, sonra halatın bir ucunda olan sayın C. H. P. li arkadaşlar huzursuzluktan bahsediyor, (Bravo sesleri.)

İç sömürü konusunda Sayın Bekata'nın konusu olarak, büyük bahis halinde ortadadır. Buna cevap vermiye lüzum görmüyorum. Liberal ekonomiyi benimsemiş ülkelerde, sömürü, mevcudolacaktır. Fakat bu sömürü, taban kütleyi ezen sömürü vasfında olmamalı. Türkiye'de büyük kapital kompartmanlarının halkı ezdiği, halkı bir ekmeğe, bir nefese, bir tebessüme muhtacettiği, gibi bir nizam ileri sürülemez. Türkiye, normal ölçüler içinde kendi gelişim hayatı ve seyri düzeninde yol almakta olan, mâkul gidiş sahibi bir devlet hayatı yaşıyor. Türkiye'yi kapital baskısı altında, büyük kütlelerin iyinilti hayatı yaşadığı bir mânada görmek, ve bu düzende takdim etmek, meselâ; huzursuz bir Türkiye yaratmanın dahi bir unsurunu teşkil eder. Türkiye'de, gidişatta iyimserlik mütalâa etmek, seyretmek, kovalamak lâzımdır ve sömürü konusunu siyaset kürsülerinden şu radyolar vasıtasiyle bütün millete bu gece ilân görecek anlamda telkinini ele almamak iktiza etmektedir. Ben herşeyden evvel, politikacıların takdim üslûbunda, memleketin huzurunu görmekte olan, bir arkadaşınızım.

Sayın Bekata, yabancı sermaye konusu üzerinde, bu beş senedir çok muhkem cevaplara bağlanmış olmasına rağmen yürütülen isnadında, tekrar israr gösterdiler. Yabancı sermaye konusu, birkaç gün evvel Sanayi Vekâletinin de gayet güzel şekilde izah ettikleri gibi, Türkiye mademki kalkınmaya muhtaç bir devlettir, Türkiye borç alacaktır, bir; Yabancı sermaye, celbedecektir. İki; Niçin yabancı sermaye celbediyoruz? Kendi gücümüzle bunu yapsak yürütsek değil mi?» Suali, daima öne sürülüyor. Şimdi bütün diğer sektörleri bir tarafa, ziraat sektörümüze yani, köyün içine, yabancıyı alıyor muyuz? Hayır Orman gelişimi, orman ticareti konusuna yabancı sermayeyi alıyor muyuz? Hayır. Nerelere alıyoruz? Büyük sanayi dallarına, montaj sanayiine, küçük sanayi branşlarına ve bir miktar madenlere. Madenlerimizin sömürülüp, Türkiye'nin yer altındaki altın hazinelerinin devşirilircesine Batıya uçurulduğu hakkındaki beyanlar, tamamen hakikatin dışıdır. Türkiye'de 46 bin aded maden sertifikası vardır. İşliyen maden adedi, 313 dür. Şimdi kendimizin işletmesi konusu öne sürüldüğünde, şu mukayeseye gitmek lâzımdır. Devletin yeraltı servetlerini, Devlet adına işletici kuvveti olan Etibank, araştırıcı, değerlendirici yönü olan MTA bugüne kadar Devlete pek çok madenler kazandırmıştır. Etibank portföyünde çok büyük adedde madenler yatmaktadır. Kaçı işliyor?

Türk Devletinin yeraltı servetlerimizi tam eğilmesi için lâzım olan para hacmı 30 milyar liradır. 2 bin aded maden sahasına Devlet gücü olarak tam iştirak kaydettiğimizde lâzım olan para, 30 milyar liradır. Eksplântasyon makinaları, değerlendirme fabrikaları, mamul cevher haline getirecek kıymetlendirme işleri, yekûnu ve sahalardaki çeşitli tesisler, bütün bunlar, çok büyük bir sermayeye mütevakkıfdır. Kaldı ki, Türkiye bütün Dünyada cari usule uyarak 1953 te çıkarttığı kanun yolu ile yabancı sermayeyi, maden sektörüne de dâvet etmiştir. Türk sosyalistleri, maden sektörümüzü, soyulmakta olan bir sektör olarak hergün gazetelerde propaganda eder; fakat hakikat şudur; maden sektörüne, yabancı sermayenin bugüne kadar getirdiği para 4 milyon dolârdır. Yani 40 milyon Türk lirası. Halbuki, sömürücü diye tavsif edilen Amerika'nın topraklarında Fransız, İngiliz, İsveç, İtalyan, Portekiz sermayesi olarak çalışmakta olan kapital hacmı ise, 1 milyar 340 milyon dolârdır. Sömürücü Amerika'nın topraklarını, sömürücü Avrupa sömürüyor; fakat sömürülüyor diye ortaya atılan Türkiye'ye 40 milyon lira geliyor. 40 milyon liralık maden sektörüne gelen parayı, sömürülmenin bir işareti olarak kabul etmek, mümkün müdür? Hayır! Türkiye'de sosyalist açıdan görev vermek istiyen yazarlar, aydınlar, inatla, bâzı meselelerin üzerinde yürüyorlar ve halka yanlış bir takdimi benimsemiş bulunuyorlar. Hakikatte vâkıa, budur. Amerika topraklarında, Avrupa'nın sermayesi bu. Amerika'nın Türkiye'ye getirdiği sermaye, diğer devletlerle beraber, ceman bu. Ve Türkiye'de 46 bin madenden iki bininin rezerve kalite yönünden mükemmelliği ilmen tahakkuk etse, bunun icabettireceği sermaye miktarı 30 milyar ve Türkiye bu anda, maden yönünden ölü, yabancı sermayenin gelip çalıştırmak istemediği bir ülke anlamını yaşamaktadır. Yabancı sermaye Türkiye'ye maden konusunda gelip, faraza Adapazarı - Kars hattının kuzeyindeki jeolojik mıntakada, volkanik bölgede bakır, çinko, kurşun üzerinde aramalar yapsa ve orada iş hayatı gelişse, o ücra dağ köylerinde orman içinden, sadece Devlet gözü gözetler anlamında yaşama hakkı bekliyen köylü, o iş sahalarında iş bulsa, Devlet imrariyeden tutunuz da, yıl sonu, Mart vergilerine kadar, Gelir Vergisi olarak çeşitli vergileri, bu memleketlerden alsa ve Türkiye'nin 46 bin maden sahasının 2 binin böyle işlemesi neticesinde Türkiye'ye maden sektöründe 1 milyar lira net gelir gelebilse, bu konu, Türkiye'nin yüz akı olacaktır. Ama ne çare ki, sosyalist açı, mütemadiyen sömürülmekte bulunan Türk maden hayatını ileri sürer fakat, hakikatte han kapısı gibi «gelin giriniz» diye açılmamış olmasına rağmen, gelip tetkik ederler, Türkiye'de bu maden konusunda garanti anlamları bulamadıkları, iptidai anlamda tetkiklere dayalı bulunan bu sahaları işletmeye heveskâr olmadıkları için sermaye getirmemektedirler. Ama yankıları, «Türkiye sömürülüyor» şeklinde ileri sürülüyor. Bu tezattır.

Adalet Partisi Anayasa düzeninin emrettiği bütün gereklere eğilen, hürmet gösteren, bir iktidardır. Biz Anayasaya şehlâ bakan bir siyasi parti olarak, iktidara geldiğimizden beri sayın muhaliflerimizce öne sürülüyor, baş kakıncı yapılıyoruz. Biz Anayasanın sorulmak icabederse, hangi yönüne ,hangi mesele ile tecavüz etmiş bir iktidarız? Bunun müşahhas delili, verilemez, gösterilemez, gayri mümkündür. Çünkü, Adalet Partisi, bu memlekette kendi iktidarının hâkimiyetini tesis edebilmek için bizzat Anayasaya riayetkâr olmanın zorunluğu içindedir. Ve bu takdirde yaşamaktadır. Bizi ötedenberi irtica taraftarı bir A. P., Anayasaya hayır diyen bir A. P. demokratik müesseselerle iyi geçinmiyen bir A. P. gibi takdim hali, Türkiye'de bâzı merkezler, Adalet Partisini buruk bir parti olarak gösterme temayülünden öteye, geçemez. Bizim müşahhas anlamda, kanun saydığımız, idare anlayışımız, Hükümet icra ediş tarzımız, ortadadır. Ve bu konudaki ithamları, biz birer isabetsiz polemik unsuru kabul ediyoruz.

Son olarak «memlekette güvensizlik var» buyurdular. Memlekette güvensizlik yoktur. Memlekette güvensiz bir hava yaratılarak, siyasi parsa toplamak temayülleri vardır. Türkiye'de sadece Ankara şehri, Anadolu Kulübü, Meclis koridorları ve Büyük bulvar kıraathaneleri ve pasta salonlarındaki müzakereler, Türkiye'nin huzuruna, güvenine ölçü olarak alınacak üsler, santraller telâkki edilmemelidir. Türkiye'de huzuru ruhunda yaşayan ve hep Ankara'sından sulh ve iyi neticeler bekliyen, büyük bir millet çoğunluğu bulunduğu, idrak olunmalıdır. Türkiye Ankara'dan saadet bekliyor.

Ankara şehri tansiyon olarak iyi iklimde yürürse, Türkiye mevcut saadetini alenen izhar imkânını bulacak kadar neşeli bayram iklimine girecektir. Ankara'da sıkılı hava, bir kâbus gibi ruhlara çöreklendirilmek istenen hava ve muayyen politika üslerinden kopan sebeplerle, muayyen merkezlerin (küizin enteriyör, yani mutfak) imalâtı suretiyle inşa ettiği siyaset, Anadoluya, işte şu mikrofonlar vasıtasiyle memfi yayıldığı için, Anadolu halkı, huzursuz yaşıyor. Buradan şöyle, Anadoluya baktığımız zaman, teessüri hayatı gördüğümüzde, onun teessürünü, iktidarın suçu imiş gibi takdime teşebbüs et, bu yanlış yorumdur. Âdil olmamız şarttır! Biz, memleketin şu mikrofonlardan parlâmento kanatları olarak iyi iklimi, iyimser havayı, kardeşliği, dostluğu her şeyden evvel medeni anlamı, Anayasa ve Atatürkçülüğü, samimî olarak, karşılıklı mübadele eder, fikir teatisine bağlar ve ilân eylersek, Türkiye, emin olunuz, çok mesut ülke haline yeniden girecektir. Türkiye'nin bugünkü huzursuzluğu, kendisinden gelen sebeplerle veya iktidarın ortaya koyduğu sebeplerle değil, Türkiye'nin bugünkü huzursuzluğu, çeşitli musibetlere rağmen, yakın tarihteki acı, felâketli siyasi oyunlarımıza rağmen, hâlâ intıbak bulmayan bir yolda, muhalefet ve iktidar olarak, sürtünmeyi hedef alan anlamdaki gidişimizde, aramak lâzımdır. Ve hiçbir iktidar, ortalığı bozmak, bulandırmak için de, kendiliğinden bir şey icat etmez! O halde, meseleyi tek taraflı olarak hep iyimser hale getirmek ve orada izah etmek, zorunluğu içindeyiz.

C. H. P. bu memlekette, büyük anlamda saadet arzu eder; fakat bunun gereklerine, küçük politika oyunları yüzünden, tıpkı bizim gibi, diğer partiler gibi, çeşitli itişmelerle mecbur kalır devamcı olur. Eğer C. H. P., bu memlekette, iyi bir iklim arzu ediyorsa, bize öncü olsun, elini memnuniyetle tutacağız; gayet tabiîdir ki bu memlekette iki büyük partinin iyi yaşaması, memleketi mesut edecektir! Yegane anlam budur.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Elimizi uzattık, Sayın Başbakan itti. Anarşiyi tahrik ediyorsunuz dedi.

BAŞKAN — Lûtfen efendim müdahale etmeyiniz.

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA ZİYA TERMEN (Devamla) — Ben geçen gün enterasan bir cümle söyledim Sayın Hazerdağlı. Ve dedim ki, bu memlekette, seçim sonunda, bâzı küçük parti liderleri, kayıptan gelen sebeplerle ve iktidara kendisini lâyık gören dar anlam içinde, hattâ üniformalı ekiplerin, Devlet idaresine el koymalarını dileyen bir anlam içine dahi girmişlerdir. Ve dedim, şayanı şükran bir sonuç olarak, arza mecburum ki, 24 senedir bütün seçimleri kaybeden Sayın İnönü, hiçbir devirde, demokratik düzenden sapıp, bir askerî nizama bu memleketin hedef alınmasını ister anlamda, bir temenni dünyasına, girmemiştir. Bunu, şükranla kaydetmek lâzımdır, dedim. Şimdi, tekrar arz ediyorum. O konuşmanın sonunda da 1970 e kadar ki Türk Devlet hayatında, İnönü nasıl tecrübenin ve bir Gustonun mümessili ise, 1970 den itibaren de, siz lûtfen, bizim başkanımız olan Sayın Demirel'e, bu memleketin ümidini onda görür anlamda, bağlanın diye, işarette bulunmak istedim.

Şimdi, bütün hikâye. İnönü bir büyük partinin başkanı, Demirel bir büyük partinin başkanı. Bu iki başkan arasında problem yok, fakat başkanların kumanda ettiği siyaset mihraklarında, hâdiseleri mâzideki meselelerin ibretinden geçirip, Türkiye'yi daha süratli, daha iyi, hangi hedeflere götürebilirizin, kardeşâne, anlayışını yaratabilmek esas. Buna girdiğimiz gün, Türkiye'nin hiçbir mevzuu kalmıyacaktır. Bizim inancımız budur!

Kanun hakimiyeti Türkiye'de vardır. Hükümetin bâzı meselelerde, kanun yetkilerinden mahrum olarak kenarda kalmasını, Hükümetin zafiyeti olarak ifade etmek imkânı yoktur.

Üniversite içinde, talebe ile, üniversite idarecileri arasında imtihan problemleri, çeşitli yetkiler, çeşitli haklar olarak ileri sürülen sebeplerle zuhur eden hâdiselere, Hükümetin polisle, toplum polisi ile yüklendiği görülemez. Neden? Çünkü yetkisi dışındadır. Ama, Hükümetin üniversite içinde âmme nizamını bozucu anlamda bir meseleye muttali olması halinde, Hükümet, bu memleketin saadeti uğrunda, kanunların verdiği yetki ile, elbette üniversiteye girecektir. Hükümeti, üniversite problemlerinde sebepli, sebepsiz üniversiteye müteveccih bir itmenin politikasına girmek demek olan, Hükü-

met yetkisini kaybediyor, Hükümet yetkilerini kullanamıyor şeklinde, zafiyete müncer mânada Hükümeti tenkid etmek, hukuk dışı bir görüştür. Hükümet, kanunların emrinde, nerede vazifenin başladığını, nerede yürüdüğünü ve biteceğini bilen Hükümet anlamındadır. Biz Adalet Partisi Grupu olarak, Hükümetin, zafiyet içinde Hükümet olması isnadını, içinde yaşadığımız iktidar olarak, gördüğümüz ve yaşamakta olduğumuz hâdiselerden de kuvvet bularak, tahlile giderek, redde mecburuz.

Adalet Partisinin, teokratik devlet istikametindeki gayretleri konusunu, bu konuşmasında mevzu.. yapmayan Sayın Bekata'ya teşekkür ederim Adalet Partisini gerici bir parti olarak ilân hali, yıllardan beri devam etti. Kıravatlı reyi ile, sakallı reyini farklandırmak istediği bir seçim sonu matematiği ve muhasebesini aylarca yaşadık. Bu memleketin bir bütün olduğunu ve bu bütün içinde C. H. P. nin bir elmanın yarısı gibi, Adalet Partisinin diğer yarısı gibi mütalâa edilmesinin gereğini, arza çalıştık. Türkiye'de büyük kütle partileri bu iki partidir. Bu iki parti içindeki insanlarda kütle üstünlüğü aramak, yanlıştır. Biz, din anlamında bir Devleti kurmayı hedef alan değil. Mevcut mer'i Anayasanın hükümlerine reayetkâr, Cumhuriyetçi bir siyasi partiyiz. Bizim bu konudaki töhmetlere hedef alınışımızı bugünkü konuşmasında yenilemek istiyen Sayın Bekata'ya huzurunuzda teşekkür ediyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın General Fahri Özdilek arkadaşımız konuşmasının büyük kısmında mütemadiyen biz, biz, biz diye, Millî Birlik Grupunu ele alır anlamda ayrı bir diskur iklimine girdiler. Parlâmentoda siyasi partilerin münasebetlerinde, yapıcı olmak kadar, Sayın Millî Birlik Grupu ile Adalet Partisi Grupu olarak münasebetlerimizi de, tarsine götürmeliyiz. Biz, biz, biz şeklindeki bütün paragraflarda mesele vaz'eden Sayın Özdilek, Parlâmentonun yanında, hattâ biraz da üst noktasında, meseleleri başka açıdan gören ve empoze eden, dikte eden bir grup espirisini ortaya sürer gibi idiler. Son kısmında Adalet Partisi icraatının müspet yönlerini, gayet güzel belirttiler, teşekküre lâyık buldular. Biz de teşekkür ederiz. Bu takdire, biz de teşekkürle mukabele etmek isteriz.

Ancak şu zamanda, işte geldik, gidiyoruz. Altı yıldanberi gördüğümüz, şu kubbedeki seda, Millî Birlik Grupunun, Adalet Partisine karşı daima soğuk, yıldırıcı, susturucu ve itham edici bir politika güttüğü hakikatidir. Buna lüzum yoktur. Sizin eseriniz olan yeni Anayasa, evvelâ sizin tarafımızdan bütün mükemmeliyeti ile ve istikameti ile müdafaa ve tarsine götürülmelidir.

KÂMİL KARAVELİOĞLU (Tabiî Üye) — Onun için çalışıyoruz.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Adalet Partisi mensupları bu memleketin, aynı sizin kadar, çocuklarıdır. Her meselede Adalet Partisine baş kakıncı aramak üslûbundan, Millî Birlik olarak, vazgeçmek zarurettir. Bizim, Millî Birliğe, Sayın Özdilek'in temas buyurdukları gibi, temyizli olarak bir hususiyetimiz asla yoktur. tarih, elîm süngerini bir zaman çağının üstünden geçirmiştir ve o iş bitmiştir. Şimdi burada realist olalım. Avrupai anlamda şu fikre hizmet edelim. Adalet Partisinin haksız bir taaruza mâruz kaldığı zaman, Anayasa sizi buraya koyan kuvvetin anlamına muvazi anlamda sizin, Adalet Partisine yardımcı olmanız icabeder. Ve Türk milleti bundan emin olarak sizi selâmlamaktadır. Bütün mesele...

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabiî Üye) — Anayasa dışına çıkıyorsunuz.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Anayasanın dışına biz çıkamayız beyefendi. Ve anayasanın dışına çıkmak iddiası, hukuk dışı, kuru bir iddiadır. Anayasa Mahkemesinin varolduğu bir ülkede, Anayasa dışına çıkıyorsun lâfı, bir manifaturacıdan, lâhana satınalmak kadar uzak bir lâftır.

HAYDAR TUNÇKANAT (Tabiî Üye) — Yok efendim ,öyle değil. Kaç tane mahkeme kararı var burada.

ZİYA TERMEN (Devamla) — Problem şudur, meseleleri genişletmiyelim. Biz iktidar olarak, tarihî bir çağın millet iradesine muvazi anlamda, görevlileriyiz. Bu çağ ne kadar devam eder? Bunu, yine o sarıldığımız Anayasanın ruhundan aldığımız kuvvetle diyeceğiz ki, milletin arzu ettiği tarihe kadar. Milletin arzu etmediği tarihte, Adalet Partisi, milletin iradesine inkıyat kaydederek, süratle iktidarından çekilecek ve görevi, yeni emanetçiye teslim edecektir.

Bu itibarla, bizi daimi bir eza unsuru halinde, daimi bir yük halinde mütalâa eden anlayıştan sıyrılıp, milletin çocukları, milletin mümessilleri, kayıtsız şartsız hâkimiyete hizmet vermekte olan millet temsilcileri olarak selâmlamak, nasıl ki, biz sizi selâmlıyorsak, bir Anayasa yadigârı halinde, sizin de bizi selâmlamanız lâzımdır. Ben Sayın Özdilek'in grup olarak son yıllarda yapılan güzel konuşmalara muvazi bir konuşma yapmalarından ötürü, kendilerini tebrik ederken, fikirlerinde uygunsuz yönler bulmadığımızı ve bulunmadığını, eğriye eğri, doğruya doğru diyen bir anlama girdiklerini de müşahade eyliyerek, şahıslarında, bütün arkadaşlarını selâmlıyorum. Türkiye'nin mesut bir ülke olması için, Senato ve Parlâmento olarak, iyi iklime koşmağa yönelirsek, bu memleketin her müşkili yeneceğini, mesut bir ülke, müreffeh bir ülke olacağına inancımızı belirtmek istiyorum.

İrticalen yaptığım bu konuşmayı, (belki ittiratsız yönler bulunmuştur.) dinleme nezaketlerinize de candan teşekkürler ediyorum.

Saygılar sunarım. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Başbakan Sayın Süleyman Demirel. (Başbakan Süleyman Demirel şiddetli ve sürekli alkışlar arasında kürsüye geldi).

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta Milletvekili) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun sayın üyeleri; 1970 Bütçesi üzerinde son görüşmelere cevap vermek üzere huzurunuza geldiğim şu anda hepinize saygılarımı sunuyorum.

Bütçe görüşmeleri, Cumhuriyet Senatomuzda günlerdir yapılıyor. Zannediyorum ki, 37 güne yakın bir müddetle Bütçe ve Plân Karma Komisyonunda bu görüşmeler yapılmıştır. Önümüzdeki günlerde de Millet Meclisinde yapılacaktır.

1970 bütçe görüşmelerinin bir özelliği vardır. Bu özellik; 12 Ekim 1969 tarihinde yapılmış bulunan Millet Meclisi seçimlerinin üzerinden henüz 3 - 4 aylık bir zamanın geçmiş olması ve iktidarın yenilenmesi veya değişmesini tâyin edecek millet iradesinin, bundan henüz 3 - 4 ay evvel izhar edilmiş bulunması sebebiyle kurulmuş bulunan yeni Hükümetin Hükümet Programı münakaşa edilirken, 1970 bütçesi ile ilgili münakaşalarda ortaya atılan konuların büyük bir kısmı cevaplandırılmıştır. Bununla beraber, bütçenin tümü üzerinde, evvelâ şöyle başlıyalım: Bütçenin tümü üzerinde komisyonda, her bütçede komisyonda, daha sonra bütçenin sonunda komisyonda, daha sonra bütçenin tümü üzerinde Yüce Senatoda, daha sonra her bütçede Yüce Senatoda, daha sonra bütçenin sonunda Yüce Senatoda, daha sonra üç defa da her bütçe Millet Meclisinde konuşulmaktadır.

Bir sayın sözcü, bütçeye olan ilgisizlikten şikâyet ettiler. Bu kadar çok konuşulduğu zaman, tahmin ediyorum ki, yanlış şeyleri defaatle tekrarlamak gibi bir durum kendiliğinden hâsıl oluyor ve bu yüzden de ilgi kaybolur. Yüce Cumhuriyet Senatosunun muhterem üyelerine şu hususu arz etmek isterim ki, reformdan ıslahattan, düzen değişikliğinden bahsederken bu tâbirleri kullananların hedeflerinde vuzuh olsun, olmasın, her halde müessir devleti, yani daha az masraflı bir devleti, fâkir bir memleketin çocukları olarak istenmiyecek kimsenin bulunduğuna kaani değilim. Herkes Devletin müessir olmasını ister. Siyasi iktidarın başı olarak şu hususu ifade etmek isterim ki, 1970 yılına girerken, 1969 seçimleri dolayısiyle yüce milletimize radyolarda, meydanlarda, kahvelerde, basında, her yerde Devletin daha iyi idare edilmesi lâzımgeldiğini, daha az masrafla idare edilmesi lâzımgeldiğini beyan ettik. Kanaatim odur ki; Meclislerimiz beraberce Anayasamızın bütçe müzakeresine taallûk eden maddesini gözden geçirecekler ve bu kadar çok tekrar, aslında murakabe fonksiyonunun yapılmasının icabı ise, ona kimsenin bir diyeceği yok, ama murakabe fonksiyonunun en iyi şekilde yapılmasının bir icabı olduğunu da iddia etmek mümkün değildir. Temennim odur ki, rasyonalizasyon meselesini, yani mahdut kaynaklarla Türkiye'yi daha verimli idare etme meselesini düşünürken, bütçe müzakeresi meselesini Anayasanın ilgili maddesiyle birlikte mütalâa etmek lâzımdır. Bununla kimsenin söz hakkı kısıtlansın gibi bir fikrin sahibi değilim. Ama görülüyor ki, hemen hemen aynı konular defaatle tekrarlanıyor. Tekrarlandığı zaman kuvvet kazandığını kimse ifade edemez. Alâka kayboluyor; alâkanın kaybolması Meclislerin itibarı üzerinde fevkalâde lüzumsuz münakaşalara seseboluyor. Onun içindir k, 1970 bütçesiy-

le ilgili özet mahiyetindeki fikirlere, mütalâalara, tenkidlere, mülâhazalara temas ederken bu konuya temas etmekten kendimi alamadım. Esasen seçim beyannamemizde de buna mütedair hususlar vardır. Bu hususlar Hükümet progamına aktarılmamıştır. çünkü daha çok Meclislerin işi olarak ele alınmıştır, ama Meclislerin işinde de siyasi iktidarın bir fonksiyonunun bulunduğu bir gerçektir.

Muhterem senatörler, hemen hemen 3 saate yakın zamandır, dikkatle dinlemeye çalıştığım mütalâaları değerlendirip, tasnif etmek ve bu tasnif üzerinden bunları karşılamak takdir buyurursunuz ki, mümkün değil. Ama, dinleme süresi içerisinde yapabildiğim kadar bir değerlendirmeyi ve tasnifi huzurunuzda ifadeye çalışacağım.

Ne oluyor? Bu görüşmelerde Senatomuzda iktidar grupu adına konuşan arkadaşıma ilâveten 3 değerli sözcü fikirlerini beyan ettiler. Bunların tümünü birden aynı vasıfta görmek mümkün değildir. Değişik görüşler vardır içerisinde, öyle olması da tabiîdir. Birleşen, ayrılan noktalar vardır. Bunu da tabiî addediyorum. Bilhassa bu görüşmelerde serdedilen mütalâaların temelinde gördüğüm bâzı hususlar var ki, onları işaret etmek istiyorum. Görüşmelerin en son görüşmeler olduğunu, her şeyin detayına kadar burada izah edilmesine zamanın kifayet etmediğini, bunların hepsini takdir ediyorum. Ama, bütün bunlarla beraber serdedilen mülâhaza ve mütalâaların bâzıları ki, onları biraz sonra tahlil edeceğim, maddi yanlışlıklara dayanıyor. Bir kavram farklılığından ileri gelmiyor, o kadar basit maddi yanlışlıklara dayanıyor. Bu bilgi noksanlığından ileri gelebilir. Tahmin ediyorum ki, günlerdir konuşulmakta olan bu bütçede bilgi noksanını giderecek kadar aydınlatma yapılmıştır. Ama, buna rağmen yine bâzı mütalâalar bilgi noksanına dayanıyor. Bâzı mütalâalar yanlış değerlendirmeye dayanıyor. Bâzı sözcülerin beyanlarında, bizatihi kendi mantıkları içerisinde tenakuzlar var. Aynı sayfanın içerisinde tenakuzlar var, yahut bir sonraki sayfanın içerisinde tenakuzlar var. Tarihî tekâmül, Türkiye'nin nereden başlayıp, nereye geldiği ile Türkiye'nin hedefi birbirine karıştırılıyor ve bunların neticesinde bâzı yanlış hükümlere varılıyor. Bu yanlış hükümlerin de zaman zaman kaziyeyi muhkeme evsafı kazanması için Anayasaya sübjektif, keyfî olarak bağlandığını da görüyoruz. Yani, hüküm budur, bu da Anayasaya bağlıdır, öyle ise bu hüküm Anayasadan kuvvet alır gibi bir bağlantıya da gidildiğini görüyoruz. Bunların sonunda yanlış neticeler çıkıyor. Hemen konuşmamın burasında şunu işaret edeyim; bütün konuşmalar böyledir demek istemiyorum. Bu konuşmaların heyeti umumiyesinde gördüğüm bir hususa işaret etmek istiyorum.

Muhterem senatörler, gayet tabiî ki, muhalefet gruplarından veya bizim fikriyatımızı, icraatımızı, beğenmiyenleri bunun niçin beğenmiyorsunuz veya niçin bizim bütçemizi iyi bulmuyorsunuz şeklinde bir suale muhatap tutamayız, yani, muhalefetin iyi yaptınız demesini bekliyemeyiz. Muhalefetin bizim bütçemize beyaz oy vermesini de bekliyemeyiz. Türkiye'de bunlar alışılmamış şeylerdir. Daha Türk demokrasisi uzun yıllar geçecek, birtakım gelenekleri kazanıncaya kadar, birtakım peşin hükümlerden alışılmış itiyatlardan kurtuluncaya kadar bu uzun yılları, bir tekâmül içinde ve salimen geçirdiğimiz bir gerçek. Bugünkü münakaşların aslında itiraz ettiğimiz, birçok hususları olmasına rağmen gösterdiği manzara budur, yani, her sene münakaşalarımıza bir tekâmül eklemekte ve Parlâmentomuzun çalışmalarına değer katmaktadır. Gayet tabiî ki muhalefetin tenkidlerinde iyi yaptınız denmesini beklemezken, bu münakaşaları daha çerçeveli bir şekilde yapabilmek ve fikir alış - verişi, tenkidden ümidettiğimiz faydaları elde edebilmek için bâzı beyanlarımız olacaktır. İyi yapmadınız denilecektir, denilmesinde bir itirazımız olamaz, ama neden iyi yapmadığımızın mâkul makbul ve mantıkî delilleri ortaya konmalıdır. O zaman mâkul, makbul ve mantıkî deliller karşısında kim hatada ısrar eder? Şayet günün birinde Türkiye'de muhalefet, iktidar diyaloğunu, böyle bir ölçünün içerisine sokabilirsek, Türk demokrasisi hepimizi bahtiyar edecek bir güce kavuşmuş olacaktır.

Muhterem senatörler, burada söylenen sözlerin tarafımızdan çok iyi dinlendiğini, bu sözleri duyduktan sonra, bunların tümü birden yanlıştır gibi bir infiale kapılmadığımızı, her tenkid, her mülâhazanın altında acaba bunda

ne derece haklılık ve tutarlılık var, ne derecede böyle mütalâaların imkân ve kabiliyeti var, tatbikat bakımından diye düşündüğümüzü huzurunuzda ifade etmek isterim. Cayet tabiî ki bu kürsüye gelinip cevaplar verilecektir. Cevap vermediğimiz takdirde de o zaman bu diyaloğun, iktidar - muhalefet diyaloğunun işlemesi mümkün olmaz, ama bu cevapları verirken şu hususu temin etmek isterim ki, abesle iştigal etmiyoruz, müdafaası kabil olmıyan şeylerin müdafaasında değiliz, velevki bu müdafaası kabil olmıyacak şeyler bizim kusurumuz olsa. (A. P. den bravo, sesleri.) Bunların müdafaasında değiliz. Türk Parlâmentosuna atfettiğimiz sonsuz saygının ve Türk Parlâmentosunda gördüğümüz aziz milletimizin tükenmez hayatiyetinin ifadesine olan saygımızın eseri olarak her söylediğinizi inceden inceye tetkika tabi tuttuğumuzdan emin olmanızı isterim.

Muhterem senatörler, münakaşalarımızda bir çerçeve, daha doğrusu çok değişik olmayıp plâtformlar bulabilmek, aynı lisanı konuştuğumuz halde birbirimizin lisanını anlamaz halden çıkmak için işte bâzı temel kavramlarda bir mutabakatin olması lâzımdır. Bu mutabakat yokluğundan dolayı çeşitli mütalâalar serd ediliyor, aslında tenkid edilen icraat değil, tenkid edilen fikir değil, tenkid edilen; siz karma ekonomiyi nasıl anlıyorsunuz, biz karma ekonomiyi nasıl anlıyoruz. Anlayış farklarından tenkidler doğuyor. Siz plânı nasıl anlıyorsunuz, plânlı ekonomiyi nasıl anlıyorsunuz, biz plânlı ekonomiyi nasıl anlıyoruz, bunlardan tenkidler doğuyor. Ümidediyorum ki bu tenkidler dahi bir gün bizim temel kavramlarda, tıpa tıp aynı olmasa bile, birbirimizi anlıyacak bir anlayışa gelmemizi sağlıyacaktır. Bunlarda da büyük bir sakınca görmüyorum. Birçok münakaşalar, tenkidler, Anayasa anlayışından, karma ekonomi anlayışından, plân anlayışından, hukuk Devleti anlayışından ileri geliyor. Bir kısmı da muhalefet olmanın verdiği rahatlıktan, bir de muhalefetin mutlaka her şeyin aksini söylemek gibi bir vazifesinin bulunduğu şeklinde bir sorumluluk duygusu geleceğine sahibolmasından ileri geliyor. Bunları neden söylediğimi biraz sonra arz edeceğim.

Bugünkü yapılan müzakerelerde bütçenin açık mı, denk mi olduğu yine münakaşa edildi. Ümidediyordum, hicolmazsa son günde bu münakaşada bir beraberliğe varmış olmak lâzımdı.

Muhterem senatörler, şurasını gayet açıklıkla ifade edelim: Adalet Partisi siyasi iktidarı 1965 Bütçesine Koalisyon Hükümeti olarak girdiği zamandan bu yana, Yüce Meclislerin huzuruna getirdiği bütçelerde 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, altıncı bütçesinde hepsi dâhil gelirleri şişirme, giderleri artırma gibi bir yola sapmamıştır. Böyle bir şeye ihtiyaç yoktur. Böyle bir şey doğru değildir. Gelirler Devletin eksperleri tarafından mevcut kanunlarımız muvacehesinde tahmin edilmiştir. Maliye Bakanlığı uzmanları tarafından, Plânlama uzmanları tarafından tahmin edilmiştir. Arada farklılık çıktı ise ki, bu iş Maliye Bakanlığının fonksiyonudur, Plânlama sırf bunu ekonominin bir icabı olarak yapar, arada farklılık çıktı ise, Maliye Bakanlığının tahminleri esas alınmıştır. Yüksek Plânlama Kurulu bildiğiniz gibi programa bağlı bütçe tanziminde eksperlerin de iştirak ettiği bir kuruldur. Bu kurullarda «siyasi iktidardan gelirleri bir milyar şişirin, taahhütlerimiz var, giderleri de ona göre ayarlıyalım», şeklinde en ufak bir ikaz veya taleple hiç kimse karşılaşmamıştır.

Bugün ben bütçenin denkliği veya açıklığı münakaşasını yeniden yapacak değilim. Maliye Bakanı arkadaşım, grup sözcüsü arkadaşlarım, bu kürsüden bu münakaşaları yaptılar. Sadece şunu ifade etmek istiyorum; geçen sene getirdiğimiz bütçeyi de aynı samimiyetle getirdik. Geçen seneki bütçe denk mi kapandı? Denk kapanmıyor, herkesin bildiğini sizden niye saklıyalım. Denk kapanacak ümidi ile getirdik. Denk kapansın diye hazırladık. Yani Senatomuza yanlış bilgi verelim, Meclisimize yanlış bilgi verelim, kasti ile gelmedik. Hüsnüniyetle bir bütçe tanzim ettik. Memleketin ihtiyaçlarına, plânına, programına uygun olarak huzurunuza getirdik.

Şimdi neden açık meydana gelir bütçede? 2,5 milyarlık da kısıntı yapılmış olmasına rağmen neden açık meydana gelir? Her halde bunun bir sebebi olması lâzım. Sebep ikidir; bunlardan bir tanesi yanlış tahminler yapmışsınızdır, yani gelişmiyecek tahminler yapmışsınızdır, tahminleriniz objektif değildir. Tahmin yaparken hesap hatası yapmışsınızdır, - eksperler ba-

kımından söylüyorum - . Bunun siyasi bir tarafı yok. Gayrisiyasidir. Bir tanesi de; daha çok masraflar çıkmıştır, daha çok masraflar çıkmıştır.

Muhterem senatörler, 1969 Bütçesinde, size ne olduğunu detayını tekrarlamıyacağım ama, şunu söylediğimi teyit bakımından ifade edeceğim Türkiye'nin bir tütün problemi var. 248 milyon kilo, - yani 2 480 000 000 liralık - tütün bugün ambarlarda. Yeniden 100 milyon kilo daha geliyor. 248 milyon kilo... E, bunun bedelini kim verdi? 1 milyarına yakınını Merkez Bankası vermiştir. Üst tarafı?... Bütçenın, Tekel hasılatı, depodaki tütünü finanse etmek için kullanılmıştır. Tütün orada, Devletin malı, ama tütün yetiştiren çiftçiye şayet Devlet el uzatmazsa, bu takdirde 5 milyona yakın vatandaşımızı mustaribedecek neticeler meydana çıkar. Sonra, ithalâtın bünyesinde bu sene değişiklikler var. Gümrüğü sıfır olan kalemlerde ki, bunların başında gübre geliyor, büyük artış var. 3,700 milyon gübre ithaline gidiyor Türkiye. İthalâtın bünyesinde meydana gelen değişikliklerde gümrük varidatında tahmin ettiğimiz gelirleri sağlamamıştır. Sonra, 1,5 milyara yakın yeniden ödenek vermek mecburiyeti hâsıl olmuştur. E, bütün bunları alt alta koyduğunuz zaman hüsnüniyetimize rağmen memleketin işlerini bırakmamak için huzurunuza 1969 Bütçesi denktir diye gelememişizdir. Ama, o kadar büyük gayret sarf edilmiştir ki tatbikatına, seçim öncesinde dahi msaraflar kısılmıştır, yani bir taraftan vatandaşın karşısına giderken, diğer taraftan kararname çıkarılarak çeşitli masraflarda kısıntı yapılmıştır. Bu bizim iktidar anlayışımızın, Devlet idaresi sorumluluğumuzun işaretidir. (A. P. sıralarından bravo sesleri.)

Yani «Seçim olsun ondan sonra düşünürüz. Şu kadar milyar açık. Biz gelirsek icabını düşünürüz, biz gelmezsek gelen düşünsün» gibi bir zihniyetle hareket edilmemiştir.

Şimdi «1969 Bütçesi madem ki, açıktır, 1970 Bütçesi de açık olacaktır» diye bir hüküm vaz'etmek yanlıştır. Bunun için izah ettim. 1970 Bütçesi yine huzurunuza denk bütçe olarak getiriliyor. Bizim ekonomi politikamızın, maliye politikamızın gereği; seçim beyannamemizde ve Hükümet programımızda vadettiğimiz gibi Türkiye'de iktisadi istikrarı muhafazadır.

Muhterem senatörler, yatırım yapan bir memlekette iktisadi istikrarı muhafazanın ne kadar güç olduğunu defaatle bu kürsüden ifade ettim. Ama şunu herkes kabul etmek mecburiyetindedir ki, ne derseniz deyiniz «ekonomimiz çıkmaza gitti, ve saire...» bunların hepsinin cevabı var, hepsinin cevabı var. Şimdi söyliyeceğim cevaplarını. Şunu herkes kabul etmek mecburiyetindedir ki, Adalet Partisi iktidarı devraldığı 1965 senesinden 1969 senesi sonuna kadar ortalama olarak genel fiyat endeksinde % 4,5 - 5 civarında bir değişme olmuştur her sene. Bunun üstünde bir değişme olmamıştır. Genel fiyat endeksindeki bu değişmenin bir enflâsyona tekabül etmediğini, ekonominin sıhhatsizliğine tekabül etmediğini herkes kabul ediyor. Şayet Türkiye önümüzdeki yıllarda - yine açıklıkla söylüyorum - % 4,5 - 5 gibi bir genel endeksle, değişme ile ekonomisini yürütebilirse büyük başarıdır. % 7 kalkınma hızı, şu kadar milyar yatırım.... Bu seviyede fiyatları tutabilirsek bu büyük başarıdır.

Muhterem senatörler, istikrar politikamızın anahatlarını bütçe teşkil ediyor. Biz açık finansmanına gitmeyi göze alarak gelmiyoruz huzurunuza. Biz kaynaklarımızı en iyi şekilde tahmin ederek yeni kaynaklar arıyarak, yeni kaynaklar bularak huuzrunuza geliyoruz ve diyoruz ki, yeni ihtiyaçlar, bizim de bugünden tahmin edemediğimiz ihtiyaçlar çıkmadığı takdirde, bizim bugünden tahmin edemediğimiz gelişmeler meydana gelmediği takdirde bu bütçe denktir.

Binaenaleyh huzurunuza sadece Meclislerin önüne denk bir bütçe ile çıktık diye değil, ekonomik istikrarın temelinin daha uzun yıllar Türkiye'de denk bütçeye bağlı olduğunu bilerek ve ekonomik istikrara atfettiğimiz önemi ve siyasi felsefemizin icabı olan ekonomik istikrarı muhafazayı düşünerek geliyoruz.

Muhterem senatörler, gelişmiş memleketlerde bütçe açığı belki ekonomik istikrara büyük tesir icra etmez. Ama Türkiye ekonomisinde henüz ekonomistlerin takeoff sınırı dedikleri sınıra yaklaşamamış, 500 dolâr millî gelir seviyesinin altında bulunan bir ekonomide denk bütçe politikası istikrarın en mühim şartıdır. Çünkü harcamaların büyük bir kısmı Devlet eli ile yapılmaktadır. Bu harcamaların gelirden

fazla, gider şeklinde ortaya çıkması enflâsyonist baskıları doğurur.

Binaenaleyh kendi kendimizi muvaffak kılmak için, memleketimize daha iyi hizmet etmenin şartının bu olduğunu bilerek, denk bütçe ile huuzrunuzdayız.

Bir tâbiri daha izah etmek isterim; bu bütçe bir derlenme toparlanma bütçesidir, dedik. Bu tarif çok yanlış anlaşılmıştır. Münakaşalardan öyle görüyoruz. İçerde, dışarda yani Parlâmento içinde, Parlâmento dışında. «E, demek ki, dağıttılar ki toparlıyorlar» gibi bir yanlış mânaya meselenin çekildiğini görüyoruz. Toparlanmayı şu mânada kullanmışızdır; 1970 İkinci Beş Yıllık Plânın üçüncü yılıdır. Aynı zamanda Üçüncü Beş Yıllık Plânın hazırlıklarının yapılmasına başlanacağı yıldır. Binaenaleyh 1970 yılında bir kıymetlendirme yapalım. 7 - 8 senelik plânlı devrede Türkiye ne elde etmiştir? Ortaya koyduğu hedefler doğru mudur? Türkiye'deki gelişmeler, yani iktisat politikasının yan tesirleri olarak meydana gelen gelişmeler bir revizyonu icabettiriyor mu? Ekonomimize sıhhat vermek için almış bulunduğumuz tedbirlerde bir revizyon lâzım mı? Bütün bunları düşünerek 1970 yılına bir toparlanma yılı dedik. Esasen rasyonalizasyonu, yani Devlet idaresine müessiriyeti, Devlet idaresine ıslahatçılığı hedef olarak ortaya koymuş bulunan siyasi iktidarın, gayet tabiî ki, ikinci bir iktidar döneminin başında hazırladığı bütçeye bu karakteri vermesi lâzımdır. Şimdi ne yaptık? 1970 in ihtiyaçları ne olacaktır, 1975 in ihtiyaçları ne olacaktır? Bugün gelişen ihtiyaçlara göre acaba çeşitli istihsal dallarında aldığımız hedefler küçük mü gelecektir? Evvelâ şurasını söyliyeyim; henüz 1970 te biz plânın bâzı hedeflerinin üstüne çıktık, istihlâkte.

Bugün, 1970 te demir - çelik istihlâkinde plânın son yılındaki istihlâk rakamlarına geldik, derlenme, toparlanma bu mânada anlaşılmalıdır. Yani 5 yıllık bir plân yapıp, bunu hiç değerlendirmeden bir nashı katı şeklinde bunu yürütmek yerine zaman, zaman dönüp bir arkaya bakmak, bir öne bakmanın, buna göre bir değerlendirme yapmanın zarureti aşikârdır. Bu bir akılcı iştir, gayrisiyasi bir iştir. Ama akılcı bir iştir.

Huzurunuzda bir hususu daha arz etmek istiyorum : Bütçe, Devletin tüm kaynaklarını temsil etmez. Daha doğrusu Devletin kullanabileceği tüm kaynakları içine almaz. Devletin çeşitli teşvik politikaları ile veya kontrolu altında bulunan çeşitli kredi politikaları ile kalkınmaya istediği istikameti vermekte bütçenin dışında değerli kaynakları vardır. Ne vardır? Bugün 28 900 000 000 bütçeye ilâveten Devletin elinde tarım kalkınması için istikamet verebileceği 10 milyar liralık Ziraat Bankası kredisi vardır. Konut meselesinde 2,5 - 3 milyar liralık Emlâk Bankası kredisi vardır. Esnafa el uzatma bakımından 2,5 - 3 milyar liralık esnaf kredisi imkânları vardır. 1970 bütçesi ile ve programı ile beraber, toparlanma yaparken, Devlitin tüm kaynaklarının İkinci Beş Yıllık Plân istikametine yöneltilmesine de büyük önem atfetmişizdir. Huzurunuza getirdiğimiz sadece iktidarın kalkınmaya vermiş olduğu istikamete kaynaklardan birini, en mühimmini teşkil eder, bu gerçek. Ama buna ilâveten, şayet kredi plotikanızı, yani Devletin kontrol etme imkânında olduğu kredi politikanızı kendi başına bırakırsanız istediğiniz şekilde ekonominin gelişmesi, memleketin ihtiyacı olmıyan malların üretilmesi, ihtiyacı olan mallardan memleketin yoksun kalması gibi veya muayyen dallarda çokluk, muayyen dallarda yokluk gibi hâdiselerle karşı karşıya kalınır. Onun içindir ki, derlenme, toparlanma yılı derken; Devletin tüm kaynaklarını, ki Devletin diğer kaynakları da vardır, onları zikretmiyorum, Devletin tüm kaynaklarını hepsini birden kalkınma istikametine sevk etmenin ısrarlı ve itinalı tutumu içinde olduk.

Muhterem senatörler, bize yöneltilmiş olan tenkidlerin menşeini Türkiye'nin fukaralığı teşkil ediyor. Aslında Türkiye fukara bir memleket olmasa, bu çeşit tenkidler değil de başka çeşit tenkidler ortaya konur. Ama zannediyorum ki, daha evvelki yıllarda da bunun münakaşasını yaptık, Türkiye'nin fukara olduğunu inkâr eden yok. Mesele bu fukaralığa nasıl çare bulacağız? Türk vatandaşını refaha nasıl kavuşturacağız? Anayasa yaptık, Anayasa bir temel nizamı getiriyor. Anayasa bir kalkınm reçetesi değildir, Anyasa bir plân değildir, Anayasa bir program değildir, Anayasa bir bütçe değildir, Anayasa beraberinde malî kaynakları getiren bir yasa değildir. Anayasa kalkınma için prensip getiriyor. Kalkınmayı

nasıl yapacaksınız? Evet, Anayasanın 35 nci maddesinden 52 nci maddesinin sonuna kadar, Türk vatandaşına insanca yaşama hkkı getiriliyor. Bu Anayasada getirilmese bile bugünkü çağın Devletinde, çağın Devletinin vazifesi bu. Çağın Devleti bir miktar siyasi, daha çok sosyal ve iktisadi karaktere bürünmüştür bugün. Ama, aynı Anayasa 53 ncü maddesi ile bunu nasıl yapacağınızı da söylüyor. Diyorsunuz ki, şunu neden yapmıyorsunuz, şunu neden yapmıyorsunuz, şunu dene yapmıyorsunuz?

Sayın senatörler, işte 28 900 000 000 luk bütçe. Muhalefet gruplarımız bunda şu kadar milyar açık bulur, bulmaz. Bunun muayyen bir kısmı muayyen kanunlarla yeni gelir kaynakları olarak tedarik edilecek. 2 200 000 000 yeni gelir kaynaklarına ihtiyacımız olacak. Bunun 200 milyonu votka ve rakıya yapılan zamdan çıkarılmıştır. 2 milyar lira paraya daha ihtiyacımız vardır. Şimdi diyorsunuz ki, vergi almayın. Bakınız hepsini izah edeceğim. Ben huzurunuzda gayet hüsnüniyetle meseleleri izaha çalışıyorum. Siz demiyorsunuz da diyenler oluyor «vergi almayın.» Rakıya ve votkaya yapılan zam dahi büyük istismar konusu oldu. Her şeye zam yapılıyor seri halde... Her sene bu vakit geldiği zaman, yani bu bütçe zamanında bir taraftan çeşitli ekonomistler, muhalefet bizi sıkıştırır; niçin daha fazla kaynak yaratmıyorsunuz, niçin daha fazla vergi almıyorsunuz diye bizi sıkıştırırlar. Ama vergi istikâmetine gidildiği vakit memleket pahalılaşıyor, her şeye zam geldi gibi bir kampanya da açılır.

Şimdi bâzı şeylerde bir dengeye kavuşmaya mecburuz. Şimdi biz vergi alınmasın demiyoruz, ama vergi oradan alınmasın. E, söyleyin nereden alalım vergiyi?

HALİL GORAL (Aydın) — Vergi reformu ile.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi onların hepsine geleceğim. Reform sözünün altında para yatmaz. Para getirmez size o, birtakım paraları da götürür. (A. P. sıralarından gülüşmeler ve alkışlar)

Eğer mesele o kadar kolay olsa biz ne diye vergi alacağız diye kötü kişi olalım? Bir kanun getiririz, adına reform kanunu deriz, bir ucundan da para çıkar, böyle bir durum yok ki. (A. P. sıralarından alkışlar) (C. H. P. sıralarından vasıtasız vergiler, diğer vergiler sesleri)

Muhterem senatörler, vasıtalı, vasıtasız münakaşasına da geleceğim. Benim maksadım kimseyi incitmek değil. Ben yapmış bulunduğunuz münakaşalara, müzakerelere bir aydınlık, kendi zaviyemizden bir aydınlık ilâve etmek istiyorum. Bunu da yaparken bütün gönlümüz ve bütün iyi niyetimizle yapmaya çalışıyorum. Şimdi 2 200 000 000 milyon lira paraya ihtiyacımız var. Efendim bunu tarımdan alın, 35 milyar tarım geliri var. Bundan vergi alın!, Altında da şikâyet ediyorsunuz, 24 milyon Türk köylüsü ilkel vaziyette yaşıyor... Şimdi tutarsızlıklar şurada; 35 milyar tarım geliri Türkiye'nin tarımdan elde ettiği tüm gelirdir, yani sizin tâbirinizle ağaların cebine giren para değildir, 24 milyon Türk köylüsünün elde ettiği paradır bu 35 milyar. Bundan vergi alın, ondan sonra da gelip diyorsunuz ki, sosyal adalet olsun, refahı tabana yayın. Şimdi gelin bir anlaşmaya varalım, T. C. nin vergi sistemi modern vergi sistemlerinden biridir. Bunu söylüyorum, biz henüz buna çok mühim şeyler ilâve etmedik. Yani T. C. nin Başbakanı olarak söylüyorum, modern vergi sistemlerinden biridir. Müterakki vergi, gelir vergisi esas alınmış. Tarım vergilendirilmiş. Nereye kadar? Bir ailenin geçinme sınırına kadar. Bugün 900 milyar dolârı aşan millî gelir içerisinde Birleşik Amerika ve Batının diğer ileri ülkeleri dahi tarımdan Devlet gelirlerinin ancak % 5 ini alabiliyorlar. Tarımda mühim olan mesele istihsaldir. Aç bırakmıyacaksınız halkınızı. Satacak şey çıkaracaksınız. Eğer istihsali öldürücü bir politika takip ederseniz, böyle bir tarım vergi politikası takibederseniz, bu altın yumurtlıyan tavuğu, kesmekten ibarettir.

Kaldı ki, tarım vergisi de Türkiye'de şu kadar ağaca, şu kadar dönüm araziye ve şu kadar hayvana kadar konmuştur. Biz bunu, da tetkik ettik, bu sınırları biz koymadık, bu sınırları 1961 - 1965 devreleri arasındaki hükümetler koymuştur. Bu sınırları daha aşağıya indirdiğiniz takdirde işte refahın tabana yayılması ilkesi ile çelişirsiniz.

Yani yeniden bir aşar devrine, yeniden bir toprak mahsülleri vergisi devrine, yeniden Türk köylüsünün ne kaldırdın demeden, bu sa-

na yeter mi, yetmez mi demeden birtakım malını elinden alıp götürme devrine giriyorsunuz ki, bu söylediğinizle yaptığınızın çeliştiği mânasına gelir. (A. P. sıralarından bravo sesleri alkışlar)

Büyük çiftçi, büyük çiftçi.... Türkiye'de ve başka memleketlerde tarım vergiye tabi tutulmuş ise endüstride, ticarette ve diğer sahalardaki kazançların vergi ziyamı önlemek içindir, yani o saha vergisiz kalırsa o sahaya başka sahalarda yapılan kazançlar aktarılır, nasıl olsa oradan vergi alınmıyor diye. Türkiye tarımdan bugünkü haliyle 300 - 400 milyon liranın üstünde vergi toplıyamaz ve bu da her sene tatminkâr bir şekilde gelişiyor. Başladığı güne nazaran, 25 milyon liradan başlayıp, bugün bu hedefin hemen hemen yarısına yaklaşmıştır. Binaenaleyh, alabileceğiniz 100 - 150 milyon lira dahadır. Verginin kendi bünyesi içinde bunu almaya çalışıyorsunuz zaten. Bundan sonra yapacağınız iş daha da açıkça ifade ediyorum, Türk köylüsünün pantalonundaki yamayı kurtaralım derken yeni yamalar ilâve etmek olur. Tarımda falatn büyük kaynak yok. Zaten % 70 i tarımla uğraşan bir memleketin (ki bu rakam değişik rakamlara göre 65 - 70 arasında değişik bu rakam, tarımla uğraşan bir memleketin) Devleti yüksek vergilerle falan beslemesi mümkün değil.

Barınma sınırında yaşıyor. Büyük çiftçi diyorsunuz gidin bugün Güney - Doğu'daki büyük çiftçiye ne vaziyettedir? Üç senede bir defa mahsul alıyor. Ektiği başağa geldiği zaman sam yeline çarptırdı, çiftçilik!.. Sayın senatörler ben size çiftçilik dersi verecek değilim ama, bu çiftçilik işi öyle göründüğü gibi parlak bir iş değildir, çiftçilikten zengin olunmaz, bu mümkün değildir. Kimse çiftçilikle zengin olmaz. Türkiye'de borçsuz çiftçi de pek azdır. Hele bugün burada tenkidlerini yaptınız, dediniz ki, «tarım sahasından istediğimiz kadar netice alamıyoruz.» Tarım sahasında % 4,1 olarak plân kalkınma hızı koymuş. Bu % 1 i geçmiyor. Bu doğrudur, yani Türkiye'nin tarım sahasına, senede 20 000 traktör (biz iktidara geldiğimiz günden beri de olanı söylüyorum) biz Türkiye'nin 1965 teki traktör sayısına bir o kadar daha traktör ilâve ettik. 60 000 ton gübreden, 3 milyon 700 bin ton gübreye, ilâca, tohuma her şeye gittik. Pamuk da geçen dört, beş senenin farkı şudur : 400 bin tondan 600 bin tona çıktık. Ama buğdayda başarılı değiliz, yani size her şeyi tozpembe göstermenin mânası ne? Bakınız bu sene ne tahmin ediyorduk? Biz buğday tahminlerini Toprak Mahsulleri Ofisinin hakiki alımlarına göre değerlendiririz. Çünkü bu tahminler çiftçi bakar tarlaya henüz harmana götürmeden, - o çok zevkli bir iştir - çünkü çamurda ekmiştir, yağmur beklemiştir, kar yağmıştır, soğuktan korkmuştur, meydana gelince bakar, daima vereceğinin daha üstünde bir şey tahmin eder. Bu bir hayat tarzıdır. Çiftçilik, bir yaşama tarzıdır. Biz harmandan ne çıkıyor ona bakarız, yani sapla tane ayrıldığı zaman ne çıkıyor ona bakarız. Bunun en iyi misali Toprak Mahsulleri Ofisi depolarının önüne gelir. Biz Devlet olarak TMO. nin depolarında 1 milyon ton, (900 bin tonla, 1 milyon ton) buğday bulundurmaya mecburuz, memlekette bir ekmek sıkıntısı olmasın diye, gerek ordunun ihtiyacı için, gerek büyük şehirlerin ihtiyacı için, gerek buğday mahsulünün olmadığı bölgelerin ihtiyacı için. Türkiye'de bugün standart hale gelmiştir, tabiî bu zamanla artar. Bu sene TMO fevkalâde güzel tahmin yapar, 1 100 000 ton buğday satınalabileceğini ortaya koydu. Buna göre para ayırdık. Mevsim sonunda satınaldığı mahsul 550 bin tondur. Orta - Anadolu'da Konya, Eskişehir, Ankara üçgeninde ve Güney - Doğu Anadolu'da, - ki Türkiye'nin iki tane buğday ambarıdır - bu büyük ovalarımızda maalesef mahsul fevkalâde iyi gelişmiş, başağa yatmış olmasına rağmen, bir sıcak rüzgâr mahsulü harabetti. E, şimdi efendim bunu iklim şartlarına yormıyalım. Çiftçilikte çok risk vardır. Hattâ o çok güzel yağmur almasına rağmen, Türkiye'nin geçen sene fevkalâde iyi yağmur almasına rağmen, 850 bin ton buğday ithal ettik. Şayet bu buğdayı ithal etmeseydik Türkiye'de bugün ambarlarımızda bir avuç ekmeklik buğdayımız yoktu.

Türk tarımına ileri bir hamle vermenin, bütün tedbirlerini aldık. Bunun gün meselesi olmadığını, zor bir iş bulunduğunu, 4 milyon ailenin toprak üzerinde çalıştığını, bunun 4 milyon fabrika demek olduğunu, eğitim sistemini, diğer sistemleri, her şeyi, Türk köylüsünün çok iyi kabul etmiş olmasına rağmen bu işin zor bir iş olduğunu, hep beraber kabul etmeye mecburuz. Ayrıca yurdun çeşitli bölgelerindeki iklim şartları. Bir bölgede gayet iyi iklim şartlarının

sürdüğü bir yıl oluyor, diğer bir bölgemizde gayet kötü iklim şartları hüküm sürüyor. Bunların verdiği birtakım sıkıntıları zannetmiyorum ki hükümetlerin üstüne yıkmak mümkün olsun. Şurasını da ifade edeyim; tarımı endüstri haline getirebilmiş memleketler, çok uzun seneler bu meseleyle uğraşmışlardır. Bugün Birleşik Amerika nüfusunun % 8 i, Holânda nüfusunun % 10 u, İsrail nüfusunun % 10 u tarımla uğraşıyor. Memleketlerini besliyecek kadar gıda maddesini çıkardıktan sonra sürplü ambarlarını açtıkları takdirde bütün dünya piyasalarını her malda iflâs ettirecek kadar mal çıkarıyorlar. Bugün Almanya Hindistan'a kilosu bir marktan tereyağı satıyor. Kilosu bir marktan... Tarım meselesi muhterem senatörler, bir bünyevi mesele ve % 70 i toprakta kalarak Türkiye'yi bir yere getürmemiz mümkün değil. Nüfusumuzun büyük bir kısmının ihtiyacını topraktan alacağız. Ekilen sahalar daha büyüyecek. Bugün bir traktör için 600 dönümden aşağı toprak işlemeyi Batı gayri iktisadi buluyor. 100 dönüme bir traktör.. Bu gayri iktisadi. 600 dönümden aşağısını dahi gayri iktisadi buluyor. Şimdi bunu şunun için söylüyorum; meselenin kökü var. Meselenin kökünde şunlar var: Bugün 52 - 58 kuruştan Türk limanına teslimi Fransa'dan, Almanya'dan, İtalya'dan, Birleşik Amerika'dan, buğday almak mümkün. Ben bunu satma durumunda olduğum zaman 90 kuruşa, 88 kuruşa alıp, 58 kuruşa satarsam, her kilo buğdayda 40 kuruş zarar edersem nereye varır? Yani bunları söylemek gayet kolay. Bunu umumi denge içinde düşüneceğiz. Bunların hepsi kaynak. Mesele buğdayın kilosunu 2 liraya getirmek değil. Mesele bir dönüm tarladan 80 - 120 kilo buğday yerine 300 - 400 kilo buğday almak. Eğer bu yola adapte edemezsek, biz yarın sürplü'nün altında boğuluruz. Yani o günler gelse fazla mahsül çıkarabilsek; tabiî o çok büyük bahtiyarlık olur, ama fiyat politikasını doğru yürütmediğimiz takdirde onun altında boğuluruz bu defa. Kaldı ki, bugün Türkiye dünya piyasalarında 52 kuruş olan buğdaya sırf Türk köylüsünü bir miktar refaha kavuşturmuş olmak için 83 kuruş gibi bir parayı veriyor.

Muhterem senatörler, 28 900 000 000 lık bütçe. Gönül isterdi ki, tenkidler şunu neden yapmadınız, bunu neden yapmadınız, bunu neden yapmadınız şeklinde yapılmasın da, şuradan alalım, buraya verelim, buradan alalım, buraya verelim gibi, böyle temenniler şeklinde yapılsın. Yani münakaşayı şu noktaya getirmek istiyorum:

Muhterem senatörler, plânlı devrede modern Türkiye'nin, zannediyorum ki bâzı prensipleri doğru olarak uyguladığı gerçeği ile karşı karşıyasın. Anayasamıza yazmışız. Ne yazmışız? Anayasamıza Türk Vatandaşını insanca yaşatmanın Devletin görevleri arasında bulunduğunu yazmışız. Altına ne yazmışız? Bunu Devletin ve memleketin imkânları nisbetinde yapacağını yazmışız. Daha ne yazmışız? Demişiz ki; bütün bu işler, bir plân yapılır, bu plâna göre yürütülür. Bunu da yazmışız. Bir plân yapmışız, tatbik etmiş bitirmişiz. İkincisini yapmışız, huzurunuza gelmişiz, gözden geçirmişsiniz, tetkik etmişsiniz, münakaşalarınızı, mütalâalarınızı esirgememişsiniz 119,5 milyar Türkiye'nin önümüzdeki 5 yılda geliri olacaktır. Bu 119,5 milyarın dağılışı şöyledir : 25 milyar sanayie, 16,5 milyar tarıma, 12 milyar endüstriye, 16 milyar enerjiye, 16 milyar ulaştırmaya. Tadadetmişiz, şu kadar eğitime, şu kadar cari masraflara... Altını çizmişiz. Şimdi huzurunuza getirdiğimiz bütçe 8 ay, 9 ay bir hazırlıktan sonra yapılmıştır. Yani 30 Kasım sabahı ki, 30 Kasımda bütçe vermeye mecburuz, aklımıza gelen şeyler alt alta konarak getirilmiş. Bu bir bütünün parçası. Hangi bütünün? Birinci Beş Yıllık Plânın projeksiyonları içinde İkinci Beş Yıllık Plân genel projeksiyonları. İkinci Beş Yıllık Plânın içinde, İkinci Beş Yıllık Plânın 3 ncü yıl dilimi. Başka? Hükümet programı. İntıbaklar sağlanmış. Uzun, uzun uğraşılmış bu intıbakları sağlamak için. Yani plân dilimine olan intıbakını, Hükümet programına olan intıbakını ki, genellikle Hükümet programı birçok meselelerde plânla intıbak halindedir. Çünkü plânı biz yaptık. Hükümet programını, seçim beyannamesini hazırlarken milletimize olmıyacak şeyleri söylemedik. Memleketin imkânları dâhilinde neler yapılabilirse onları söyledik. Bunu doğru bulduk. Bunun içinde geliyor. Şimdi dönüp dolaşıp aynı noktaya geliyorum. Şunu yapmadınız, bunu yapmadınız, demenizi tenkid etmiyorum, ama buyrun siz yapın dendiği zaman ne yapacağınızı merak edi-

yorum. İşte bu kadar para. Şu kadar eğitime gidecek, bu kadar savunmaya gidecek, bu kadar Devletin memurlarına gidecek, şu kadarı da yatırıma kalıyor. Mesele, münakaşa, bu bölünmenin üzerinde yapılmalı diyorum. Yani «bu bütçe 28 900 000 000 daha fazla olabilir» diyen varsa onu söylemelidir. Bunu demek durumu yok ise, e! bu, bu kadar olur. Bundan fazla olmaz. E, bu nasıl kullanılsın? Onu söylemelidir. Mamafih ümidediyorum ki, gelecek seneki bütçe tenkidlerinde, münakaşayı belki bu istikamete çekmek imkânlarını buluruz. Bugünkü bütçe tenkidleri içersinde öğretmen meselesinden, gençlik meselesine kadar, kanunların tatbik şeklinden, iktisadi proleter felsefeye kadar, hemen hemen söylenmemiş hiçbir şey kalmadı. Şayanı takdirdir ki, 2,5 saatin içersinde Türkiye'nin bütün meseleleri dile getirilmiştir. Benim bunları cevaplandırmam için huzurunuzda yarın akşama kadar konuşmam lâzım. Ama merak buyurmayınız, sizi o kadar uzun saatler sıkmıyacağım. Bunu şunun için söylüyorum; bâzı ananoktalara temas edeceğim. Bunların dışında kalan hususlar olursa kaale almadığım veya bunları kabullendiğim mânası çıkmasın. Sadece zamanın ölçüsü içersinde ve günlerdir bütçe dinliyen bir muhterem heyetin önünde tahammül gücünüzü aşmıyacak bir ölçü içersinde konuşmak istiyorum.

Şimdi bütün bu mülâhazalardan sonra konuşmamın başında da ifade ettim, furaka bir memleketin çocukları olmanın azabı içindeyiz. çırpınmalarımız hep budur. Bununla da kalmıyor. Bizim güzel ülkemizin çoğrafyadan gelen sıkıntıları var. Orman bölgesinin problemleri ayrı, dağ bölgesinin problemleri ayrı, ova bölgesinin problemleri ayrı, sâhil bölgesinin problemleri ayrı, nehir yataklarının, zengin vâdilerimizin, problemleri ayrı, hepsi ayrı ve onun üstünde yaşıyan halkımıza bahşettiği imkânları farklı. İklim bakımından düzensizlikler var ve o bizim elimizde değil. Topoğrafya ve iklimin getirdiği düzensizlikler bizim elimizde değil. Bizim arzumuza göre değil onlar. Ama bunların bir memleketi varlıklı yapmakta veya bir memleketi fakir yapmakta büyük önemleri var. Tarihî seyri var. Bir imparatorluktan buraya tasfiye edilip gelmişiz. 13 milyondan başlamışız, 35 milyona gelmişiz, 1985 yılında 50 milyonuz. Ve bugün 35 milyon Türk vatandaşının 14 yaşından küçüklerinin miktarı, % 44 dür. Binaenaleyh her aile üstünde ağır bir yükü, genç bir milletin yarını için büyük teminat olan bir yükü taşımak mecburiyetinde ve bu Batı memleketlerinde % 25 civarında. Bununla da kalmıyoruz. Bugün 10 binden aşağı nüfuslu yerlerimizde yaşıyan vatandaşlarımızın nisbeti % 65. 40 bin köy obası, divanı, mahallesi, mezrasiyle 65 - 70 bin ünite Türkiye'nin çeşitli yerlerine dağılmış. O kadar dağılmış ki; Kara Denizimizin dağlık mıntakasında iskân şekli tek eve inmiş. Başka bir bölgemizde 3 - 4 evden müteşekkil mezralar teşekkül etmiş, bunların hepsine medeni hizmetler götüreceksiniz. Bunlar kolay şeyler değil. Ve biraz sonra da nazarı dikkatinizi çekeceğim refahın âdil dağılımı, gelirin âdil dağılımı, bunda da bir noktaya varmamız lâzım. Bir anlaşmaya varmamız lâzım. Gelirin âdil dağılımından ne kasd ediyorsunuz? Şayet ben meseleyi sırf münakaşanın seyri bakımından bir modelin içine oturtacağım, şayet herkes kazandığını bir keseye koysun, bu kesenin içinden herkese eşit bir dağılım yapalım derseniz bu mümkün değil. Bu eşitlik değil. Bu eşitsizlik. Niçin? E, herkes sayinin karşılığını alacak, herkes sayinin karşılığını alacak.

Âdil gelir dağılımı; âdil gelir dağılımı, daha doğrusu gelirin refah devletini meydana getirecek şekilde dağılımından bizim anlayışımız: Her Türk vatandaşının çocuğunu okutabilmesi, doktor bulabilmesi, ilâç bulabilmesi, iyi kötü başını sokacak bir yuvasının olması, kaynıyan tenceresine, akşam olduğu vakit sofrasına çocuklarına koyacak yiyeceği bulunması, giyeceği bulunması. Buradan başlar ve asgari olarak bunu sağlamalıyız. Bunun üstünde daha çok ne sağlıyabilirsek onu da sağlıyalım, ama bu nasıl olacak? İşte buraya geliyoruz. Burada da anlaşmamız lâzım, yani şunda da anlaşmamız lâzım; bir memlekette gelir nasıl dağılırsa iyidir?. İngiltere'ye bakarak, Holanda'ya bakarak, Almanya'ya bakarak, Fransa'ya bakarak gelir dağılımı rakamlarını bizim memleket için mukayese olarak kullanamayız. Kaldı ki; o memleketlerde de çok iyi değildir. E, gelir dağılımından maksadımız; refahı tabana yayalım diyoruz. Bunun yolları ne? Biz bunun yollarını serd etmişiz, ortaya koymuşuz yollarını. Biz diyoruz ki, müterakki vergi sistemi var-

sa, yani çok kazanan çok vergi verecek, vergi verme gücü olmıyandan vergi alınmıyacak, bir memlekette grev hakkı, toplu sözleşme hakkı varsa, bunlar iki tane büyük müessesedir ki, gelirin âdil dağılımında vasıtalardır, bundan ibaret değildir, şimdi gelirin âdil dağılımı için ne olacak? Çalışan işçi istismar edilemiyecek, emeğinin karşılığını alacak. Hattâ artan prodüktivite nisbetinde daha çok gelir sağlıyacak. Sağlıyamadığı takdirde grev yapma hakkı var. Her iki senede bir oturup toplu sözleşme yapma hakkı var. Bu suretle çalışan, yani bir fabrikada, bir müessesede, bir yerde çalışan devlet memurlarının dışındaki Türk vatandaşı bir teminata kavuşmuştur. Tabiî ki burada şunu hemen ifade edeyim; Güney Amerika memleketlerinde olduğu gibi toplu sözleşme meselesi müesseseleri, batıran, fahiş talepler haline gelirse ve prodüktivite sınırlarını aşan fahiş talepler haline gelirse hiç endişe etmeyin enflâsyondan kaçamazsınız. Yani bu teminat müessesesinin iyi kullanılması lâzım geldiğine işaret etmek istiyorum.

İşçi hakkı?.. Evet. Refahı tabana yaymayı gaye edinmiş hükümetlerin karakteri bir sosyal devlet olan idarelerin, işçi hakkını müdafaa etmemesi mümkün değil. Yalnız devlet herkese karşı âdil olacak. İşçi hakkını müdafaa ederken memleketin umumi ekonomisini ve başkalarının haklarını da kollamaya mecbursunuz.

Şimdi memur ve müstahdemine ne verecek devlet? Devlet memur ve müstahdemini ne kadar iyi besleme imkânlarını bulursa o kadar akıllılık olur. Niye?.. Ona göre randıman alır, başarısı ona bağlıdır. Bu durumda devletin memur ve müstahdemini ezmesi gibi bir durum düşünülemez.

Sonra geliyoruz köylü, esnaf ve diğer çalışan zümrelere. Türk köylüsüne yetiştirdiği mahsülü daha çok yetiştirmesi, daha iyi kalitede yetiştirmesi, daha iyi pazarlar bulup satması bakımından plân ve programlar güzel tedbirler getirmiştir. Bununla kalmıyor, Türk köyüne medeni hizmetleri götürme bakımından plân ve programlar, fevkalâde cesur tedbirler getirmiştir.

C. H. P. nin sayın sözcüsü, - eğer yanlış anlamadıysam - «Hükümet Başkanının gelip bütçenin başında, geçen seneki parayla ne yaptığını, bu seneki parayla ne yapacağını anlatması lâzımdır» diye ifade ettiler. Ben zannediyordum ki bütçenin son gününde, bu bütün muhterem heyet tarafından anlaşılmıştır. Çünkü buraya Maliye Bakanı geliyor, geçen seneki parayla ne yapmıştır, bu seneki parayla ne yapacaktır, - Hükümet - bunu anlatıyor. Her Bakan geliyor kendi içerisinde geçen seneki parayla ne yapılmıştır, önümüzdeki sene ne yapılacaktır, bunları anlatıyor benim bildiğim yanlış anlamadıysam sayın sözcünün ifadesini. Ama arzu bu ise bundan da imtina etmeyiz, bundan büyük zevk duyarız.

Şimdi ben geçen seneki parayla ne yaptık, bu seneki parayla ne yapacağız, bunun uzun uzun tafsilâtını vermiyeceğim. Esasen Türkiye'de bütün bu işler belgeye bağlanmış, yani huzurunuza gelirken sadece fasıllardan ibaret, kalın bir kitapla gelmiyoruz, bir de 10 Aralık 1969 tarihinde Resmî Gazetede neşredilmiş bir Devlet programiyle, Hükümet Programiyle geliyoruz, yani 1969 - 1970 yılında ne yapacağız, zannediyorum ki bunun içinde gayet mufassal bilgiler mevcuttur.

Şimdi değerli sözcülerin işaret ettikleri hususlara değineceğim vaktin müsaadesi nisbetinde.

C. H. P. nin sayın sözcüsünün konuşmalarında tenakuzlar var, yanlışlar da var. Çünkü konuşmamın başında söyledim, bu tenakuzlardan birkaç tanesine dokunmak istiyorum.

Sayın sözcü yazılı metnin 7 nci sayfasında «Varlıklı, varlığının gönül rahatını duyamadığı ve yarınından emin olamadığı için huzurunu yitirmiştir» diyor. Yine aynı sayfada diyor ki: «Yapılan bir eleştiriye göre Türkiye'de üç milyon insan pamuk tarlalarından günlük nafakasını güçlükle çıkarıyor. Fakat bu pamukları alıp satmakta birleşen 117 kişinin her biri yılda 3,5 milyon lira kazanmakta.»

Altında «tütünleri satan 91 kişi senede 2,5 milyon kazanmakta». 6 ncı sayfada «öyleyse bu memlekette kalkınmadan ve artan millî gelirden arslan payını kimler alıyor?» diye soruyor.

Şimdi bunları, bu tenkidleri, yahut da bu şekilde mütalâaları ilk defa duyuyor değiliz. Bunları duyduk. Yalnız bunlardan «varlıklı, varlığının gönül rahatlığını duyamadığı ve ya-

rınından emin olmadığı için huzurunu yitirmiştir.» deniyor. Bu huzur yitirmeyi bizde değil kendilerinde aramaları lâzım gelir. Çünkü altında, «Sen pamuk tüccarı şu kadar kazanıyorsun, sen tütün tüccarı bu kadar kazanıyorsun,» deniyor, altında da «Kalkınmanın arslan payını varlıklı adam alıyor.» deniyor. Bunlar çelişen şeylerdir.

HALİL GORAL (Aydın) — Gayrimeşru kazanan...

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Gayrimeşru kazandığını nerden biliyorsunuz?

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — 91 tüccar 2,5 milyon kazanıyor, artık meydanda.

BAŞKAN — Lûtfen efendim, müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Politikaçıların, bu kürsülerden kendilerini savunma imkânı bulunmıyan birtakım adamları, itham etmeleri, hak mücadelesi vermek mecburiyetinde olan politikacılar için doğru değildir. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri) Herkesi müdafaa etmekle mükellefsiniz, her Türk vatandaşını müdafaa etmekle mükellefsiniz. Şimdi gelin anlaşalım. Bakınız bir tenakuzunuz nerde: Türk Anayasası karma ekonomiyi kabul etmiş mi?.. Etmiş. Bunun içinde ticaret serbest mi?.. Evet. Ticaret yapan herkese hırsız derseniz..

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Ne münasebet, hâşa. Biz öyle bir şey söylemedik. (C. H. P. sıralarından «Yok öyle şey» sesleri)

BAŞKAN — Lûtfen efendim... Lûtfen.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Tamamen... Bakınız okuyorum dedikleri budur beyler; servet düşmanlığı içinde bulunursanız Türk vatandaşının, varlığı olan Türk vatandaşının huzursuzluk içinde bulunduğunun günahını Hükümetin üstüne yıkamazsınız. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri' Yapılan bu. Öyle ise bu memlekette kalkınmadan ve artan millî gelirden arslan payını kimler alıyor? İzah ediyorsunuz, diyorsunuz ki tüccar alıyor, tüccar alıyor. Karma..

RIZA IŞITAN (Samsun) — 200 kişi alıyor.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bunu çoğaltırsınız. Fındığa gelirsiniz 200 daha bulursunuz, palamuta gelirsiniz 150 daha bulursunuz, yapağıya gelirsiniz 300 daha bulursunuz, tiftiğe gelirsiniz 500 daha bulursunuz.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Hepsi o kadar.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi mesele Türk vatandaşının Anayasa hakkı olan ticaret yapma hakkını kabul ediyor musunuz etmiyor musunuz?

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Ediyoruz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ediyorsanız bunları söylemeyin.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — İyi düzen gelirse olmaz bu.

BAŞKAN — Efendim, lûtfen müdahale etmeyiniz. (Gürültüler)

HALİL GORAL (Aydın) — Bize soruyor biz de cevap veriyoruz.

BAŞKAN — Efendim, size şahıslara sormuyor efendim. Heyeti Umumiyeye soruyor. Yani herkesin cevap vermesi mecburi değil ki, (C. H. P. sıralarından anlaşılmıyan müdahaleler). Sayın Başbakanın konuşma stili budur. Yani zatiâlinize sual sormuş değil. Onun için istirham ediyorum müdahale etmeyin, dinliyelim.

HALİL GORAL (Aydın) — Sıralara mı soruyor?

BAŞKAN — Bütün hatipler konuşurken herkes dinlediler.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi sayın sözcü bir tenakuza daha düşüyor. Şimdi mesele, konuşmamın başında da dedim «Karma ekonomi, plân».. Bu gibi mefhumlarda bir anlayış birliğine varmadıkça bu karmakarışık münakaşa devam edecektir. Varalım bir anlayışa. Ticaret serbest mi?.. Evet. Pamuk ticareti yasaktır deyin.. Tütün ticareti de yasaktır deyin. Bunu çoğaltın, hangi çeşit ticareti yasak etmek istiyorsanız. Ticaretle kendi hayatını kazanan vatandaşı da ne yapacağınızı düşünün. Memur mu yapacaksınız, fabrikaya işçi mi yapacaksınız, ne yapacaksınız, onu da düşünün. İşte bu, karma ekonomi mefhumundaki vuzuhsuzluktur bu. «Düzen değişecektir.» diyorsanız ve bundan kasdınız; «Ticaret devletleştirilecektir diyorsanız» bunu açıkça söyleyin. Çünkü bu oraya varır, düzeni değiştirip ne yapacaksınız bunu? Şayet

tröst ve kartel müesseseleri varsa yasama organımız, her biriniz yasama organının mensuplarısınız, tröstü ve karteli kırmak için antitröst kanun tasarıları, kanun teklifleri getirebilirsiniz.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Hükümet getirsin, ekseriyettesiniz. Hükümet varken..

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Ticaret kalacak, vurgun gidecek.

BAŞKAN — Lûtfen Sayın Sarlıcalı, istirham ediyorum.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ben söyliyeyim de eğriliğini, doğruluğunu siz sonra düşünürsünüz.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir) — Ticarette değil, vurgunda ihtilâflıyız. Bunu bilmiyecek ne var.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi sayın sözcünün konuşmasının başka bir yerinde. «Gençlik heyecanla bağlanabileceği bir millî ülkü aramaktadır» deniyor, 9 ncu sayfa. 10 ncu sayfada bununla tezat teşkil eden yahut bunu tamamlıyan diye tefsir edilebilir (C. H. P. sıralarından «tezat teşkil etmez» sesleri) Ben size yardımcı olmaya çalışıyorum zaten, ama başka türlü mantık kullanacağım, şimdi sıkıntıya gireceksiniz. 10 ncu sayfada «Bu millî ve Atatürkçü karakteri ve yeni Anayasamız Türk aydınına ve gençliğine yeni bir millî ülkü getirmiş olmak değerindedir». E, peki madem ki, şimdi buraya geliyoruz, madem ki, Türk gençliğine yeni ülkü getirmiş değerinde bir Anayasa var orta yerde, 9 ncu sayfada neden Türk gençliği ülkü arıyor diyorsunuz?

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Sayın Başbakan, bunun altındaki cümleyi de okuyun.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Okuyayım. «Buna önce Hükümeti yönetenler inanırlar ve bağlanırlarsa ve bunu samimî tutumlariyle gösterirlerse Türkiye'de birleştirici ve tarihî bir görev yapmış olurlar». (C. H. P. sıralarından «İşte doğru» sesleri) Durun bakalım, müsaade buyurun. 9 ncu sayfada Hükümetin değil, gençliğin bir ülkü aradığı yazılı. 10 ncu sayfada, altını okudum dediğiniz kısım.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Tamamlıyor.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bir şey tamamlamıyor, bir şey tamamlamıyor. Orda Hükümete atıf yapılıyor. 9 ncu sayfada gençliktir mühim olan. Madem ki Anayasa bir ülkü değerindedir, gençliğin bir millî ülkü araması gibi bir meseleden bahsetmek doğru olmaz. Yalnız belki ifade etmek istediğiniz şey şu olabilir, yine kolaylık için söylüyorum (C. H. P. sıralarından «eksik olmayın» sesleri) Hakikaten bugün Türk Anayasasının birinci maddesi, ikinci maddesi, üçüncü maddesi, dördüncü maddesi Türkiye Cumhuriyetini gayet iyi tarif etmiştir ve bu maddelerde yazılı olan kayıtların hiçbirisi fazla değildir. Bu maddelerde yazılı olan kayıtlar ile, kayıtların, yani şartların daha doğrusu, efsafı tâyin eden hususların ne mânaya geldiğini zannediyorum ki Türkiye'de çok iyi takdir etmeye mecburuz ve bunun dışında bir ülkü aranmaması lâzımdır diyorsanız, rejim bakımından «ne Mao'ya gıpta etmeye, ne Lenin'e gıpta etmeye, ne Cheguevera aramaya lüzum yoktur» diyorsanız o başka iştir.

NURETTİN AKYURT (Malatya) — Nerede Franko

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ve Türk Anayasasının saydığım 4 maddesindeki hususları, (diğer maddelerini kaale almıyorum mânasına getirmeyiniz, burada devletin şeklinden bahsediyorum, işte Türkiye'deki rejim) eğer bunları gerçekleştirebilirsek, fevkâlâde bahtiyar ve mesut bir memleket oluruz. Bu hedef, hedef bu. Bu hedefe kolaylıkla varılmadığı da bir gerçektir. Bu kurulmuş bulunan hedef, ne ileri demokrasilerin en modern demokrasilerin asırlar boyu uğraşarak geliştirdiği, uğrunda kan döktüğü, acı çektiği bir hedeftir. Şimdi, sayın C. H. P. sözcüsü ümidederim ki, beni müdafaada telâkki etmiyecek ve bunları söylerken kendisi başka şeyler söyledi, onlara cevap verdiğimi zannetmiyecekler. Çünkü sayın sözcü yeni bir tâbir daha koydu orta yere. Alışmıştık Anayasa çiğnendi, Anayasa ihlâl edildi falan derken, şimdi bir de «Anayasanın ithamı» ile karşı karşıyayız. «Anayasa ithamı». Tâbir doğru mu Benim anladığım zannediyorum doğru. Adalet Partisi Anayasayı itham etmekteymiş. Anayasayı niye itham etsin Adalet Partisi? Anayasada

değişen şartları ve gelişen memleketin durumuna göre, şu saydığım maddeleri ve birtakım maddeleri hariç, bizim kanaatimizce devletin daha iyi işlemesi ve bürokarsi uğruna elimizi, kolumuzu bağlamaması için değişmesi lâzımgelen yerler var ise bunun değişmesi lâzımdır demek günâh mı? (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri).

Bu siyasi partilerin siyasi iktidarların vazifesi değil de kimin vazifesi? Eğer o mânada söylüyor ise, evet. Bugünkü Anayasamızın bâzı yerlerinde değişiklik yapılması lâzımdır. Bu saklı, gizli bir şey de değildir. Biz bunu seçim beyannamemize koyduk, bütün millete söyledik. Kanaatimizce, öyle yapılırsa Devletin idaresi daha müessir olur. Bunda ne husumet aramaya, ne arkafikir aramaya, ne önfikir aramaya lüzum yoktur. Bu bir fikir meselesidir, düşünce meselesidir, görüş meselesidir, inanç meselesidir ve aslında her nesil kendi hayatını yaşıyacaktır. Bizden sonraki nesli, bizim koyduğumuz kaidelerle, bizim koyduğumuz sımsıkı kayıtlarla yaşamaya mahkûm edemeyiz. Her nesil kendi hayatını yaşıyacaktır. Öyle ise Devlet şekli müstesna, diğer hususlarda çağın icaplarına edinilen tecrübelere göre değişiklikler anayasalarda yapılacaktır.

Anayasada, düzen konusunda burada uzun tartışma var. Bu tartışmaya teferruatı ile girmiyeceğim. Yalnız bundan sonra ki bir vesile de, Millet Meclisinde de olabilir, C. H. P. nin sayın sözcüleri Anayasa ile düzenin yaşını bize söylerlerse memnun oluruz. Bizim bildiğimize göre - 1961 Anayasası - 9 yaşına giriyor, yine bizim bildiğimize göre de düzen değişikliği hemen 4 - 5 yaşına, yani ortanın solu ile beraber çıkmış. Kendileri 3,5 sene 3 Koalisyon idaresinde bulunmuşlardır. Düzen değişikliğinden Anayasanın tatbikatını anlıyoruz mânasında değil, Hükümet programlarına ne koydularsa o mânada tatbikat yapmışlardır. Ama şimdi bir farklı yaş ile karşı karşıyayız, yani düzen değişikliği fikri mi evvel çıktı, Anayasa fikri mi evvel çıktı? Arasındaki - bizim bildiğimize göre - 4 - 5 senelik fark nasıl kapatılıyor ve birbirine nasıl bağlanıyor, bunu bilmek istiyoruz. (C. H. P. sıralarından «cevabını veririz» sesleri).

Şimdi, bir başka tenakuza dokunmak istiyorum. Sayın sözcünün ifadeleri içerisinde deniyor ki; «Güvensizlik var, nifak var, kanun hâkimiyeti zayıflamıştır». Bu iddia. Bunun cevabı verilir. Ama, aynı metnin içinde, 9 ncu sayfada: «Öğretmenlerin gerçek dertlerine eğilmek varken, onlara göz dağı vermek yolu tutulmuştur» deniliyor. Şimdi hangisinde samimisiniz bunun? Bunu bilmek isterim.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — İkisinde birden.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — İkisinde birden samimî olamazsınız. Nedenini söyleyeyim. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre, Türkiye Cumhuriyetinin şimdi teker teker numaralarını sayacağım 624, 657, sayılı kanunlarına göre Grev Kanununa göre, diğer kanunlarına göre, Memurin Kanununa göre öğretmenin grev yapma hakkı yoktur.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Grev değil, boykot.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Kanunsuz grevdir yapılan. Boykot diye bir müessese mevcut değildir işi bırakmak için. Şimdi hukuku istediğimiz zaman böyle, istediğimiz zaman böyle çekmek suretiyle zaten kanunları za'fa uğratmak mümkün oluyor. 10 a yakın kanun var ki, memur işini bırakamaz. Öğretmen memurdur, öğretmen 4 gün işini bırakamaz. Niçin 1 milyon ders saati heba olmuştur? 1 milyon ders saatini heba ettiren birtakım tertipçi ve tahripçileri hedef almıyorsunuz da, bunları kanunların icabı takibeden Hükümeti neden hedef alıyorsunuz? (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Kanunsuzluğa alışmışlar.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ne menfaati var Hükümetin memuruna göz dağı vermekte? 159 bin öğretmen içinde - şükranla ifade edeyim huzurunuzda - hepsi bu tahriklere kanmış da değildir, iştirak edenler 30 - 35 bin kişidir. Azımsamıyorum, ama öğretmen camiasının bir bütünlük meselesi vardır. Meslek bağlılığı meselesi vardır. Çeşitli meselleleri vardır. Deyiniz ki, «yapılan hareket kanunsuzdur». Kanunsuz ise takip görür. Ondan sonra dönüp deyiniz ki, «ama bunun dibinde köklü sebepler var» gelin onları da halledelim.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Anayasa haklarını vermiyen Hükümet ne görür?

BAŞKAN — Lûtfen efendim, müdahale etmeyin. Konuşmalar uzuyor. (A. P. sıralarından «anarşidir» sesleri.)

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi muhterem senatörler, hakkın kanunlarda ifade edildiği gibi, hakkın nasıl ve nereden aranacağı da belli. Yani «Anayasa hakkım var, zor kullanır bunu alırım» diyorsanız, bu anarşinin teşviki olur. O zaman dönüp, gelip «Danıştay'dan karar almış; bunu niye tatbik etmiyorsunuz» gib sualleriniz ki, - tatbik etmemek gibi» bir durum yoktur - askıda kalır. Çünkü anarşiyi artık tutamazsınız. Yani demek istediğim şey şu; gelin şu hukuk devleti ilkesinde birleşelim. Köründeki haklılık ne olursa olsun, işlenmiş olan bir suçun karşılığı olan cezayı değiştirmez. Tahfif sebebi olabilir tahrik, ama cezayı değiştirmez, suçu değiştirmez. Şimdi bu nasıl olacak? Bir taraftan kanunsuz grev yapan, gayrimeşru, kanunsuz grev yapan öğretmene bir şey yapmayın diyeceksiniz, diğer taraftan kanun hâkimiyeti zayıflamıştır diyeceksiniz. Bunu nasıl bağdaştıracağız

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Sayın Başbakan, mahkemeler suç yok dedi.

BAŞKAN — İstirham ederim Sayın Hazerdağlı.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Muhterem senatörler, sıkışık duruma düşüldüğü zaman çeşitli çıkış yolları aranır.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Hiç sıkışık durumda değiliz.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Burada sıkışık durumdasınız. Hiç bu işin lâmı, cimi yok. (A. P. sıralarından «alkışlar ve bravo» sesleri.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Öğretmen boykotu kanunsuz değildir.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Zapta geçtiğini tahmin ediyorum. Sayın Hazerdağlı diyor ki, «Öğretmen boykotu kanunsuz değildir.» Zapta geçtiğini tahmin ediyorum.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Bunu yazdım da, söyledim de, söyliyeceğim de. (C. H. P. sıralarından alkışlar, bravo sesleri)

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı, herkes sizin gibi yaparsa müzakereye imkân kalmaz. (A. P. sıralarından «Dinlemesini bilmiyor» sesleri)

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Onu söylediğiniz takdirde «kanun hâkimiyeti zayıflamıştır iddianız» kendi kusurunuz olarak kendi boynunuza takılır kalır.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Mevzuat getireceksiniz. Onun da çaresi var.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi başka bir hususa dokunmak istiyorum. Sayın Bekata «Bu işin çaresi ne?» diyor. Yani sayın C. H. P. sözcüsünün çizegeldiği tablo kötü Hükümet dimajıdır. Bu bizim muhalefetin, muhalefet etme vasıtalarından biridir. Yani öyle bir iktidar tablosu çizeceksiniz ki, «memleket batıyor, ekonomisi harabolmuş, perişan olmuş» ve şayet sokaktaki Türk vatandaşının yüzünde gülümsemesi var ise, bunu da alacaksınız. Muhalefetin vazifesi bu değil. Doğru ise söyleyin. Doğru değil ise muhalefet vazifesi yapmıyorsunuz. O zaman vatandaşı kasvete sevk etme vazifesi yapıyorusnuz. (A. P. sıralarından «bravo» sesleri.) Şimdi oraya geleceğim. Neden onu yaptığınızı söyliyeceğim. Ne yaptığınızı söyliyeceğim.

Şimdi çare diyor, «Memleket nasıl kurtulacak?» «Halkımız,» bakınız burada büyük tenakuz var. «Halkımız Türkiye'nin anadâvalarını yurt ve Dünyanın gerçeklerine uygun olarak cesaretle ele alacak yöneticiler istiyor». Yani bu işin kurtuluşu halkın, kendi dâvalarını cesaretle ele alacak yöneticilere kavuşması mı? bu cümleden bu çıkıyor.

Şimdi bundan sonrasına bakalım meselenin Türkiye Cumhuriyetinin Hükümeti, onun başı ve siyasi iktidarın, iktidar partisinin başı olarak huzurunuzda. Her halde 10 metrelik bir halı ile döşenmiş yolu geçerek gelmedik buraya. Hepiniz bir sırat köprüsünden geçtiniz. Biz de geçtik. Orayı geçtik geliyoruz. Yani şunu demek istiyorum; madem ki Türk halkı kendisinin Dünya gerçeklerine vâkıf yöneticiler, memleket gerçeklerine vâkıf yöneticiler tarafından yönetilmesini istiyor e, bizi seçen Türk halkı... (A. P. sıralarından bravo sesleri). Biz buraya zorla gelmedik, Parlâmentoyu da işgal etmedik.. (A. P. sıralarından «Boykot da yapmadık» sesleri). Hep beraber vatandaşın

karşısına çıktık. Siz söylediniz, biz söyledik. Yani, şimdi bir şey de Anayasa düzenine oturtalım diyorsunuz. Evvelâ bir şey oturtalım Anayasa düzenine. Şu halkı son hakem olarak kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz? Ediyorsanız birçok şey mâna kazanır, münakaşaları kolaylaştırırız. Ediyorsanız burada çelişme içindesiniz. Aslında bu cümleniz bizi teyidediyor, yani Türk Halkı çareyi bulmuş. (Alkışlar).

Şimdi muhterem arkadaşlarım, muhakemenize bir meseleyi bırakıyorum. İktisatta beceriksiziz, C. H. P. nin bir sayın sözcüsüne göre, Güven Partisinin bir sayın sözcüsüne göre de idarede beceriksiziz, Millet de kendi idarecilerini kendisi seçiyor. Millet acaba neden beceriksiz adamları seçiyor? Bunu anlamak mümkün değil ve üzerinden seneler de geçmiş değil 3 ay olmuş (A. P. sıralarından «muhalefete efendim» sesleri) Hayır, hayır işte geliyoruz temel şeye : Milletin aklıselimine inanıyor musunuz, inanmıyor musunuz? Oraya geliyor. (Alkışlar)

Muhterem senatörler, bir asra yakın zamandır Türkiye'de mücadelesi yapılan konu bu. Halka dönük olmak, bunu halka dönüğüz diye ilân etmek, halk için çalışıyoruz demek, düzeni halkın faydasına değiştireceğiz demek evvelâ halkın iradesine hürmetle başlar. Ama bu hürmet, idareye hürmet ediyoruz ama neticesine hürmet etmiyoruz gibi, kendi mantığı içinde bozuk bir yere gelmez. (Alkışlar)

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Demokrat Parti de halkın iradesinden gelmişti beyefendi.

ERDOĞAN ADALI (İstanbul) — Demokrat Partiyi karıştırma.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Gelmişse ne olmuş?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Yine sayın sözcü, C. H. P. nin sayın sözcüsü 10 ncu sayfanın sonunda «Bu yapılmazsa elbette bir gün iktidardan gidersiniz, ama millî vicdanda iyi hatıra bırakmazsınız» diye bir hüküm, bir yaftayı getiriyor bizim göğsümüze asıyor. İktidara nasıl gelineceği, iktidardan nasıl gidileceği, iktidara gelenler hakkında milletin hangi ölçüler içinde karar vereceği sayın sözcümün iradesine bağlı değil. Ama öyle olmasına rağmen saydığım şeyleri yapmazsanız - belki yaparsak gideriz iktidardan - yani şunları, şunları şunları... Siz onları yapacağız dediniz millet sizi iktidara getirmedi (Gülüşmeler) «Şunları yapamazsanız iktidardan gidersiniz ve millî vicdanda iyi hatıra bırakmazsınız» deniyor. Tabiî bu gibi hükümler aslında bir bütçe müzakeresinden daha çok, hele bütçenin bir son sözünden daha çok karşılıklı siyasi polemikler için saatlerce bir hazine teşkil eder, müsaadenizle ben bunu burada keseyim.

Muhterem senatörler, bir hususa daha dokunmak istiyorum. Hayat pahalılığı ve köylünün mahsullerinin değerlendirilmesi meselesi... Büyük şehirlerimizde dar gelirli vatandaşlarımızın büyük çoğunlukta olduğu gerçektir. Köylerimizin, kasabalarımızın durumu da malûmdur. Hayat pahalılığı meselesi, dar gelirli vatandaşı daha çok günlük hayatını ilgilendiren meselelerde ilgilendirir. Türk vatandaşı yani yarın ne yiyeceğiz, ne içeceğiz diye bir düşünmenin içinde olmamalıdır. Zaten bu en mühim teminattır. Korkusuz yaşama, bugün oraya geliyor. Hukuk Devleti jandarma Devleti, meselesini halletmiş, artık bir zor Devlet olmaktan çıkmış, Devlet kendisine el uzatan hale gelmiş. Bu demek değildir ki, herkes maaşa bağlanacak ve hiç kimse çalışmadan rahat rahat geçinecek. Bu değil bu. Herkese iş imkânları açılacak. Herkese, çalışmak istiyen herkese iş imkânları olacak. Ücret seviyeleri asgari geçim seviyesinden daha aşağıda olmıyacak. Bizim anlayışımız bu.

Şimdi Türk köylüsüne geliyoruz. Yetiştirdiği mahsullerin hepisi gıda maddesi. Gıda ve elyaf maddesi. Bir taraftan şehirlerdeki fiyatlar şu seviyenin üstüne çıkmasın, öbür taraftan Türk köylüsü daha çok paraya kavuşsun. Bu ikisini bağdaştırmak mümkün değildir. Şimdi bakınız bugün Avrupa'nın, Amerika'nın hangi memleketine giderseniz, bir lokantaya girerseniz elinizden bir yemek için bizim paramızla servet gibi bir para alırlar. İşte bütün mesele orada. Mesele kazançları yukarı çıkarabilmekte. Mesele daha çok iş sahaları açabilmekte, vatandaşı daha çok alım gücüne kavuşturabilmekte. Bunu yaptığınız takdirde, o zaman Doğu kalkınması mı diyorsunuz? 8 liradan et satılmak suretiyle Doğu kalkınması

mümkün değildir. Daha da açık söylüyorum, mümkün değildir. Yani Suriye'de et 30 lira, İtalya'da 50 lira, çeşidine göre de değişik. Şimdi ben demiyorum ki, Türkiye'de de biz eti bugün hemen şu kadar liraya çıkaralım. Hayır.

HALİL GORAL (Aydın) — Kazancı da ona göre.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Esasen anamaddeler Türkiye'de Devletin kontrolunda. Şeker Devletin kontrolunda, et Devletin kontrolunda, buğday Devletin kontrolunda, kömür Devletin konrolunda, günlük ihtiyaçlar içerisinde pamuklu dokuma Devletin kontrolunda bunların hepsi Devletin kontrolunda. Elektrik Devletin kontrolunda. Mühim olan mesele daha çok nasıl çıkaracağız, daha çok nasıl istihsal edeceğiz, daha ucuza nasıl mal edeceğiz? Hasılâyı büyütmek için, hâsılanın iki unsuru olan sadeec fiyat unsurunu büyüterek değil, fiyatın yanındaki miktar unsurunu büyüterek Türk halkının eline para geçirmenin imkânlarını arayacağız. Daha çok iş, daha iyi kâr, daha çok ücret... İşte Türk ekonomisi döner, dolaşır gelir bu daireyi fasitin içine girer. Ondan sonra burada serdedilecek mütalâalar, meselâ derseniz ki, gıda maddeleri daha ucuzlasın, o zaman diyemezsiniz ki Türk köylüsünün alın terini koruyun. Aradaki farkı nereden vereceğiz? Aradaki farkı vergi olarak alacağız. Kimden alacağız? Hem yiyenden alacağız, hem yetiştirenden alacağız. Bu çıkmazdır ve bunda adalet de olmaz.

Şimdi muhterem senatörler, Türkiye piyasa ekonomisini kabul etmiş. «Piyasa ekonomisi demek şu demek değildir, piyasa ekonomisi demek bu demek değildir» demek mümkün. Ama piyasa ekonomisi dediğiniz zaman «Efendim her şeyi kontrola tabi tutun.» E... o da denenmiş Türkiye'de. Millî korunma devri... Asırların değiştiremediği bir basit kaide var; arz ve talep kaidesi. Fiyat mı kontrol etmek istiyorsunuz? Kâfi malınız olacak. Kâfi mal... Pazarlara kâfi mal süreceksiniz. Başka hiçbir çıkar yolu yoktur. Bol olan şeyin spekülâsyonu niye yapılsın? İşte pirinç mi 8 liraya çıkma istidadında, böyle bir durum olduğu zaman bu şu demektir; Türkiye'de kâfi pirinç yok demektir, pirinç getireceksin. Bugün Türk tarımına bakınız efendim. 5 senedir iktidarsınız bunları düzeltseydiniz diyebilirsiniz, ama Türk tarımının 5 senede düzelmesi mümkün değil. 45 - 50 sene plânlı ekonomiyi tatbik etmiş de bugün tarım meselesini halledememiş memleketler var. Sovyetler Birliği bunlardan biridir. Hâlâ 2 - 3 milyon ton buğday alır. Ve geniş ovaları, muazzam imkânları olmasına rağmen tarım meselesini halledememiştir. Ama Türkiye buğday almaktan şayet hava şartlarında büyük bir sıkıntı meydana gelmezse kurtulmuştur. Spekülâsyon yapılmazsa yağ almaktan kurtulmuştur. Her sene Türkiye 200 milyon liralık nebati yağ alırdı. Şimdi 5 bin ton alacağımızı ilân ettik. Çünkü spekülâsyon var. Spekülâsyonu önlemenin tek yolu «alıyorum demek ve almaktır» Vita yağını 610 kuruştan 640 kuruşa çıkarmak, 650 kuruşa çıkarmak temayülleri var.

Muhterem senatörler, huzurunuzda Türk halkının mutfağını düşünen bir Hükümetin başı olarak bulunuyorum. (A. P. sıralarından bravo sesleri) Ve bunları söylerken Türk vatandaşının günlük hayatına ne kadar önem verdiğimizi ifade etmek istiyorum. Bu, sosyal devletin icaplarındandır.

BAŞKAN — Sayın Başbakan bir dakikanızı istirham edeceğim. Aynı mahiyette iki takrir vardır okutuyorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Bütçe oylamasının sonu alınıncaya kadar birleşimin devamına karar verilmesini arz ve teklif ederim.

Balıkesir
Nuri Demirel

Sayın Başkanlığa

Müzakerenin hitamına kadar görüşmeye devam edilmesini arz ederim.

Eskişehir
Ömer Ucuzal

BAŞKAN — Takrirler aynı mahiyettedir. Takrirleri oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun efendim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — C. H. P. nin Sayın Sözcüsünün ifadelerinde maddî hatalar var, dedim. Şimdi bunları ifade edeceğim. Bu maddî hatalardan dolayı da yanlış neticeler çıkarılmıştır. Aynı mantığı kullandığımız takdirde, kendi mantığını kullandığımız takdirde kendisinin geldiği neticele-

re gelmenin imkânı yoktur. Şimdi ben eğer kendisinin söylediği şeyler öyle değil de başka türlü ise neticesinin, kendi çıkardığı neticeyi değiştirip, değiştirmiyeceğini merak etmiyorum, ama bu silsile dâhilinde şu hususları arz edeceğim.

Sayn Sözcü diyor ki, «sanayi gerçek anlamda diyor dışa muhtaç olmayı önleyen, üreterek kalkındıran anasanayie kavuşma demektir» diyor, «sanayide yanlış yol, Hükümetin kendini kaptırdığı ambalâj sanayii ile montaj sanayii ile bu mümkün olabilir mi?» diyor. Kim demiş Hükümet kendisini ambalâj ve montaj sanayiine kaptırmış diye? Yani bu veri, bu done, bu faraziye nereden çıkıyor? Bu müteariife nereden çıkıyor? Öyle olmadığını şimdi göstereceğim. Devam ediyor «Neden sanayide dışı bağlılıktan kurtulamıyor ve avuç açıyoruz? Bundan» devam ediyor «Neden ihracatımız azalırken, ithalâtımız artıyor? Bundan.»

Şimdi ben göstereceğim ihracatımız azalmıyor, artıyor, yani ihracatımızın azaldığını iddia ediyor ve hükme bağlıyor. İhracatımız azalmıyor, okuyayım şurayı şimdi göstereceğim. «Bu ve benzeri nedenler yüzünden sanayide plân hedefine uygun bir kalkınmaya da ulaşamadık.» Ulaştığımızı söylersem ne yapacaksınız? Şimdi oraya geliyoruz zaten. «Türkiye ekonomisi batmış, perişan vaziyette. İşte bu Hükümet de zaten bu kadar yapabilir, bundan iyisini yapamaz, iktisaden beceriksiz bir Hükümet» iddiaları burada gösterildi.

Şimdi bakalım gerçek durum ne olmuş? Türkiye'nin ihracatına bakıyoruz; 1958 senesinde 247 milyon dolâr, 1963 senesinde 368 milyon dolâr, 1969 senesinde 540 milyon dolâr, ki, bu son rakamlar 550 milyon dolâr civarında olacak, yani Türkiye'nin 1963 teki ihracatı 368 milyon dolârken, bu kalkmış 411 milyon dolâr, 464 milyon dolâr, 411 milyon dolâr 464 milyon dolâr, 491 milyon dolâr, 523 milyon dolâr, 496 milyon dolâr 550 milyon dolâr.E, şimdi burada Türkiye'nin ihracatı azalırken, hiç olmazsa artma ve azalma gibi 7 yaşında çocuklarımıza öğrettiğimiz kavramlarda mutabık kalacağız. Bu azalmanın.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Sayın Başbakan plân hedefinden bahset.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — E, öyle yazsaydınız beyefendi. Öyle söyleseydiniz.

Şimdi bakınız ne olmuş Türkiye'de : Bu beceriksiz iktidar, yani milletin beceriksizliğinden dolayı mükâfaten seçtiği, iktidar yaptığı Adalet Partisi ne yapmış? Bunları söylüyoruz, bu kürsüden de söylenebilir, Mecliste de söyliyebilirsiniz. Seçim öncesinde de söyledim. Aksini getirin ispatlayın. Bakanlara da söylüyorum, A.P. iktidarı zamanında Türkiye'de iktisadi istikrar olmuştur.

1) İktisadi istikrarı Türkiye pek müşkül şartlara rağmen devam ettirmiştir.

2) Türkiye A.P. iktidarı zamanında vasati % 7 nin üstünde bir kalkınma hızını gerçekleştirmiştir. O kalkınma hızı ki, Batılı devletlerin uzmanları dahi «Bu kadar yüksek kalkınma hızını gerçekleştiremezsiniz» demişlerdi. % 7 kalkınma hızını gerçekleştirmiştir.

Şimdi bakalım, endüstride - yani sanayide - kalkınma hızı 1963 de % 8 iken 1969 da % 12 dir. Plân rakamı bundan biraz düşüktür, yani, plân hedeflerinin birazcık üzerinde sanayide kalkınma hızını gerçekleştirmiştir. İddianız sanayide kalkınma hızı gerçekleşmemiştir. % 12 dir. Rakamları da söyliyeyim. 1963 de % 8, 1964 de % 8,6, 1965 de % 8,9, 1966 da % 10,6, 1967 de % 12,3, 1968 de % 10, 1969 da % 12. Vasati aldığımız zaman, - arsa almış satmışta, konut yapmışta, falan demeye lüzum yok bunlar Devletin resmî rakamlarıdır - sanayide kalkınma hızını gerçekleştirmiştir. İddianız ise, bir daha bakalım yanlış olmasın diye. «Bu ve benzeri eylemler yüzünden sanayide plân hedeflerine uygun bir kalkınmaya da ulaşamadık.»

Konutu da söyliyeyim; bir taraftan gecekondulardan şikâyet ediyorsunuz, bir taraftan konut yapılmasından şikâyetçi olmayın. 1963 de % 7, 1964 de % 7,5, 1965 de % 8,9, 1966 da % 8,5, 1967 de % 9,2, 1969 da % 9,1.

Tarım; 1963 de 7,6 - bizim devremiz değil demeyin, iyi yıldır - 1964 de sıfır, çünkü birine sahip çıkarsanız öbürünün izahı mümkün değildir. 1965 eksi 3,3, 1966 da 11,4, 1967 de 0,9, 1968 de 1,9, 1969 1. Plân hedefi 4,1.

Şimdi ihracat rakamları üzerine biraz daha döneceğim. Muhterem senatörler hepinizi sevindireceğini tahmin ettiğim husus şudur :

Türkiye'nin ihracatının anapozisyonu 3 - 4 kalem zirai maldır. Fındıktır, tütündür, pamuktur, kuru meyvalarıdır. Bilhassa üzüm, incir. Onun içindir ki, Türkiye'nin ihracatı 10 sene 300 milyon civarında değişmiştir. 1969 senesinin ihracatı içerisinde, 11 ayın sonu itibariyle 83 milyon dolârlık sanayi mamulü var. (A.P. sıralarından «Bravo» sesleri). Ve bunun 12 nci ayın sonu itibariyle 100 milyon dolârı bulacağını tahmin ediyoruz. E, şimdi diyorsunuz ki, sanayi yanlış yolda, sanayi yanlış yolda diyorsunuz.

Şimdi gelelim şu beceriksiz Adalet Partisi iktidarının işlerine. Yatırımlar, cari fiyatlarla; 1964 de 10 milyar, - küsurlarını okumuyorum - 1965 de 12 milyar, 1966 da 15 milyar, 1967 de 17 milyar, 1968 de 20 milyar, 1969 da 23 milyar, 1970 de 25 877 000 000. Yani Adalet Partisi iktidarı 1964 deki 10 milyar yatırımı getirmiş 25 877 000 000 na,

NAZİF ÇAĞATAY (İzmir) — Sayın Başbakan tabiî bu...

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — E, siz bunun aksini söylediniz. Şimdi tabiî diyorsanız ben iddiadan vazgeçtim. (Alkışlar)

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Doğan çocuk büyüyecek.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Öyle demediniz ki biraz evvel.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Daha büyüsün diyoruz.

HALİL GORAL (Aydın) — Sayın Başbakan ithalâtı da söyleyin.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Onu da söyliyeceğim. Müsaade ediniz şu kötü iktidar imajınızı koyayım orta yere. İhracat ne olmuş? 411 milyon dolârdan, 550 milyon dolâr seviyesinde. Bir asır değil bu.

HALİL GORAL (Aydın) — İthalâtı da söyleyin.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — İthalâtı da söyliyeceğim. Bir asır değil bu. İthalâtı da söyliyeceğim. Beyefendiler ithalâtınızı da söyliyeceğim. Endişe etmeyin.

NEJAT SARLICALI (Balıkesir)— Vergi iadesini de söyler misiniz?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hepsini söyliyeceğiz. Gizli neyimiz var ki?., Fert başına millî gelir, 1965 fiyatlariyle; 1960 da 2 141 lira, 1969 da 2 814 lira. Düşününüz Türkiye'nin 10 sene zarfında takriben 4 milyon, 4,5 milyon arttığını da düşünüz.

SAFFET URAL (Bursa) — Kimin cebinde Sayın Başbakan?.. Kimin cebinde bunlar?

BAŞKAN — Lûtfen efendim, müdahale etmeyin. Devam buyurun efendim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Devam edeceğim, edeceğim de...

Mesele arabanın önüne taş konuluyor. Ben zamanınızı almak isemiyorum. Kimin cebinde olduğunu da söylerim. 2 814 lira millî gelir. Beyefendiler bir memleketin ekonomisi; «Battık, her şey mahvoldu, böyle kötü Hükümet mi olur?» Bu kıstaslarla, bu ölçülerle değerlendirilemez.

İşte onun için konuşmamın başında mâkul, makbul, mantıklı ölçüler bulmaya mecburuz dedim. Siz bir Hükümet imajı çiziyorsunuz, ben size, sizin dediğiniz gibi olmadığını, kendi mantığınızın içinde, kendi kullandığınız bu rakamların neticelendirilmesinin içinde, sizin aslında Adalet Partisi siyasi iktidarını kötülemediğimizi, metettiğinizi gösteriyorum. (Bravo sesleri.)

SAFFET URAL (Bursa) — Bu hüsnü kuruntunuz.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Kalkınmayı parayla mı yapıyorsunuz?.. Paranın değerini de düşünün.

BAŞKAN — Lûtfen efendim, Sayın Öztürk bir dakika. Böyle herkes bir mevzuu atarsa ortaya bu müzakereler sabaha kadar devam eder. İstirham ediyorum, müzakeratın selâmeti için söz atmayın, dinleyin.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Türkiye'nin klâsik malları olan, pamuk, tütün, üzüm, fındık gibi malların yekûnu; 1968 de 328 milyon dolâr, diğer kalemler 168 milyon dolâr. 1969 da bunların yekûnu 318 milyon dolâr, - yani 328 e karşı 318 milyon dolâr -. Diğerlerinin yekûnu ise 168 e karşı 222 milyon dolâr. Yani Türkiye'de aslında bundan fazla üzüm yetiştirseniz, bundan fazla tütün yetiştirseniz satacak yer yok. Yani Türkiye sizin dediğiniz gibi yanlış bir yolda değil. Türkiye endüstri mamulleri satan bir memleket haline gelmeyi kendisine hedef

edinmiş. Başka türlü borçlanmadan kurtulmak mümkün değil.

Şimdi geliyorum sigortalı işçiye 1964 senesinde 700 000 sigortalı işçi var, - bunlar ortalamadır - yani, kayıtlara baktığınız zaman biraz iner, çıkar. Onları da verebilirim burada. 1968 senesinde 1 100 000 sigortalı işçi var. Yani 1964 senesine kadar Türkiye'nin bütün sigortalı işçisine 400 000 kişi ilâve edilmiş. 700 000 kişiye, 400 000 kişi ilâve edilmiş. % 50 nin üstünde ilâve.

Başlıca maddelerin üretimine bakıyoruz. 1964 senesinde Türkiye'nin çimento üretimi 2,9 milyon ton. 1969 senesinde üretim kapasitesi 8 milyon ton. 2,9 milyon, 8 milyon. 3 misline yakın.

Çelik üretimi; 1964 senesinde 406 bin ton, 1969 senesinde 1 200 000 ton.

Ham petrol üretimi; 1964 senesinde 921 bin ton, 1969 senesinde 3 700 000 ton.

Elektrik üretimi; 1964 senesinde, 4 450 000 000 Kw. saat. 1969 da 7 700 000 000 Kw. saat.

Gübre üretimi; 1964 te 311 bin ton, 1969 da 500 bin ton. Martta, Nisanda açacağımız fabarikalar ile 1970 te 2 milyon ton. Yani bugün Samsun fabrikası hazırdır, Elâzığ fabrikası hazırdır. Senenin ortasından sonra Mersin Fabrikası hazırdır. 1970 de Türkiye'nin gübre üretimi 2 milyon ton olacak. 311 bin ton, 2 milyon ton. Ve 1973 de de 4 milyon ton olacak Türkiye'nin gübre üretimi. Türkiye 4 450 000 000 Kw. saat elektrikten, 1975 lerde 17 milyar Kw. saat elektriğe gidiyor. «Bu paraları nereye koyuyorsunuz» diyorsunuz. Nereye gidiyor bu paralar? 28 891 000 000 E, bunun 600 milyonu Keban Barajına gidecek bu sene. Bunları alt alta koymak istemiyorum. Yani Yugoslavya'nın bugün ürettiği elektrik miktarı 25 milyar Kw. saat. Türkiye 4 450 000 000 dan başladı, 7 700 000 000 a geldi. Halen inşada bulunan tesislerin hitamında 17 milyar... Bulgaristan'ın bugün ürettiği 15 milyar. E, ondan sonra bu rakamları büyütmezseniz, senelerce Türkiye'nin fukaralığından şikâyet eder, oturursunuz. (Bravo sesleri.) Bu rakamlar büyüyecek. Biz kimseyi aldatmıyoruz. «Büyük Türkiye inşa edilmesi lâzımdır» diyorsak bunun zaruretine inandığımızdandır. Ve Türkiye'nin imkânları nisbetinde büyük Türki'ye'yi inşada azimli, şevkli ve kararlı olduğumuzdan dolayıdır. Rakamlar orta yerde. (Bravo sesleri..)

Kâğıt; 1964 te 115 bin ton, - 1970 te, bu sene 3 fabrika birden işletmeye girecek, Çaycuma Fabrikası, Giresun'da Aksu Fabrikası, Muğla'da Dalaman Fabrikası - 1970 te 230 bin ton, 1971 de 400 bin ton olacaktır. Yani 115 bin ton kâğıttan 400 bin ton kâğıda çıkıyorsunuz. 20 milyon dolârlık kâğıt ithalinden Türkiye kurtulacak.

Linyit istihsali 2,5 milyon tondan 4 milyon tona...

Şimdi Tükiye'yi anlatmaya çalışıyorum. Türkiye'ye acaba biz yanlış bir iş mi yaptık diye bunları söylemeye çalışıyorum. Ve 1969 seçimleri öncesinde biz birçok sahalarda dört senelik iktidarımız devrinde bir Türkiye'ye bir Türkiye ilâve ettiğimizi söyledik. Bunun yanlış olduğunu kimse çıkıp söylemedi. Söyliyelim, devam edeyim :

1965 senesinde Türkiye'nin millî geliri 1965 fiyatları ile 73 milyar lira, 1969 senesinde 98 milyar lira. Biz Türkiye'nin 73 milyar lira gelirine 25 milyar lira ilâve etmişizdir. 1960 dan 1965 e kadar olan ise aynı fiyatlarla 14 milyardır. 1950 den 1960 a kadar 10 sene devresi içersinde ise, yine 25 milyardır. Bunlar milletin cebinde. Nerede diye soruyorsanız bu kadar para bir kişinin cebine sığmaz. (A. P. sıralarından alkışlar.)

Şimdi geliyoruz montaj sanayiine. Adalet Partisi montaj sanayiine kendisini kaptırmış gidiyormuş. 11 . 11 . 1969 tarihli Cumhuriyet Senatosu zaptı, yani üç ay önce, sayfa 260. Bu zabıttan iki pasajı okuyacağım, yani oraya bakılsa bu iş olur demekle geçmiyeceğim.

«Montaj sanayiinin kuruluşu daha çok 1961 - 1965 devresindedir.»

Şimdi, yani insan yaptığından vazgeçmez, bu kadar kısa bir dönem inkâr edilmez.

HALİL GORAL (Aydın) — İyi işlemeyince vazgeçilir.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hayır hayır, zaten elinizde değil bugün vazgeçmeniz de. 1961 - 1965 arasında montaj sanayii kurulmuştur Türkiye'de.

Şimdi sayalım, bunlar sıkıntıdan kurtarmaz beyler. Ben sayayım şimdi. Ben sizin kendi mantığınızı kullanıyorum, kendi mantığınızı...

SAFFET URAL (Bursa) — Sizi hiçbir şey kurtaramıyacak Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Montaj sanayiini yeriyorsunuz. Yapan sizsiniz. Yerdiğiniz şeyleri yapan sizsiniz, bunu söylüyorum.

Eğer montaj sanayiini kurmak doğru bir şey değilse, buraya gelip bizim üstümüze atmayın bunu. Biz başka şeyler söylüyoruz.

HALİL GORAL (Aydın) — Hangi mantıkla.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Sizin mantığınızla.

Nedenini söyliyelim, üç lâstik fabrikası, yedi aded ilâç ambalaj fabrikası, 8 aded montaj sanayi fabrikası, 5 aded maden arama, istihraç müsaadesi, 3 aded meşrubat, Pepsi - Cola, Coca - Cola gibi, yabancı sermaye olarak izinleri 1961 - 1965 devresinde verilmiştir. Ben şimdi söylemiyorum bunu, bundan üç ay evvel söyledim. Böyle değilse, çıkar buradan söylersiniz. Zabıttan söylüyorum.

A. P. neye izin vermiş?

1 aded suni gübre kompleksine, yani burada imal edecek gübreyi - 2 aded otomobil sanayiine, - montaj değil, imalât 2 aded traktör fabrikasına, - montaj değil, imalât aynen zabıttan okuyorum - 2 aded dizel motor imalât fabrikasına, 1 aded dişli kutu ve transmisyon aksamı fabrikasına, 1 aded analkimya tesisine, 1 aded kâğıt kompleksine, 1 aded büyük pompalar imaline, 2 aded büyük turizm projesine. Bunların hepsi ağır sanayi. Ben zabıttan okuyorum.

Şimdi dönelim Sayın Bekata'nın ifadelerine.

HALİL GORAL (Aydın) — Türkiye'de otomobil mi imal ediliyor?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Evet beyefendi, Türkiye'de otomobil imal edilecek. Evet, otomobil imal etmek için motor da imal edeceğiz. İşte onu söylüyorum.

HALİL GORAL (Aydın) — Hangi otomobil?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Beyefendi izin verilmiş, temeli atılmış, her şey olmuş, (A. P. sıralarından «Haberi yok.» sesleri.)

Yani, Amerikan gazozuna müsaade verildi diye lâf atmak kolay. Veren biz değiliz. Bunları kurcalamasanız dişimizi sıkar, yine bu mevzuları açmayız.

5 nci sayfada diyor ki, «Gerçek kalkınma, bir anlamda dışa muhtaç olmayı önliyen, üreterek kalkındıran anasanayie kavuşma demektir.» Eğer bu doğru ise, Adalet Partisinin yaptığı size göre doğrudur. Yani, şu buraya va'zettiğiniz prensip doğru ise, Adalet Partisinin yaptığı da motor endüstrisine, dişli endüstrisine, otomobil endüstrisine, gemi endüstrisine gidiyor, aliminyum fabrikasına gidiyor, bakır fabrikasına gidiyor, demir fabrikasına gidiyor. Eğer va'zettiğiniz kaide doğru ise, Adalet Partisinin yaptığı doğrudur, Binaenaleyh, kendi mantığınız icersinde sizin bu neticeyi değil, benim çıkardığım neticeyi çıkarmanız lâzım.

Simdi biraz daha devam edelim Adalet Partisi Türkiye'ye ne yapmış?

Montaj sanayii; 1964 te Türkiye'deki montaj sanayiinin kullandığı malların büyük bir kısmı dışarıdan geliyor. Döviz tasarrufu % 15 ilâ % 40, 1964 - 1970 de ki, - 969 rakamları hemen bunun aynıdır. - döviz tasarrufu % 50 ilâ % 70. yani, biz montaj sanayiini almışız, % 15 den alt limitini % 50 ye; üst limitini de % 40 dan % 70 e çıkarmışız. Bunu daha ileriye çıkarmak motor sanayii ile mümkün. Yani, artık Türkiye'de yapılabilecek bir şey kalmamış bunun içerisinden. Daha ileriye götürmek işte onun için dişli sanayii ile mümkün, motor sanayii ile mümkün, aliminyum sanayii ile mümkün. Yani Türkiye'de bulunmıyan, yapılmıyan şeylerle mümkün. İşte onları yapıyoruz. Yani, sizin montaj sanayii olarak aldığınız işi biz, montaj sanayiinden imalât sanayiine götürüyoruz.

Şimdi sizi müdafaa edeyim.

SAFFET URAL (Bursa) — İhtiyaç yok.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Montaj sanayii muhterem senatörler endüstrileşmede o kadar yerilecek bir iş değildir. Montaj sanayii bir merhaledir. Yani, hiçbir şey yapamıyorsunuz, bir tane vasıta alacaksınız, farz edin 1 000 dolâra alacaksınız, ama onu, Türkiye'de getirir, monte edersiniz size dışarıya 900 dolâr vermek gibi bir durum hâsıl

oluyor, 100 dolâr kazanıyorsunuz. Şimdi böyle başlıyorsunuz. Sonra?... 200 dolâr kazanmış oluyorsunuz. 300 dolâr kazanıyorsunuz. Bir yere getiriyorsunuz. 700 dolâr kazanmış oluyorsunuz. Artık ne oluyor?... Kendi işçiniz çalışıyor. Sonra?... İşçiniz ona alışıyor. Ağır sanayi böyle gökten zenbille iner gibi inmez. Sanayileşme değişik bir hayat tarzıdır. Sanayi toplumu, endüstriyel toplum denilen toplum, değişik bir toplumdur. İşçiniz alışacak, ustanız alışacak ve bu alışma periyodu zararlı bir periyot değildir. Görüyorsunuz sizi müdafaa ediyorum.

HALİL GORAL (Aydın) — Vekâletimiz yok Beyefendi.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hayır siz yeriyorsunuz montaj sanayii diye de, yani bu düşünce tarzı doğru değildir.

Muhterem senatörler, bir memleketin sanayileşmesi kolay iş değildir. Elektriği olmıyan bir memleket... 1950 de Türkiye'nin 784 milyon kilovatsaat elektriği var, 1 milyardan az. 1969 Türkiye'sinin 7,5 milyar kilovatsaat elektriği var. 1975 Türkiye'sinin 17 milyar kilovatsaat elektriği olacak. Ne ile çevireceksiniz fabrikaları (A. P. sıralarından, «Çene ile ve gazozla çevirecekler.» sesleri)

Şimdi bir iki rakam daha vereceğim. Şu beceriksiz Adalet Partisi İktidarının hasenatı hakkında.

Bölgelerarası denge. Rakamlar şu:

1963 te gelişmemiş iller dediğimiz, öyle adlandırılmış; yatırımlarımızın % 19,6 sı, - ki, 22 ildir - toplam olarak 608 milyon lira gelişmemiş illerimize gitmiş. 1969 da % 25 i, kamu yatırımlarımızın toplam olarak 1 998 000 000 lira... Üç mislinden fazla, Doğu illerimize gitmiş.

Şimdi muhterem senatörler, Doğu illeri kalkınması için özel bir program mevcuttur. (Bu sırada Kars üyesi Sırrı Atalay eliyle boş işareti yapar.)

Sırrı Bey el işaretinizden bir şey anlamıyorum.

SIRRI ATALAY (Kars) — Yani, Doğu'da bir şey yok demek.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Doğuda bir şey yok mu diyorsunuz. Bir çivi çakmadınız Kars'a. Süt fabrikası yaptığımız gerçek mi? Çimento Fabrikası yaptığımız gerçek mi? Çıldır Elektrik Santralini yaptığımız gerçek mi? Bir metre asfalt koymadınız Kars'a. (A. P. sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar)

SIRRI ATALAY (Kars) — Hepsi bizim.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Keban Barajını da siz mi yaptınız?

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Et Kombinası yaptığımız gerçek mi?..

SIRRI ATALAY (Kars) — Hepsi bizim, Kars'ta ne varsa sahip çıkmayın.

BAŞKAN — Sayın Atalay... (Gürültüler)

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Keban Barajını da mı siz yaptınız? Bir kalem bastırmadınız, Keban Barajı ile iftihar ediyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı, müsaade buyurun efendim.

Muhterem arkadaşlar, Başkanın elinde hiçbir silâh yoktur, müzakeratı sessiz sadasız idare etmek için. Başkanın tek silâhı cezadır. Bunu da ben muhterem arkadaşlarıma vermek istemem. İstirham ediyorum, sükûnetle müzakereleri devam ettirelim.

Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Şimdi size Keban Barajından da bahsedeyim. Heyecanla oturduğunuz yerden fırlamak marifet değildir.

SIRRI ATALAY (Kars) — Sahip çıkmak marifet.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Keban Barajının nesini yapmıştır C. H. P.?

RIZA IŞITAN (Samsun) — İstikşafı yeter, kâfi Beyefendi.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Temelleri biz attık.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Nesini yapmıştır Keban Barajının C. H. P.? Hiç bir şeyini yapmamıştır. Hiç bir şeyini yapmamıştır, gelin bunu söyleyin öbür tarafta. Sadece tüneline başlamıştır. Keban Barajının 3,5 milyarlık iş...

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Paraları biz çıkarttık.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — A... Söyliyelim, 150 milyon dolâr Keban Barajı için dış ödenek lâzımdı. Bir tek 10 kuruşunu bulmadınız. Biz aldık Keban Barajı-

nın 150 milyon dolârını. (A. P. sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar)

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — O itibar Devletedir Beyefendi, şahsınıza değil.

BAŞKAN — Sayın Hazerdağlı, size ihtar cezası vereceğim, istirham ediyorum, müdahale etmeyin efendim.

RIZA IŞITAN (Samsun) — Birimizi çıkarırsanız, o zaman hepimiz çıkarız.

BAŞKAN — Yok, çıkarırım demedim ben, ihtar cezası veririm dedim, vermeye mecbur kalırım dedim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Toplu sözleşmeler; 1964 te vasati işçi ücreti 19 lira iken, 1968 de vasati işçi ücreti 28 liraya çıkmıştır. (C. H. P. sıralarından bir ses, «Enflâsyon yüzünden.»)

Beyefendi, Türkiye'de enflâsyon yok. Türkiye'de enflâsyon var derseniz ayıp olur. (C. H. P. ve A. P. sıralarından karşılıklı gürültüler.)

Şimdi işsizlik durumuna geliyorum. Türkiye'nin en mühim meselelerinden biridir. Türkiye'nin birtakım meselelerini halletmek için daha senelerce uğraşacağız. 1967 de plâna göre, işsiz sayısının 399 bin olması lâzım. Bu tarım dışı işsizlik. 1968 de 400 bin, 1969 da 413 bin, 1970 de 439 bin olması lâzımdır, işsiz sayısının plân tahminlerine göre.

Son yapılan tahminlere göre, Plânlamanın yaptığı tahminlere göre, 1967 de 399 bine karşı 379 bin, 1968 de 400 bine karşı 314 bin, 1969 da 413 bine karşı 249 bin, 1970 de 439 bine karşı 216 bin. Yani plân tahminlerinden çok daha aşağıda bir gerçekleşme oluyor. Yani daha çok vatandaşımıza iş imkânı açılmış oluyor. Bildiğiniz gibi İkinci Beş Yıllık Plân 1,5 milyon Türk vatandaşına tarım dışı iş bulacaktır. Tarımı da beraber mütalâa ederseniz 2 300 000 Türk vatandaşına İkinci Beş Yıllık Plân devresi sonunda iş bulmuş olacağız. Yani refah devleti dediniz, neden Devlet refah devleti değil diyorsunuz? Refah devleti hedef. Bu hedefe bir günde varılması mümkünse, varamıyorsak yolunu gösterin nasıl varılacağının.

Muhterem senatörler, huzurunuzda Adalet Partisi iktidarının geçen dört sene zarfında Türkiye'ye kazandırdığı değerleri sadece anahatlariyle izah ettim. Okulu böyledir, hastanesi böyledir, öğretmeni böyledir, yolu böyledir, suyu böyledir, her şeyi böyledir. 1963 yılında köy hizmetlerine ayrılan paranın yekûnu 190 milyon iken, 1969 yılında bu miktar 800 milyon liranın üstündedir. 1970 de yine aşağı - yukarı aynı miktardır. Binaenaleyh Türkiye'de imkânlar büyüyor. 10 milyonluk bir bütçeden, bir 10 senenin içinde, 30 milyar civarında bir bütçeye gelmişiz. Büyüyen imkânlar aklımıza geldiği gibi kullanılmıyor. Yani Sayın C.H.P. Sözcüsü onu da iddia ediyor. Büyüyen imkânlar aklımıza geldiği gibi kullanılmıyor. Büyüyen imkânlar bir plâna ve bir programa göre kullanılıyor. Ve bu plân Büyük Meclislerin kararı haline gelmiş bir dökûman. Önünüze gelen bütçeler ve önünüze gelen programlar, o plânın hedeflerine uygun. Bu itibarla kalkınmanın başka bir yolunu aramanın Anayasaya ters düşeceğini ifade etmek isterim. Türk Anayasası kalkınmanın yolunu böyle göstermiş. Anayasa tatbik edilmiyor... Ne demek Anayasa tatbik edilmiyor? Ne oluyor da Anayasa tatbik edilmiyor? Yani biz neyi yapıyoruz da Anayasa tatbik edilmemiş oluyor? Muhterem senatörler bunların üzerinde uzun boylu durmakta fayda görmüyorum.

Şimdi Güven Partisinin değerli sözcüsünün hemen hemen birçok hususlardaki tenkidlerini bu umumi izahatım içinde karşılamış oluyorum, ekonomiye aidolan kısımlarını da, İktisadi Devlet Teşekkülleri meselesi yine C.H.P. nin Sayın Sözcüsü tarafından da kullanıyor, burada geçiyor. 170 milyarlık İktisadi Devlet Teşekkülü var deniyor. Bundan ne alınıyor? İktisadi Devlet Teşekküllerinin envanteri takriben 70 milyar liradır. Bu envanterin...

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Tâli iç değer.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Efendim... Eksperlerin, bugün, mâna taşıyan her halde 1935 in değerinde değil. Bugün mâna taşıyan rakam olarak ortaya çıkardıkları değer 70 milyar lira civarındadır. İktisadi Devlet Teşekkülleri dendiği zaman Türkiye'de birçok şeyler yanlış anlaşılıyor.

Devlet Demiryolları, DD nin adı İktisadi Devlet Teşekkülüdür, âmme hizmeti görür, târifesine Devlet karışır, raylar eskimiştir, vagonlar eskimiştir, lokomotifler eskimiştir. 500 milyon lira senede zarar eder. Binaenaleyh, bir

İktisadi Devlet Teşekkülü olan DD trenleri 400 tondan fazla katar kaldırmaz, bugün 6 bin tona gelmiş. 6 bin ton kaldıran katarlar var bugün. TCDD. yeni baştan, ağır trafiğin bulunduğu yerlerden başlamak üzere, yeni baştan ele alınıp yeniden yapılmak mecburiyetindedir. Onun için 500 milyon zarar eder. 7 000 Km. demiryolunda 70 000 kişi çalışıyor, yani her Km. de 10 kişi dirsek teması halinde, İktisadi Devlet Teşekkülü ne yapacaksınız? Tensikat hiçbir yerde yürümemiş bir iştir.

Türkiye Kömür İşletmeleri, büyük problem olan bir müessesedir. Devlet Denizyolları 132 milyon lira zarar eder. Bütün bunlara rağmen Adalet Partisi iktidarı önünüze, bütün bunlar içinde olmak şartiyle, 646 milyon lira kârla İktisadi Devlet Teşekküllerini getiriyor, yani Demiryolunun açığını kapattıktan sonra, Denizyolunun açığını kapattıktan sonra, Kömürünkini kapattıktan sonra ve âmme hizmeti gören birtakım müesseselerin açıklarını kapattıktan sonra, Adalet Partisi iktidarı, İktisadi Devlet Teşekkülleri üzerinde çok ısrarla durmuştur ve durmaya devam ediyor. Kanunları; kanunlarını geçen devre sevk ettik Parlâmentoda görüşülemedi, bu devre kanunların hemen hemen yarısını yine sevk ettik. Birkaç gün sonra diğerleri de sevk edilmiş olacak. Bununla İktisadi Devlet Teşekküllerini yeriyor veya methediyor değilim. İktisadi Devlet Teşekkülleri büyük problemdir. Büyük bir problem olmaya da devam edecektir. Adalet Partisi ve siyasi felsefesi Devletçiliğin müdafii değildir, ama karma ekonomi bir gerçektir Türkiye'de Devletin birtakım anatesisleri yapması bir zarurettir. Bunu söylemiş olmakla Devletin, ticarette ve sanayide başarılı olduğunu iddia etmek istemiyorum. Natüründe, yani ticari ve iktisadi işlerin natüründe, Devlet idaresiyle bağdaşmıyan hususlar mevcuttur, ama bütün bunlara rağmen elden gelen tedbirlerin alınmış olmasına rağmen durum budur.

Karabük Demir - Çelik Fabrikası 400 bin ton kapasiteden, 605 bin ton kapasiteye çıkarılmıştır, yani bir şey ilâve etmeden, sadece işletmesini yeniden tanzim etmek suretiyle 1969 senesindeki istihsali 605 bin tondur. 200 bin ton ilâve edilmiştir; 400 milyon lira. Ereğli Demir Çelik Fabrikası; 1970 yılında, 430 bin ton kapasiteli olan fabrikanın 750 bin ton üretmesini bekliyoruz. Türkiye bu sene 120 milyon dolârlık dışardan demir almaya mecbur.

Endüstrileşme... Benim vatandaşım bugün ekmekten çok pik istiyor, pik verin bana diyor. E, bunlar çok iyi gelişmeler. Bunu istiyen kim? Bursa'da bir küçücük dükkânın içinde dikiş makinası yapan Türk vatandaşı. Başka bir yerde, başka çeşit alet yapan Türk vatandaşı; Kayseri'de, Adana'da, İzmir'de, Ankara'da, Eskişehir'de. İşte onun içindir ki, bugün 1 300 000 ton demir ile Türkiye'yi devam ettirmek mümkün değildir. 2,5 milyon ton İskenderun'tesislerini eklemedikçe Türkiye'nin demir problemini hallet-meniz mümkün değil. Maalesef bu tesislerin 4 - 5 seneden evvel ikmali mümkün değil, 48 ay lâzım. 2,5 sene sürmüştür demir fabrikasının hesapları, projeleri, tetkikleri. Yeri nere olsun? Bir sene yeri neresi olsun?. Çünkü milyonlarca ton malzeme nakledilecektir. Yanlış bir şey yaptığınız zaman bu fukara millete o yanlışı ödetirsiniz, fennî yanlışı. Orası seçilmiştir. 2,5 milyon ton kapasiteli olarak bu fabrika kurulacak. Birinci kademe 1,5 milyon ton, ikinci kademede 2,5 milyon ton Ereğli Fabrikası, 430 bin ton kapasiteli Ereğli Fabrikası yapıldığı zaman «Ne yapacaksınız bu kadar çeliği » dendiğini ben biliyorum. Bugün 750 bin ton, 1972 nin ortalarında da 1,5 milyon tona çıkacaktır. Bütün bunlara rağmen Ereğli Demir Çelik Fabrikası yetişene kadar Türkiye demir sıkıntısından kurtulamaz, dışardan demir almak mecburiyetindedir. Görüyorsunuz. Ben 1965 senesinde Millet Meclisi kürsüsünde bunları söyledim.

Cam; Türkiye'nin 32 000 ton camı vardı 1965 te. Bugün 100 000 ton cam var, pencere camı. Ve geçen sene fırın bozuldu, ithal etmek mecburiyetinde kaldık bir miktar. Bu sene 1 milyon dolâr ihracat yapacağız. Yeniden birtakım fabrikalar kurulmak yolunda. «Paralar nereye gidiyor» derseniz, paralar; doğru, iyi, Türkiye'nin istikbaline yönelmiş yerlere gidiyor.

İşçi dövizleri bu sene hakikaten plân hedeflerinin üstünde olmuştur. 100 000 vatandaşımızı daha yurt dışına göndermeyi plânlıyoruz. Formaliteleri basitleştirmeye çalışıyoruz. Bugün Yunanistan, İtalya ve Yugoslavya büyük çapta Avrupa'da işçi bulundurmaktadır. Türkiye'nin yatırım mallarını satınalabilmesi için, bir süre daha bu durumlara katlanması gerekmektedir.

Şimdi bâzı hususları ilâve edeceğim, zannediyorum ki, Güven Partisi sayın sözcüsünün ve diğer sözcülerin memnuniyetini mucibolacaktır. 24 Ocak 1970 tarihinde yapmış olduğum basın toplantısında Bakanlar Kurulunun, Devlet personel rejiminin ıslahı, eğitim reformu, idarede ve idari usullerde yapılacak ıslahat, vergi sisteminin daha âdil ve verimli bir şekle kavuşturulması, vergi zayiatının önlenmesi, aşırı cereyanlarla mücadele, köy ve köylüye götürülecek hizmetler, ihracat seferberliği ve ödeme dengesinin daha elverişli bir hale getirilmesi, iktisadi kalkınmanın istikrar içinde gerçekleşmesi, seçim sistemindeki aksaklıkların giderilmesini öncelikle ele aldığını ve bu konuların hepsi üzerinde Hükümete geldiğimiz günden itibaren yapmış bulunduğumuz çalışmaların, yani 1965 ten 1969 a kadar yapmış bulunduğumuz çalışmaların hepsini yenibaştan gözden geçirip bütün bu konuları ele aldığımızı kamu oyumuza beyan ettim. Binaenaleyh, ıslahat 1970 Türkiye'sinde kaçınılmazdır. Demokrasi ıslahata mâni değil. Islahat, sadece her şeyi bu zamana kadar kötü kötü yaptığımızdan ileri de gelmez. Büyüyen bünye, gelişen memleket şartları, değişen dünya konjonktürü, değişen dünya şartları ıslahatı zaruri kılar. Onun içindir ki, Devlet hayatımızın çeşitli safhalarında ıslahata ihtiyaç vardır. Reform fikri, ıslahat fikri... Söylemesi kolay. En zor tarafı yapmak değildir, Ne yapacağınızı iyi bilmektir. Ne yapacaksınız ıslahat yapıyorum diye Bunu bir moda bir özenti olarak ele alırsanız, işliyen, iyi kötü işliyen sistemleri de işlemez hale getirebilirsiniz. Onun içindir ki, Adalet Partsi 1969 seçmlerinde Türk vatandaşının önüne ıslahat fikriyle çıkmıştır. Binaenaleyh, bizim Devletimizin gelişmesi sonucunda geldiği noktada işlemiyen şeylerden memnun olduğumuz, bunları ört bas etmeye çalıştığımız, kusurları müdafaa ettiğimiz hiç kimse tarafından iddia edilemez. Onun içindir ki, Yüce Senatonun değerli üyelerinden bu hususlardaki tasarılar geldiği zaman katkılarını, tenkidlerini, fikirlerini, esirgememelerini rica ediyorum.

C. H. P. sayın sözcüsü, ikili anlaşmaları biz gelip anlatmışız, meclisler tatmin olmamış da, onun için yarın basın toplantısı yapacak mışız dediler. Hâdise böyle değil. İkili anlaşmaların gizli yapılmasına karar veren muhterem heyetiniz. Oya kondu, biz talebettik, muhterem heyetiniz karar verdi.

SAFFET URAL (Bursa) — Gizli bir şey söylenmedi Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Efendim...

SAFFET URAL (Bursa) — Gizli bir şey söylemediniz dedim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Gizli yapılmasına siz karar verdiniz diyorum ben.

HALİL GORAL (Aydın) — Siz teklif ettiniz, siz karar verdiniz.

ERDOĞAN ADALI (İstanbul) — O anlayış meselesidir.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Sizin de menfi reyleriniz vardır, hiçolmazsa. Karar başka türlü tekemmül eder mi? Bu konuşmalar yapıldı.

BAŞKAN — Müsaade buyurun da efendim, dinliyelim.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bu konuşmalar yapıldıktan sonra, milletten birtakım şeyler gizleniyormuş gibi dışarıya bir hava verildi.

SAFFET URAL (Bursa) — Gizleniyor, gizleniyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bunun üzerine biz kamu oyunu aydınlatmak ihtiyacını duyduk, yani sebep sizin söylediğiniz gibi meclisleri tatmin edemediğimizden dolayı değil, kamu oyunu aydınlatmak ihtiyacını duyduğumuzdan dolayıdır.

Şimdi, dönelim gizli nedir? Gizli; milletten bir şey gizlenmez, gayet tabiî gizlenmez. Ama milletin dostu da vardır, düşmanı da. Bugün, herkes dost gibi görünür, yarın başka türlü tavırlar içine girer. Sadece millet bilmiyecek ki, söyliyeceğiniz şeyleri, bütün dünya kamu oyu bilecek. O zaman hiçbir şey gizlemiyoruz diye millete iyilik mi etmiş olursunuz? Kötülük etmiş olursunuz. Onun içindir ki, gizlilik meselesinde, gayet tabidir ki, her milletin, her Devletin gizli birtakım şeyleri olacaktır ve Parlâmentolarda birtakım şeyler gizli öğrüşülecektir. Buradan gelip izahat veren Hükümet erkânı, rahatlıkla konuşmak ve dış münasebetlerinde manevra sahalarını kaybetmemek gibi bir du-

rumda bulunacaktır. Bunlar hep memleketin menfaatidir. İşte bunun için yapılmıştır. Kamu onuna bilgi verme meselesi. Her kafadan bir ses çıkmak suretiyle, sanki Türkiye işgal altındaymış gibi, gösterilmek istenmiştir. Türkiye'nin egemenliği, hükümranlığı haleldar olmuş gibi gösterilmek istenmiştir. Yarın kamu oyuna bunların hepsini açıklıyoruz.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Hürriyet Gazetesi açıkladı.

SAFFET URAL (Bursa) — Bu Meclisten saklayan adam, kamu oyuna açıklamaz.

BAŞKAN — Sayın Ural, zatıâliniz konuşurken hiç kimse müdahale etmiyor ve ettiği zaman da her halde hoşunuza gitmez. Bu itibarla istirham ediyorum dinliyelim. Nitekim bu kürsüde cevap verme hakkı var.

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Söylemek istediğim şey; sizin bağladığınız esbabı mucibe değil, bizim esbabı mucibemizdir. Yani biz kamu oyuna meseleleri açıklamış olmakla Meclisleri tatmin etmiş mi olacağız, eğer etmediysek? Bu mantığı da anlamadığım için bunu ortaya getiriyorum.

Muhterem senatörler, Sayın Özdilek, grup sözcümüzün de takdirle ifade ettiği gibi hakikaten bu zamana kadar özlemini duyduğumuz bir konuşma yapmıştır. Konuşmada mutabık olmadığımız hususlar vardır, ama, konuşmanın yapıcı unsurları ihtiva etmesi ve üslûbundaki ölçüden mütehassis olduğumu huzurunuzda ifade etmek isterim

Hiç kimse bir endişe içinde olmasın. Burada serd edilen fikirlerin, konuşmanın başında ifade ettiğim gibi, hepsi tarafımızdan değerlendirilir. Biz fikre karşı allerjisi olan insanlar değiliz. Biz açık bir iktidarız. Adalet Partisi millet ve memleket için faydalı fikir bulduğu anda, kendi felsefesi ile mutabıksa, onu alır değerlendirir. Esasen bu kadar saat süren konuşmaların maksadı da budur. Yoksa, Kimin daha iyi hatip olduğunu ispat etmeye yaramak için bu kürsüler kurulmamıştır. Bu kürsüler milletin meselelerini, memleketin meselelerini, milletin hayrına, nef'ine en iyi çözebilmeyi araştırmak için kurulmuştur.

Huzurunuzda açık kalblilikle bâzı şeyleri izah etmeye çalıştım. Türkiye'nin endüstrileşmesi, Türkiye'nin tarımı, Türkiye'nin eğitimi, Türkiye'de yabancı sermaye meselesi, Türkiye'de montaj meselesi, Türkiye'de gençlik meselesi, bunların hepsi üzerinde daha saatlerce konuşmak mümkün. Ama bunları konuşmanın yine sırası ve zamanı gelecektir. Esasen ilgili bütçelerde bunlar geniş geniş konuşulmuştur. Ben daha fazla vaktinizi almak istemiyorum.

Huzurunuzda, gerek Komisyonda, gerekse Yüce Senatoda saatlerce, günlerce bu müzakereleri dinlemek, müzakerelere iştirak etmek, katkıda bulunmak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin 1970 bütçesine güc ve kuvvet vermiş olan, hayatiyet vermiş olan Yüce Senatonun bütün üyelerine teşekkürlerimi ve saygılarımı sunmak istiyorum.

Hepinizi saygı ile selâmlıyorum. (Şiddetli ve sürekli alkışlar).

BAŞKAN — Muhterem senatörler, 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısının tümü üzerindeki görüşmeler de sona ermiştir. Şimdi, biraz sonra oylamaya geçeceğiz. Ancak, Tüzüğümüzün 108 nci maddesine göre iki sayın üye lehte ve aleyhte oylarının ne mâna ifade ettiğini açıklamak istiyorlar. Aleyhte Sayın Gülek. (Konuşmalar bitmiştir sesleri)... Geçmişte tatbikatı vardır efendim. Tüzüğe uymak mecburiyetindedir Sayın Yüksek Heyet. Sayın Gülek aleyhte, buyusun.

KASIM GÜLEK (Cumhurbaşkanınca S. Ü.) — Yüce Senatonun sayın üyeleri değerli arkadaşlarım, Bütçenin Parlâmentoda bugünkü şekilde konuşulmasının aleyhindeyim. 10 gündür, gece, gündüz çalışıldı. Bütçe bitti. Millete, memlekete hayırlı olsun. Ancak 10 gün geceli gündüzlü, sabahlara kadar çalışma medeni, Batılı modern bir çalışma tarzı değildir. Tahammül üstü ve verimsiz bir çalışmadır. Devamı vazife bilen arkadaşlarımız gayet tabiî her bütçede hazır bulunmak isterler. Ama, imkân yoktur. Sabahın 4 üne, 5 ine kadar çalışmış bir arkadaşımız ertesi sabah gelip 10 da tekrar bütçede hazır bulunamaz. Bu konuşmalar sırasında çok vakit kaybettik. Bütçe buradan Millet Meclisine gidecek, orada da aynı şekilde geceyarılarına kadar, sabaha kadar uzun konuşmalar olacak. Bu konuşmalar sonunda da yine daha evvel grup sözcüleri konuşacaklar, bunlara Hükümet cevap verecek, Bakanlık bütçeleri konuşulacak, yine de rasyonel, medeni, verimli bir

çalışma olmıyacak. Bütçenin Parlâmentoda incelenmesi şekli iyi düzenlenmemiştir. Senato ve Millet Meclisinin bütçeyi ayrı, ayrı konuşması iyi netice almaya imkân bırakmıyor. Bütçeyi Komisyonda olduğu gibi Senato ve Millet Meclisi birlikte konuşmalı ve beraber oylamalıdır.

Sayın arkadaşlarım, Bütçe Komisyonunda senatörler, milletvekilleri gibi oy verirer. Eşit hakka sahiptirler. Komisyonda senatör de, milletvekili gibi artırmaya, eksiltmeye redde, oy kullanır; oyunun etkisi vardır. Kanunlarda da Senato oy kullanır. Bütçede de bu eşitliği sağlamak zarureti vardır. Bütçe de bir kanundur. Elbette özelliği olan bir kanundur. Bir yıllık bir kanundur ve bütün Devlet hizmetlerini kapsar. Ama, Bütçe Komisyonunda senatörlere tanınan hakkın, Bütçenin tümü üzerinde bütün Senatoya tanınması, Senato oyunun etki kazaması gereklidir kanaatindeyim.

Sayın arkadaşlarım, bu bir Anayasa konusudur. Anayasa konusu bâzı konularda, partilerarası temaslar yapıldığını ve anlaşmaya varılacağı ümidinin mevcudolduğunu biliyoruz. Bu bütçe işinin de aynı şekilde ele alınması lâzımdır kanısındayım. Konu, sadece oy konusu da değildir, daha da şümullüdür. Senatonun şahsiyetini bulması konusudur.

Muhterem arkadaşlarım, ben Kurucu Mecliste bulundum, Kurucu Mecliste Senatonun daha yetkili, daha şahsiyetli bir topluluk olması için çok mücadele ettim. Şimdi, vaka şudur ki; teşkilâtsız, teşkilât kanunsuz Senato, Mecliste biraz misafir durumundadır.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Anayasa varken olur mu öyle bir şey, misafir olur mu?

KASIM GÜLEK (Devamla) — Sığıntı demek istemiyorum. Biraz misafir dedim. Teşkilât Kanunu yok, kendisi hiçbir şey yapamaz. Her şeyi Meclis yapar. Bu meseleyi halletmek zorundayız.

Sayın arkadaşlarım, bütçe müzakere tarzı yeniden düzenlenmelidir. Grup sözcülerine sınırsız vakit veriliyor. Öte taraftan da şahsı adına burada mütalâa serdedecek olan arkadaşlarımıza 10 ar dakika, o da ancak altı tanesine, arkadan derhal yeterlik gelir. Partiler içinde, partiler dışında konuşmasından faydalanılacak birçok senatör olduğu muhakkak. Bunlardan Senato faydalanabilmelidir. Senatör konuşabilmeli, konuşması teşvik edilebilmelidir.

Muhterem arkadaşlarım, aslında uzun konuşma marifet değildir. Aslında kısa konuşmak, özlü konuşmak marifettir. Volter'in meşhur sözü, der ki Volter bir dostuna mektup yazarken. «Kusura bakma hiç vaktim yok mektubu uzun yazmak zorundayım.» Kısa konuşmak çok çalışmayı icabettirir. Evvelden hazırlanmayı icabettirir. Hükümete de sınırsız konuşma hakkı vermek doğru değildir. Konuşma faydalı olabilmek için kısa olmalıdır. İlmî bakımdan, yapılan pisikolojik tecrübeler göstermiştir ki, 45 dakika sonra, dikkat dağılır. İşte bunun içindir ki, Amerika'da, Avrupa'da ders saatleri 45 dakikadır. Daha fazla değildir. Bir kişiyi 7 saat konuşturacağınız yere 17 kişiyi 10 ar dakika konuşturun bu Meclis daha fazla faydalanır.

Muhterem arkadaşlarım, demokrasiyi uzun yıllardan beri tatbik eden memleketlerde bunun çaresi bulunmuş. Bu memleketlerde hiçbir vakit 3 saat, 5 saat, 7 saat konuşan görülmez. Vâkı değildir. Biz de bu yola gitmek zorundayız. Hattâ doğrusu nasıl Bütçe Komisyonunda grup sözcüsü yoksa Senatoda da grup sözcüsüne lüzum yok. Bütün senatörler, bu konuları ele alıp konuşabilirler. Hepsi, üzerinde durabilirler. Böylece bütçe konuşmaları hem daha verimli olur, hem daha ilginç olur. Sıralar boş kalmaz. Üzülerek ifade edelim, bütçelerin, önemli bütçelerin geçtiği birçok defalarda bu sıralarda 5 kişi, 10 kişi kalıyor. Senatörler bu suretle 5 saatlik, 7 saatlik konuşmalarla sıkılmazlar, bıkmazlar, sinirlenmezler ve birbirlerine karşı da daha mülâyim ve daha nezaketli davranırlar.

Sayın arkadaşlarım, ilgisizliğin bir sebebi de burada yapılan konuşmaların birçoğunun etkisiz kalmasıdır. Her sene birçok konular tekrar tekrar burada söylenir; iktidar, Hükümet, yetkili bunlar üzerinde durmaz. Ertesi sene gelirsiniz aynı konuları, aynı şekilde tekrar edersiniz. Senatör bundan bıkar. Bâzı konular hakikaten ele alınmalı ve burada tekrarına meydan verilmemelidir. Bir tek misal vereyim: Teşkilât kanunları; birçok bakanlıkların teşkilât kanunları yoktur, her sene burada söylenir, her sene Bakan «bu sene çıkacak» der ve çıkmaz.

Sayın arkadaşlarım, Bütçe Komisyonunda milletvekilleri ve senatörler beraber çalışırlar

havası gayet iyidir. Bütçe Komisyonu havasını Senatoya getirmekte büyük fayda vardır. Senatör elbette hürdür, istediği gibi konuşur. Ama bu hiçbir vakit, konuşuşunda tezyif, hayziyet kırıcı hitap ve karşısındakini incitme demek değildir. Senato çalışması örnek çalışmadır. Elbette senatör ağırbaşlıdır, fakat bunlara rağmen Senatoda bütçe konuşmaları sırasında üzücü hâdiseler olduğunu, üzücü hitaplarda bulunulduğunu da itiraf zorundayız. Bütün bunlar Parlâmentonun itibarını zedeleyici olaylardır. Parlâmentonun itibarı, üzerinde çok hassasiyetle durmamız gereken bir konudur. Parlâmento demokrasinin teminatıdır. Ve demokrasinin teminatı üzerinde titizlikle durmak hepimizin borcudur. Demokraside eski memleketler, bu işte uzun yıllar tecrübe görmüş memleketler, buna bir çâre bulmuşlar, İngiliz Parlâmentosunda da zaman olmuş ağır hitaplarda bulunulmuştur. (Ne alâkası var, reyini izhar sadedinde konuşsun sesleri)

BAŞKAN — Sayın Gülek, Sayın Gülek, lütfen efendim bütçe üzerine intikal ettiriniz, görüşmelerinizi.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Bunun karşısında milletvekilleri birbirlerine hitabederken daha mülâyim, ancak sayın diye hitabetmek imkânını vermişler.

Hepsi bütçe üzerinde - Sayın Başkanım, bunların bütçenin Senatoda konuşuluş tarzını Senatoda bunun üzerine çalışılış tarzını anlatmak için söylüyorum. Bunun aleyhinde olduğumu, bunun düzeltilmesi lâzımgeldiğini ifade ediyorum - devamsızlık - bütçenin hakikaten, bütçe konuşmalarının üzücü bir tarafıdır. Burada gelir fikrini ifade eder, sözcü, milletvekili cevabını dinlemeden çekilir, gider. Eğer bu tenkid ciddî ise, elbette cevabını beklemek lâzımdır.

Bu vesileyle radyonun ve basının da Senatodaki bütçe konuşmalarını aksettirmek tarzları hakkında bir kaç söz söylememe müsaadenizi rica ederim. Basın ve radyoya müteşekkiriz. Elbette Senatodaki konuşmaları aksettirmek için sabahlara kadar bizimle beraber kalıyorlar. Ancak her parlâmentoda olabilecek ufak tefek bâzı hâdiseleri büyütmek, bunları şişirmek, umumi efkâra böyle aksettirmek, parlâmentonun itibarı bakımından, demokrasinin itibarı bakımından, faydalı değildir. İtina etmelerini bilhassa rica ederim. Bütçe konusunda birinci derecede görev elbette muhalefetindir. Muhalefet konuşacaktır. İktidarı beğenmiyecektir, iktidarı tenkidedecektir. Hırçın olacaktır gerekirse, iktidar tahammül edecektir. Tahammül vazifesidir, sinirlenmeyecektir. Güler yüzle karşılıyacaktır tenkidleri.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Nerde o iktidar?.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Muhalefet tenkidedecek ama, tenkidde mutlaka yıkıcı olmayacak. Yıkıcı tenkid değil, elbette yapıcı tarafı da olacak.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Nalıncı keseri gibisin vallâhi.

KASIM GÜLEK (Devamla) — İktidarın yaptığı işlerin bir çoklarının kötü olduğunu muhalefet elbette belirtecek, ama zaman zaman iyileri de varsa onları da ifade edecek. Marifet iktidarın, muhalefetin söylediğinin yalnız kötüleme olduğunu değil, söyledikleri arasında haklı tenkidleri olduğunu da anlaması ve bu tenkidlerden faydalandığını burada ifade etmesidir.

Sayın arkadaşlarım, demokraside kuvvetli muhalefet şarttır. Muhalefet iktidarın yardımcısıdır. Muhalefetin söylediklerinden faydalanmak nasıl iktidara görevse iktidara da muhalefet tarafından yapıcı taraflarını göstermek muhalefetin görevidir.

BAŞKAN — Sayın Gülek biliyorsunuz ki, müddet tahditlidir. O bakımdan biraz kısa kesmenizi istirham edeceğim.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Sayın Başkanım, tenkidin sacede her şeyin eksik tarafını göstermek olmadığını, eğer içinde iyi tarafı varsa, iyi tarafını da belirtmek olduğunu, yapıcı tenkidin faydalı olduğunu, ifadeyi faydalı görüyorum. En mukni cevap nazara alınmadan her şeyi kötülemek sadece itham olur. Elbette bu da doğru değildir. İktidarın yaptıkları arasında iyileri varsa iyi diyecek. İktidar da muhalefetin yaptıkları arasında haklılara evet, bu söylediğiniz haklıdır diyecek. İki taraflı olacak ki, buradan faydalanılabilsin. Çünkü bugünkü iktidar yarının muhalefetidir. Bugünün muhalefeti yarının iktidarıdır. Bugün muhalefette iken yalnız muhalefetteyim zannetmeyin. İktidar da bugün iktidarda iken yalnız bugün oradayım demesin. Çörçil'in, meşhur sözü var. Çörçil hâ-

tıralarında der ki, «Muhafette olduğum vakit söylediklerimi iktidarda iken okudum, biraz da haksızlık etmişim dedim. Muhalefette ikende iktidardaki sözlerimi okudum, canım bu kadar da konuşulmazmış» dedim.

Sayın arkadaşlarım, partiler, parti mensupları, parti sözcüleri, elbette particilik edecekler. Parti disiplini bir veri. Ancak, parti disiplinini geniş yorumlamak lâzımdır. Senatörü parti disipliniyle sımsıkı bağlamak lâzımdır. Parti disiplini var, ama senatörün şahsiyeti de var. Parti üstünde birtakım meseleler var ki, parti disiplini dışında milletin temel meseleleri hakkında bunları rahatça senatör konuşabilmeli, söyleyebilmelidir. Parti disiplininin.

BAŞKAN — — Sayın Gülek lütfen efendim kullanacağınız oyun istikametini belli edin efendim.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Ben bütçenin parlâmentoda ele alınış tarzının yanlış olduğunu, bunun aleyhinde olduğumu ifade ediyorum. Bunların neden aleyhinde olduğumu izah ediyorum, bunların faydalı olduğu inancındayım.

Sayın arkadaşlarım elbette parti disiplini vardır, ama parti disiplininin üstünde millet menfaati vardır. Senatör yemin ederken partiye değil, millete hizmet edeceğine yemin eder. Onun için particiliğin üstüne, parti görüşünün üstüne, herkes iktidar da, muhalefet de çıkabilmelidir, çıkmasını bilebilmelidir.

BAŞKAN — İki dakikanız kaldı Sayın Gülek.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Sayın Başkanım, o iki dakika tahdidini nereden lütfediyorsunuz? Tüzüğü ifade edersek (Gülüşmeler). Bakın bunun o şekilde tahdidi yok.

BAŞKAN — Kişisel görüşünüzü bildiriyorsunuz efendim.

KASIM GÜLEK (Devamla) — Hayır kişisel görüşlerimi bildirmiyorum. Muhalefetimi beyan ediyorum. Bu tarzda konuşuşun bütçenin parlâmentoda bu tarzda ele alınışının aleyhindeyim. Muhalefetimi izah ediyorum. Zaten burada üç dakikalık sözüm kaldı, vakit de tahditli olmadığından...

BAŞKAN — Buyurun efendim üç dakikayı tamamlayın Sayın Gülek.

KASI MGÜLEK (Devamla) — Sayın arkadaşlarım, partiler demokrasisinin partiler üstünde, memleketin temel meseleleri üstündeki, konuşmayı sınırlandırmıyacağı muhakkak. Burada her şeyin üstünde, partiler üstünde, iktidar görüşlerinin üstünde, muhalefet görüşlerinin üstünde millet meselelerini ele almak zorundayız.

Bir, iki konu üzerinde mutabakata varmakta fayda vardır. Aziz arkadaşlarım bu memleket bir tek parti devri geçirdi. Tek parti devri hepimizin malıdır. Oturup o devirde sen bunu yaptın, suçlusun, o devirde ben bunu yaptım, bununla iftihar ediyorum değil. O devirde hepimizin malı olarak ele almak zorundayız. O sizin devrinizdir diye oraya hücum etmeye hakkı yok kimsenin. O hepimizin devri. O sadece benimdir demekte elbette doğru değildir. Geçmişi kötülemekten zaten fayda gelmez. Geçmiş ancak geleceğe ışık tuttuğu nisbette faydalıdır. Geleceğe ışık tuttuğu nisbette, millete faydalı olduğu nisbette geçmiş üzerinde durmak bunu fazla istememek faydalı olur. İş yapan her vakit milletin başının tacıdır. İktidarın, muhalefetin, bunlar gelici, geçicidir.

Sayın arkadaşlarım, sözlerimin sonuna geldim, seçimlerin yapılış tarzı hakkında partiler arasında konuşmalar yapıldığını ve Anayasada bir değişiklik düşünüldüğünü biliyoruz. Bütçenin parlâmentoda ele alınış tarzını da Senatoda, Meclisteki ayrı, ayrı olacağına birlikte yapılması yolunda Anayasada bir değişiklik yapılması için partilerin temasa geçmesini, bu hususta anlaşmasını temenni ederim. Böylece birlikte yapacağımız bütçe konuşmaları, komisyonda yaptığımız gibi daha faydalı, daha yapıcı olacaktır. Burada sabahlara kadar 3 - 5 senatörle yarın 3 - 5 milletvekili ile bütçe geçmiyecektir. Bu suretle parlâmentoya, demokrasiye millet nazarında hoş görülmeyecek intıbaların yaratılması önlenecektir. Hepinize saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ucuzal lehte. Gayet kısa olsun efendim. Yani ne için oyunuzu lehte kullanıyorsunuz ona inhisar ettirin lûtfen.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, İçtüzüğün 108 nci maddesinin 4 ncü fıkrasına göre Sayın Başkanın tavsiyesi üzerine söz almış bulunuyorum. (Gülüşmeler, «tavsiye mi» sesleri)

BAŞKAN — Yani, hayır efendim, oyunu kullanacağı istikamette konuşmasını ihtar ettiğim için onu beyan etmek istiyorlar.

ÖMER UCUZAL (Devamla) — Tavsiyelerine uyarak kısa konuşacağımı erz ettim efendim.

Değerli arkadaşlarım, 1970 malî yılı Bütçesinin 10 günden beri gece gündüz devamlı surette müzakeresi sonunda bütçe her yönüyle aydınlığa kavuşmuştur. Bu aydınlık içerisinde ideali mamur ve müreffeh Türkiye olan, başta Sayın Başbakanı ve onun kabine arkadaşlarını ve bütçede emeği geçen ve icrası sırasında emekleri gececek Devlet erkânını bu aydınlık içerisinde huzurunuzda şükranla karşılar ve bu sebeple bütçeye beyaz oy vereceğimi arz eder, 1970 malî yılı Bütçesinin büyük Türk milletine hayırlı ve uğurlu olmasını Cenabı Haktan diler Yüce Heyetinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, 1970 yılı bütçe kanun tasarısı üzerinde bütün görüşmeler sona ermiştir. Şimdi bütçenin açık oylamasına geçiyoruz. Beyaz oy bütçenin kabulünü, kırmızı oy reddini, yeşil oy çekinseri ifade etmektedir. Şimdi oylarını kullanacak sayın üyelere zarfları dağıtılacaktır. Oylar zarfın içerisine konulmak suretiyle kürsüye konulacak sepete atılacaktır. Şimdi hangi sayın üyeden başlanacağı konusunu ad çekmek suretiyle tesbit ediyoruz.

Muslihittin Yılmaz Mete, (Adana) Efendim sepetin iki tane olması oyların zarflı olması sebebiyle kâfi gelmediğindendir, o bakımdan koyduk, başka bir mâna ifade etmiyor.

Zarflar dağıtılsın efendim, tasnif heyeti seçmiyeceğiz, tasnifi kâtip arkadaşlar yapacaktır. Seçime başlıyoruz, efendim .

(Adana ilinden başlamak suretiyle isim okunarak oylar toplandı.)

BAŞKAN — Oylarını kullanmıyan sayın üyeler, lûtfen kullansınlar. Oyunu kullanmıyan sayın üye var mı efendim? Oyunu kullanmıyan sayın üye var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

Sayın üyeler oturşunlar, birleşim henüz bitmedi.

1970 yılı Bütçe kanun tasarısının açık oylamasına 151 sayın üye iştirak etmiş, 95 kabul, 54 ret, 2 çekinser. Tasarı Yüksek Heyetçe kabul edilmiştir. (Alkışlar.)

Bütçenin Türk milletine hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

Hükümet adına Başbakan Süleyman Demirel. (Sürekli alkışlar.)

BAŞBAKAN SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta Milletvekili) — Muhterem senatörler, 1970 bütçesinin tarafımızdan büyük bir dikkat ve itina ile tetkik edildikten sonra bugün kabul edilmiş olması dolayısiyle hepinize Hükümet adına şükranlarımı sunuyorum.

1970 bütçesinin bundan evvelki senelerde olduğu gibi tatbikatında her kuruşun mahalline masruf olması ve her kuruşun sarf edileceği mahalde en iyi şekilde kullanılmasına büyük bir dikkat ve itina göstereceğiz. Bu bütçenin memleketimize güzel hizmetler getireceği gerçektir. 1970 bütçesi de bundan evvelki bütçeler gibi 1971 bütçesini, 1972 bütçesini, bundan sonraki yılların bütçelerini, büyütmeye yarıyacaktır.

Memleketimiz enfrastrüktür tesisleri bakımından cihazlanmakta, sosyal tesisler bakımından cihazlanmakta ve refahın tabana yayılması bakımından büyük mesafe kat'edilmektedir. Bu düşüncelerle 1970 bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı olmasını Cenabı Haktan niyaz eder, Sayın Başkana ve Yüce Senatonun sayın üyelerine saygılarımı ve şükranlarımı sunarım. (Sürekli ve şiddetli alkışlar.)

BAŞKAN — 1970 yılı Bütçe kanun tasarısı Anayasanın emrettiği müddet içerisinde Yüksek Heyetinizin geceli, gündüzlü kıymetli çalışmaları ile müzakeresi sona ermiş ve kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olmasını dilerim.

BAŞKAN — Bir takrir var okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

22 Nisan 1962 tarihli ve 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun bâzı maddelerinin yeniden düzenlenmesine ve bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tasarısının, Cumhuriyet Senatosundaki süresi göz önünde bulundurularak, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 9 Şubat 1970 Pazartesi günü saat 10,00 da toplanmasını arz ve teklif ederiz.

Adalet Partisi Grup Başkanı
Şeref Kayalar

C. H. P. Grup Başkanvekili
H. O. Bekata

Güven Partisi Grup Başkanvekili
Mehmet Pırıltı

Millî Birlik Grupu Başkanı
Fahri Özdilek

Kontenjan Grupu Başkanı Yerine
Âdil Ünlü

BAŞKAN — Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul buyurulan önerge gereğince 9 . 2 . 1970 Pazartesi günü saat 10,00 da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 20,39

Orman Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanun tasarısına verilen oyların sonucu

(Tasarının kanunlaşması kabul olundu.)

Üye sayısı : 183
Oy verenler : 133
Kabul edenler : 119
Reddedenler : 14
Çekinserler : 0
Oya katılmıyanlar : 49
Açık üyelikler : 1

[Kabul edenler]

TABİÎ ÜYELER
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Suphi Gürsoytrak
Kâmil Karavelioğlu
Sami Küçük
Fahri Özdilek
Haydar Tunçkanat

ADANA
M. Nuri Âdemoğlu

ADIYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı

AFYON KARAHİSAR
M. Kâzım Karaağaçlıoğlu
Ahmet Karayiğit
Kemal Şenocak

AĞRI
Salih Türkmen

AMASYA
Macit Zeren

ANKARA
Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
İsmail Yetiş

ANTALYA
Mehmet Pırıltı

ARTVİN
Fehmi Alpaslan

AYDIN
Ali Celâlettin Çoşkun
İskender Cenap Ege

BALIKESİR
Nuri Demirel
Mehmet Güler
Cemalettin İnkaya
Nejat Sarlıcalı

BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul

BİTLİS
Orhan Kürümoğlu

BOLU
Alâettin Yılmaztürk

BURDUR
Ö. Faruk Kınaytürk

BURSA
Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
Saffet Ural

ÇANAKKALE
Nahit Altan
Ziya Termen

ÇANKIRI
Gürhan Titrek

ÇORUM
M. Şevket Özçetin
Safa Yalçuk

DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
Ali Kemal Turgut

EDİRNE
Mehmet Nafiz Ergeneli

ERZURUM
Osman Alihocagil

ESKİŞEHİR
Ömer Ucuzal

GAZİANTEP
İbrahim Tevfik Kutlar

GİRESUN
Sabahattin Orhon

GÜMÜŞANE
Abbas Cilâra

HAKKÂRİ
Necip Seyhan

HATAY
Mustafa Deliveli

ISPARTA
Mustafa Gülcügil

İÇEL
Talip Özdolay

İSTANBUL
Şevket Akyürek
Tekin Arıburun
Halûk Berkol
O. Zeki Gümüşoğlu
Rifat Öztürkçine
Cemal Yıldırım

İZMİR
Beliğ Beler
Orhan Kor

KARS
Y. Ziya Ayrım

KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna

KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
Sami Turan

KIRKLARELİ
Ali Alkan

KONYA
Fevzi Halıcı
Fakih Özlen
Mehmet Varışlı

KÜTAHYA
İ. Etem Erdinç

MALATYA
Hamdi Özer

MANİSA
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan

MARAŞ
Adnan Karaküçük
Hıfmi Soydan

MARDİN
Abdurrahman Bayar
Abdülkerim Saraçoğlu

MUĞLA
İlyas Karaöz

MUŞ
İsa Hisan Bingöl

NİĞDE
Kudret Bayhan
Hüseyin Avni Göktürk

ORDU
Selâhattin Acar
Bekir Sıtkı Baykal

RİZE
O. Meedi Agun

SAKARYA
Osman Salihoğlu
Mustafa Tığlı

SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan
Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu

SİİRT
Abdurrahman Kavak

SİNOP
Nâzım İnebeyli

SİVAS
Nurettin Ertürk
Rifat Öçten

TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan

TOKAT
Ali Altuntaş
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
Reşat Zaloğlu

URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt
YOZGAT
İsmail Yeşilyurt

ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
Ahmet Demir Yüce
CUMHURBAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER
Hidayet Aydıner

Kasım Gülek
Vahap Güvenç
Fahri Korutürk
Ragıp Üner

[Reddedenler]

GAZİANTEP
Salih Tanyeri
GİRESUN
İhsan Topaloğlu
İZMİR
Nazif Çağatay

Necip Mirkelâmoğlu
MALATYA
Nurettin Akyurt
MANİSA
Doğan Barutçuoğlu

SİVAS
Âdil Altay
Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
VAN
Ferid Melen

YOZGAT
Sadık Artukmaç
ZONGULDAK
Mehmet Ali Pestilci
ELÂZIĞ
Salim Hazerdağlı

[Oya katılmıyanlar]

TABİÎ ÜYELER
Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Vehbi Ersü
Kadri Kaplan
Suphi Karaman
Sezai O'Kan
Mehmet Özgüneş
Selâhattin Özgür
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler (İ. Â.)
ADANA
M. Yılmaz Mete
Mukadder Öztekin
Mehmet Ünaldı (Bşk. V.)
ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural
ANTALYA
Âkif Tekin (İ. Â.)

AYDIN
Halil Goral
BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
BOLU
Turgut Yaşar Gülez (B.)
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil (B.)
DİYARBAKIR
Selâhattin Cizrelioğlu
Azmi Erdoğan
ELÂZIĞ
Celâl Ertuğ
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy
ERZURUM
Sakıp Hatunoğlu
Edip Somunoğlu
HATAY
Enver Bahadırlı
İÇEL
Lûtfi Bilgen

İSTANBUL
Erdoğan Adalı
Mebrure Aksoley
Fikret Gündoğan
Ekrem Özden
İZMİR
Mustafa Bozoklar (İ.)
Mümin Kırlı
KARS
Sırrı Atalay (Bşk. V.)
Mehmet Hazer
KIRŞEHİR
Halil Özmen
KOCAELİ
Hikmet İşmen
Lûtfi Tokoğlu (Bşk. V.)
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Sedat Çumralı (İ.)
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
MUĞLA
Haldun Menteşeoğlu (B.)

NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasağun (Başkan)
ORDU
Şevket Köksal
TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoğlu
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
İ. Etem Karakapıcı
CUMHURBAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER
Lûtfi Akadlı
Hayri Dener
Mehmet İzmen
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Nadir Nadi
Tayfur Sökmen (İ.)
Zerin Tüzün
Âdil Ünlü
Suad Hayri Ürgüplü

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1
Yekûn	1

1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporuna verilen oyların sonucu

(Tasarının kanunlaşması kabul olundu.)

Üye sayısı	: 183
Oy verenler	: 151
Kabul edenler	: 95
Reddedenler	: 54
Çekinserler	: 2
Oya katılmıyanlar	: 31
Açık üyelikler	: 1

[Kabul edenler]

ADANA
M. Nuri Âdemoğlu
Mehmet Ünaldı
ADIYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı
AFYON KARAHİSAR
M. Kâzım Karaağaçlıoğlu
Ahmet Karayiğit
Kemal Şenocak
AMASYA
Macit Zeren
ANKARA
Turgut Cebe
Turhan Kapanlı
Yiğit Köker
İsmail Yetiş
ANTALYA
Akif Tekin
AYDIN
Ali Celâlettin Çoşkun
İskender Cenap Ege
BALIKESİR
Nuri Demirel
Mehmet Güler
Cemalettin İnkaya
BİLECİK
Mehmet Orhon Tuğrul
BİTLİS
Orhan Kürümoğlu
BOLU
Turgut Yaşar Gülez
Alâettin Yılmaztürk
BURDUR
Ö. Faruk Kınaytürk
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
Şeref Kayalar
Cahit Ortaç
ÇANAKKALE
Nahit Altan
Ziya Termen
ÇANKIRI
Gürhan Titrek
ÇORUM
M. Şevket Özçetin
Safa Yalçuk
DENİZLİ
Ali Kemal Turgut
DİYARBAKIR
Selâhattin Cizrelioğlu
Azmi Erdoğan
EDİRNE
Mehmet Nafiz Ergeneli
ELÂZIĞ
Celâl Ertuğ
ERZURUM
Osman Alihocagil
Edip Somunoğlu
ESKİŞEHİR
Ömer Ucuzal
GAZİANTEP
İbrahim Tevfik Kutlar
GİRESUN
Sabahattin Orhon
GÜMÜŞANE
Abbas Cilâra
HATAY
Mustafa Deliveli
ISPARTA
Mustafa Gülcügil
İÇEL
Talip Özdolay
İSTANBUL
Erdoğan Adalı
Şevket Akyürek
Halûk Berkol
O. Zeki Gümüşoğlu
Rifat Öztürkçine
İZMİR
Beliğ Beler
Mümin Kırlı
Orhan Kor
KARS
Y. Ziya Ayrım
KASTAMONU
Mehmet Çamlıca
Ahmet Nusret Tuna
KAYSERİ
Hüsnü Dikeçligil
Hüseyin Kalpaklıoğlu
KIRKLARELİ
Ali Alkan
KOCAELİ
Lûtfi Tokoğlu
KONYA
Osman Nuri Canpolat
Fevzi Halıcı
Mehmet Varışlı
KÜTAHYA
İ. Etem Erdinç
MALATYA
Hamdi Özer
MANİSA
Oral Karaosmanoğlu
A. Orhan Süersan
Ruhi Tunakan
MARAŞ
Adnan Karaküçük
MARDİN
Abdurrahman Bayar
MUĞLA
İlyas Karaöz
Haldun Menteşeoğlu
MUŞ
İsa Hisan Bingöl
NİĞDE
Kudret Bayhan
ORDU
Selâhattin Acar
Bekir Sıtkı Baykal
RİZE
O. Mecdi Agun
SAKARYA
Mustafa Tığlı
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu
SİİRT
Abdurrahman Kavak
SİNOP
Nâzım İnebeyli
SİVAS
Nurettin Ertürk
Rifat Öçten
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TOKAT
Ali Altuntaş
TRABZON
Reşat Zaloğlu
URFA
Hasan Oral
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt

YOZGAT
İsmail Yeşilyurt
ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
Ahmet Demir Yüce

CUMHURBAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER
Kasım Gülek
Vehap Güvenç
Mehmet İzmen

[Reddedenler]

TABİÎ ÜYELER
Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Vehbi Ersü
Suphi Gürsoytrak
Suphi Karaman
Kâmil Karavdioğlu
Sami Küçük
Mehmet Özgüneş
Selâhattin Özgür
Haydar Tunçkanat
Muzaffer Yurdakuler
ADANA
Mukadder Öztekin
AĞRI
Salih Türkmen
ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
ANTALYA
Mehmet Pırıltı
ARTVİN
Felmi Alpaslan

AYDIN
Halil Goral
BALIKESİR
Nejat Sarlıcalı
BURSA
Saffet Ural
DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
ELÂZIĞ
Salim Hazerdağlı
ERZİNCAN
Fehmi Baysoy
ERZURUM
Sakıp Hatunoğlu
GAZİANTEP
Salih Tanyeri
GİRESUN
İhsan Topaloğlu
HAKKÂRİ
Necip Seyhan
HATAY
Enver Bahadırlı

İÇEL
Lûtfi Bilgen
İSTANBUL
Mebrure Aksoley
Fikret Gündoğan
Cemal Yıldırım
İZMİR
Nazif Çağatay
Necip Mirkelâmoğlu
KARS
Sırrı Atalay
KAYSERİ
Sami Turan
KOCAELİ
Hikmet İşmen
KONYA
Fakih Özlen
MALATYA
Nurettin Akyurt
MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
MARAŞ
Hilmi Soydan

MARDİN
Abdülkerim Saraçoğlu
SAMSUN
Rıza Işıtan
SİVAS
Âdil Altay
Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
TOKAT
Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
VAN
Ferid Melen
YOZGAT
Sadık Artukmaç
ZONGULDAK
Mehmet Ali Pestilci
CUMHURBAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYE
Fahri Korutürk
Osman Köksal

[Çekinserler]

TABİÎ ÜYELER
Fahri Özdilek

KIRŞEHİR
Halil Özmen

[Oya katılmıyanlar]

TABİÎ ÜYELER
Kadri Kaplan
Sezai O'Kan
M. Şükran Özkaya
Ahmet Yıldız
ADANA
M. Yılmaz Mete
ANKARA
Mansur Ulusoy
Mahmut Vural

BİNGÖL
A. Hikmet Yurtsever
İSTANBUL
Tekin Arıburun
Ekrem Özden
İZMİR
Mustafa Bozoklar (İ.)
KARS
Mehmet Hazer

KONYA
Sedat Çumralı (İ.)
KÜTAHYA
A. Orhan Akça
NEVŞEHİR
İ. Şevki Atasağun (Başkan)
NİĞDE
Hüseyin Avni Göktürk

ORDU
Şevket Köksal
SAKARYA
Osman Salihoğlu
TRABZON
Ö. Lûtfi Hocaoğlu
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
İ. Etem Karakapıcı

CUMHURBAŞKANINCA SEÇİLEN ÜYELER	Nadir Nadi
Lûtfi Akadlı	Tayfur Sökmen (İ.)
Hidayet Aydıner	Zerin Tüzün
Hayri Dener	Ragıp Üner
Cemal Madanoğlu	Âdil Ünlü
	Suad Hayri Ürgüplü

[Açık üyelikler]

Eskişehir	1
Yekûn	1

Cumhuriyet Senatosu
Gündemi

40 NCI BİRLEŞİM

6 . 2 . 1970 Cuma

Saat : 11,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Karma Bütçe Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/3); (Cumhuriyet Senatosu 1/1051) (S. Sayısı : 1288) (Dağıtma tarihi : 23 . 1 . 1970)

V

İKİNCİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER